A. J. N. n. 8
45.

Die hierinnen befindlichen Schriften+ sind unter die raren zu rechnen.

+ von Joh. Valent. Andreae

Vogt catal. libr. rar. (1793.) p. 46.
Bibl. Salthen. p. 546. 592.
Clement biblioth. curieuse T. I. p. 306 ff.
(Turbo p. 310 die gegenwärtige erste Ausgabe in der Note. — Menippus p. 307 ff.

TVRBO,

SIVE

MOLESTE ET FRVSTRA PER CUNCTA DIVAGANS

INGENIVM.

In Theatrum productum.

HELICONE,
Iuxta parnassum.

ANNO M. DC. XVI.

IOHAN. VALENTINUS ANDREÆ

SAGACISSIMO ET OCULATISSIMO MOMO

Rerum humanarum Censori integerrimo.

S. P.

ODium, quo inter homines laboras, optime Vir, nequaquam me movit, ut huic libello distichon contra te præfigerem, vel examini tuo me clanculum subducerem: æquior ego innocentiæ tuæ æstimator, & delictorum meorum in hoc ipso ludicro optimè conscius ipse me tibi sisto, & Patrocinio tuo hoc quicquid est lubens committo. Hoc tantum, si pro me petere aliquid licet, exorans, ut quod aliis breviter & in aurem facis, mecum clarè at-

que prolixissimè communices. Faxo ego nec emendandi in me laborem te perdidisse dicas, nec irritatum tuis monitis unquam conqueraris. Vale & nostri seculi sciolis nunquam obsecro parce,

T.

Officiosus.

ANDREAS DE Valentia.

Opinio prima egreditur, Regiè induta, ſed variegata, cum libro aperto, cogitabunda, quæ cum muta ſemel aut bis obambulavit, regreditur; ſequitur

Veritas.

HAnc, quam vidiſtis egredientem, deambulantem, ingredientem, quam eſſe quæſo creditis ſpectatores? Reginam, quia coronata, potentem, quia cum ſceptro, Eruditam, quia cum libro, felicem, quia ornatu abundat; prudentem, quia cogitabunda; undiq; tandem politam, quia inceſſum eſt metita? Vas erratis! *Opinio* eſt, *Opinio*. Illa, quæ ſuperiorum opera dirigit, inferiorum labores incruſtat: Sciolorum Sapientiam auget, Ignorantium ſtuporem declinat; Divitum miſerias tegit: Pauperum indigentiam acuit: Artificium ingenia fovet: Ruſticorum duritiem continuat: Sophiſtarum lites conſervat: Simplicium admirationem promo-

vet: Conjugum cruces extenuat: Cælibum errores excusat: Curiosorum arcana involvit: Supinorum neglectum approbat: Quid opus est verbis? Nemo est è vobis, nemo in tanta ingeniorum varietate, cui illa sermo non exactè accommodet, cui non illa subrepat, quem non vincat, cui non sua commendent. Huic genus, huic honores, huic potentiam, huic Arces, huic labores, huic Ingens, huic Amores, huic vinum, huic vestes, huic otium, huic aliud quid insinuat, & rebus minutissimis superbire facit. Illa est, quæ pupas vobis distribuit, quibus luditis, auriculas imponit, quibus triumphatis, nolas assuit, quibus personatis, magni juxta ac minimi, viri, fœminæ, juvenes, virgines, pueri, puella. Sed quid ego? nisi ut odiosa vobis sim, ut quod soleo, præmium accipiam. sed quiescite tamen. Iam ego vobis producam *Opinionis bellum Nepotulum Turbonem*, quem è vobis multi agnoscent, multi ridebunt, multi miserabuntur, pauci

ita

ita intuebuntur, ut quod in eo vitiosum emendent, & ad solidam mentis quietem sese componant. Lepida actio erit, spectatores: vos animis & silentio obsecro adeste.

PERSONÆ COMOEDIÆ

Opinio.	
Pædotriba.	
Turbo.	
Curio.	Scholares.
Lentulus.	
2. Scholastici	
Harlequin.	
Psittacus	Rhetor.
Stellinus.	Mathematicus.
Pissus.	Politicus.
Hasmuthus.	Historicus.
Horatius.	Peregrinator.
Gerson.	Gallus.
Malliet.	Gersonis famulus.
Pollux.	Magister ceremoniarum.
Panurgus.	Magister linguarum.
Geryon.	Pugil.
Lapitha.	Discipuli Pugil.
Blessus.	
Labella.	Virgo.
Rubella.	Ancilla Virginis.
3. Musici.	
Arminius.	Amator.
Brandon.	Arminii Amicus.

2. Fa-

2. *Famuli.*

Beger. *Chymicus.*
Prudentius } *Duo Cives.*
Fabius. }
Haſpellus. *Artifex.*
Sapientia.
Veritas.
Tranquillitas.
Acquieſcentia.
Mediocritas.
Iudicium.
Eruditio.
Integritas.
Simplicitas.
Tolerantia.
Solitudo.
Contemplatio.
Mors.
Fama.
Dives.
Sciens.
Honoratus.
Felix.

ARGUMENTUM COMOEDIÆ.

TURBO *inquieto passim agitatus usq́;*
& usq́; turbine,
Vllâ nec in re constans magè, suâ quàm
in inconstantia.
Rhetorica *tractat, studia post* Logica, *dein* Matheseos
Bonâ haud iuvantes fortunâ adgreditur: artes & has
Omittit, ac Historica *volvit atq́;* Politica
Cumq́; illum earum tædium cepisset & fastidium,
Omnes in oras planè inusitato fertur impetu.
Nec mora: dat operam linguis, mores discit exteros pugil,
Vt & choragus, & amator sit, lustrisq́; liberis studet:
Et hinc amorem sibi faventem expertus est, & efferum.

Rur-

Rursusq; ad artes curiosas animũ ad-
jungens, quicquid est
Seu temporis reliquum, bonæ seu men-
tis ac auri, omnium
Vnum facit dispendium: hinc fugit,
animum despondet, &
Suam dolet vitam, à Sapientia *ad*
quietem tandem ducitur.

ACTVS PRIMI

SCENA I.

Pædotriba, Turbo, Curio, Lentulus, 2. Scholastici, Harlequin.

P. ITe meæ, felix semper pecus ite capellæ. Virgilius in Eclogis, per Metaphoram huc allatum. T. Adsumus, Domine Magister. P. Hunc diem vobis feriatum faciam, id est, Parnassicam respirationem. Tu verò scin' prosis ne, quid sit Parnassus? T. Parnassum ajunt montem esse præcelsum, cujus fastigium si quis attingat, victurum esse pòst cum Musis & Gratiis omnibus beatissimè. P. Optimè, sed adpone, id constare magno labore. T. Non subterfugio, dum id assequar, quo semper allicior, Felicitatis & Tranquillitatis fastigium. P. Adnitere porrò, jam sub meo conductu Arcem illam haud ita procul prospicis. T. Quî id sciam? P. Facilimè. Nam quod benè mihi, benè tibi, benè sit scholastico Ordini

Ordini (Lipsius de conviviis Veterum) decennium jam te audientem Præceptorem δωδεκαμήχανον, abundare oportet Erotematis Dialecticis, Physicis, ac Ethicis, quibus ceu gradibus eò ascendisti, ut posthàc infelix esse non possis. Nam & τρόπον ἐπιστήμης jam habes, & syllogismos in omni figura nectis, & cornutis (dilemma vocant) fortiter pugnas, tum ille hominum miraculum ἐπιστημονικὸς, per εἰ ἔστι, τί ἐστι, ὅτι ἐστι, & Διότι tibi exactè cognitus est, Scis enim demonstrationē ipsius Eclipseos & ipsorum rectorum in triangulo, & majoritatem ipsius totius & definitionem ipsius hominis, & cognitionem ipsorum infinitorum terminorum, ut κατὰ συμπλοκὴν λεγόμενα, πρὸς ἓν καὶ ἀφ' ἑνὸς, κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον κατ' ἀλλήλων, κατ' ἐξοχὴν ἐνέργειαι, τὸ θέτι. τάξις, οὐσία, πάθη, περὶ τῶν πρὸς τι, οὐσιώδης, ἁπλῶς, ὅλως ὅλον, αἴτιον καθ' ἕν, πρὸς ἕν, κατ' ἐντελέχειαν, τῆς κινήσεως τέλος, ἡγούμενον, ἑπόμενον ἕτερα, κατὰ μέρος, ἐπορία προτάσεων, καθ' ὅλου συγγενῆ, λαμβανόμενον ἀδιαίρετον, ἄτομα, εἴδη, μετάβασις εἰς ἄλλο γένος, κατὰ παντὸς, ἀντίστροφον,

σροφον, καθέκαστα aliorumq; admirandorum, quibus non tantùm Philosophiæ portas omnes promptè aperis, aut à Cedro, ad Hysopum usque egregiè disseris, sed & inter mille millenos potius admirabilis videris, quam intelligibilis. Itaq; ne dubites, vix tribus aut quatuor passibus à voto tuo abes; scilicet, ut adjungas adhuc nodosas aliquas, gordionias, multum vexatas, tristes ac spinosas quæstiones, quibus homines ita constringuntur, ut exitum non reperiant, te verò è sublimi Sapientię arce despicientem suspiciant. T. Gestio equidem & promptitudinem meam offero. P. Sed interim horum fortunas negligimus, te, qui καθ' ἐξοχὴν discipulus es, horum etiam curâ tangi oportet. Incipe parve puer, cui non risere Parentes, & profer aliquid è literario nostro Regno. C. Magis magnos clericos, non sunt magis magnos Sapientes, P. Unde id habes? C. In libello meo. P. Hæc sententia vitiosa est, quoad materiã, & quoad formã, quatenus enim Grammaticam attingit, nulla est constructio quatenus

tenus ſenſum, eſt Sarcaſticus, ſed tu fac ſyllogiſmum. T. Omnis ſententia, quæ eſt vitioſa reſpectu ipſius materiæ, & reſpectu ipſius formæ, eſt maledicta. Curionis ſententia talis eſt, Ergò. P. Curio proba Minorem. C. Omnis ſententia, quæ eſt contra clericos, eſt vitioſa quoad Materiam & quoad formam: Hæc talis eſt. Ergo. P. Sequens proba Minorem. L. Omnis ſententia quæ negat, clericos eſſe ſapientes, eſt contra clericos, Hæc talis eſt Ergo. P. Minor ſequens D. Qui Clericum dicit non eſſe Sapientem, occidatur: Qui occidendus eſt, eſt Latro: Qui Latro eſt, hominẽ occidit: Qui hominem occidit, eſt Cain. Ergo, qui clericum dicit eſſe non ſapientem, eſt Cain. P. Sequens quid habes? D. Qui Cain eſt, eſt Adami filius: ſed qui Clericũ ſpernit, Cain eſt, Ergo eſt Adami filius. P. Ecquid tu habes? B. Nihil. P. Quomodo intelligis clericũ? B. Ein Schulfux. P. Quid ſignificat liquida? B. ein Schmeltzer. P. Quid duplex? B. ein doppelſtimer / zwiſtimer. P. Recita Alphabetum. B. A.b.c.d.e. &c. P. Turbo, recita aliquot verſus ex Virgilio. T.

Quisq; ſuos patimur manes, exinde per amplum
Mittimur Elyſium, & pauci læta arva tenemus.
Donec longa dies perfecto temporis orbe
Concretam exemit labem, purumq; relinquit
Ætherium ſenſum, atq; aurai ſimplicis ignem.

P. Quomodo interpretaris? T. Iudico intelligi Scholam. P. Ha ha, he, interjectio ridentis, poſsésne adplicare? T. Tentabo. Quisquis patimur manes, id eſt, ſinguli vapulamus, aut virgis cædimur: Exinde id eſt, poſt decennium. Mittimur per amplum Elyſium id eſt, ad celeberrimam aliquam & liberrimam Academiam; Et pauci læta arva tenemus, id eſt, non omnes Sapientiam diſcimus. Donec longa dies id eſt, uſq; dum in ſenectute, & abſoluto errorum noſtrorum curſu. Concretam exemit labem id eſt, contractus ſcholaſticiſmus nos derelinquat, & plenè ſapere, ac ingenio ad Nobiliora uti ſinat. P. O Turbo, Turbo, eſt aliquis Dæmon, qui te

à Scho-

à Schola avocat, eum fuge, tanquam qui à virtutis semita ad voluptuariam abducet, T. Scilicet à Grammatica ad Politicam. P. Væ tibi Turbo, nam jam periisti juxta illud Studierstu wol/ so wirstu braten Hüner voll: Studierstu vbel/ so issestu mit den Säwen auß dem Kübel. Sed tu Curio recita aliquid. C.

Luctus & ultrices posuêre cubilia curæ,
Pallentesq; habitant morbi, tristisq; senectus.
Et metus & malesuada fames, & turpis egestas,
Terribiles visu formæ, lethumq;, laborque,
Tum consanguineus lethi sopor, & mala mentis
Gaudia.

P. Ubi hæc sunt? C. in Schola. P. Vapula furcifer, itáne contra me conspirâstis C. Veniam dabis Domine, Turbo ita docuit. P. Iupiter Stator, & tu glaucis oculis Minerva, Turbo meus, exactus lectionem mearum auditor, fuerit, fuerit inquam

inquam, nam quis unquam sanus bonis literis maledixit. Videto fili mi, fili mi videto, indignum facinus tot bona verba, quæ in te seminavi, interire. T. Præceptor, neq; in tuis laboribus quicquam desidero, nec in ipsis literis, sed in meis profectibus, ut qui post decennium nihil eorum, quæ hoc pulcerrimum universum complectitur, scio, tantum vocabulis & præceptis ad labia usq; refertus sum, atq; distentus, ut quoties os mihi pateat, magnam farraginem ejiciam, nec nisi syllogismis, distinctionibus, maximis, & monstrosis vocibus inter elegantes & eruditos perstrepem. P. Vah simplex caput, nondum intelligis, quàm eo sis nomine admirabili? illa crassa & concreta capita non capiunt tam abstractum, & Logicum de rebus judicium, ut Exempli gratia. T. Non opus est. P. Ergo neq; delectaris ultra meis contemplationibus? T. Omnino, sed vellem tibi parceres, hic enim dies quietis est, non laboris. P. Aliis quies curæ esto: qui literarum elegantiis capitur, in mediis laborib. sentit dulcedinem. T. Equidem credo,

nisi

nisi enim id foret, nunquam posses in tantis subtilitatibus Bocardicis, & Darapticis ad Senium usq; perseverare. P. Alienatæ mentis es: abeamus, ne quid reliqui ex his sermonibus concipiant. Ite, claudite nunc rivos pueri sat prata biberunt.

SCENA II.

Lentulus, Psittacus,

L. INdignum facinus, hanc esse decennalis laboris gratiam, ut obulo venditare velit, quæcunq; didicerit. Atqui non est inter nos, artium terminis, & Logicâ illâ linguâ disertior. O mihi id contingat, nolim cum Indicis Thesauris cõmutatum. Quid enim Deum immortalẽ; quàm sublimè eos audire disputantes. Ego quidem fateor, haud intelligo. Sed puto Angelos ita loqui, nihil enim eorum est, quæ videre aut tangere possumus, sed nescio quid sublime, certe nescio. O Turbo turbate, quantũ nobis das turbę! & turbas senẽ nostrũ Magistrũ, jam de tuis profectib. gaudenden-

dentem. Ps. Hic Turbonem nominat, mirum ni linguę Dialectico-Physico-Metaphysico-Ethicæ nuncium remiserit. L. Et qui poteras Nobilitatem tuam reddere Nobiliorem, eam nunc reddis ingratitudine infamem. Ps. Non dubito, quin id fecerit. L. Illud est, quod Præceptor nimium te honoravit, nimium amavit, indulsit. Ps. Adeundus mihi hic Homo est; heus Scholastice. L. Quis ille importunus? Ps. Heus Studiose L. Domine. Ps. Si vales, benè est. L. Ego valeo. Ps. Ornatiss. & humanissimus Dominus Præceptor an valet? Haud ita satis. Ps. Animo meo malè est propter illum an decumbit? L. Iam fortassis: ante horam optimè habuerat. P. Explica mihi. L. Nobilissimus noster Dominus Turbo, nescio à quo seduct°, literis ἁπλῶς valedixit, & se neq; scire quicquam, neque Præceptori multum debere disertè profitetur. Ps. Hic homo condemnandus foret ad cãpos Gurgistidonios, ubi Bombomachides, Cluninstaridysarchides est Imperator summus, Neptuni Nepos.

L. Ne-

L. Nescio quid dicat dominatio vostra. Ps. Sed unde contraxit hanc literarum nauseam? L. Incertum est, dies jam quartus præteriit, cum ille frequenter apud se murmurat. Hei mihi, qui nihil scio! heu quam ineptus fui inter illos! heu barbarã linguam! Hæcne illa sublimis Arx? Vah decem annos! O pueri quã stulti sumus! phui, quam me illi irriserunt! & talia infinita, donec tandem in faciem Præceptori mala dicere ausus est. Ps. Quid tandem protulit? L. Erubesco. ajebat parum interesse, sive quis calceos veteres consuat, sive his spinosis studiis vitam omnem atterat, utrobiq; laborem esse; Usum ad humanam vitam perexiguum, postea commotior & in Præceptorem ipsum (heu facinus!) irritatus. Illáne est Hominis supra quàm humani sedes! qua dum terrena omnia sint, aut dijudicanda exactè: aut nostris usibus accommodanda dextrè, Philosophus noster, tanquam ipsam Minervam parturiens, anxiè sedeat, proferatq; Datisi, Bocardo, Ferison. Mox ad unius obuli dubium fulgorem anhelans accur-

accurrat, & mille titulis, mille versiculis, mille lachrymulis è Topicarum propositionum omni acie eum emendicet. Ps. Quid interea Dominus Magister? L. flevit, nam quid ageret? Turbo jam discessum parat. Ps. Etiam discessum? L. Et literarũ etiam divortium. Ps. Credámne tibi? L. Vellem aliter esset, sed quid audio? convocamur ad Præceptorem. Ps. Audi. L. Non licet, valeat V. Dominatio. Ps. Abi. quàm hic homo subitò evanuit. Oportet cata pantisticam esse campanulam, ut omnes cõvol tent Protonoëmatici, Epistemonistæ, Topistæ & Elencharii. Vah miseros restiones, deperditos retiarios, & laqueorum venditores inopes, quos nisi Mors à morte nemo ablaqueat, nec retibus quenquam capiunt, nisi Diogenem, cui cornua faciunt, aut Heraclitum nõ risibilem, aut murem rodentẽ syllabam, aut Æthiopem album & nigrũ; aut sanè si venẽtur leporem & lepôrẽ, ha, ha, he! quàm consului acconimodè Turboni his vinculis sese uti maturè eximeret, neq; his restibus in conspectum Solis unquam

unquam ultra prodieret. Eloquentia potius, ô Nobiles, vobis curæ sit, quæ non, veluti. Semper clausa manus Logicam designat avari: Nec intra jejunos & pulverulentos subselliorum Scholasticorum specus delitescit, sed in Regum, Principum, Magnatum augustissimum conspectum prodit, summamq; movendi, ac ab hominibus quidvis impetrandi potestatem penè divinam accepit, sucsque reddit amatores ut celeberrimos, ita beatissimos. Sed quid ego hic declamito, & verba prodigo condigna Regum auribus? Potius Turbonem meum excipiam, qui perpaucis exauditis in iramentis, transivit è Castris Logicis ad Rethorica.

SCENA III.

Harlequin, Turbo, Stellinus.

Ha. DAte mihi locum amplum latum atque resonabilem, ubi ridere satis liceat, & jubilare, & conclamare, & blas-

blaſphemari, & imitari, & verberare ſufficientiſſimè. In Scholam amplius nec ibo, nec lectionem recitabo, nec virgis caſtigabor, nec Præceptorem obſervabo, nec lúdere prohibebor, nec à puellis irridebor, & Præceptor ubicunq; & quoties occurrerit vapulabit. Turbo Dominus factus eſt, & ego ab ipſo proximus.

Ille ego ſúm nulli nugarum laude ſecundus,
Quem non miraris, ſed puto ſoſpes amas.

Ergo gluc.h, Minor probatur; Quia Dominu ſum. Sed pædagogus ita intus fluit, ac diffluit, ut laxatione ullâ ei opus haud ſit. Conſequens apparet, quia ducentis, quos à mea inſtitutione habuit, florenis menſtruis poſthàc carebit, nec unquam in poſterum, quod præceptor meus ſit, gloriabitur. Turboni admodum iratus eſt.

Me quoque, quod monui benè multa fideliter, odit,
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.

Sed hæc lingua in poſterũ perorabit, tangâ cum

tâ cum veſtrâ admiratione, ut corruatis & moriamini. Ita enim Pſittacus promiſit. Verùm comprimenda nunc eſt, quia Turbo ipſe adeſt. T. Annon ego felix fui qui cùm ad ſupremum bonum alacriter tenderem, vocabulariam illam & neſcio quam nebuloſam Philoſophiam, permagnum in Felicitatis Regno, imò primum habere locum mihi perſuaderi paſſus ſum! Sed ubi primùm in lucem hominum veni, cùm paſſim omnes riderent genus meum dicendi ſyllogiſticum, tum ob creberrimas captiones, diſtinctiunculas, & diglaadiatorios terminos contentioſus apparerem, ac exinde moleſtus fierem; illud quidem ſuccurrebat: inſanum vulgus, tantas argutias & phantaſtica ſecreta, minimè ſapere: Linguam etiam meam omninò non intelligere. Verum cum animadverterem eos non tantùm in converſatione ſuaves, in conſiliis graves, in inventionibus acutos, denique rerum earum quæ à me tot monſtroſis involucris protrudebantur haud ignaros, ſed ſub elegantiori veſte penetraſſimos eſſe, ſuccenſui mihi ipſi, & mox:

libellos illos meos intra me condemnavi. paratus quovis potiù aufugere, quam syllogisticis vinculis ultrà detineri. Commodum Pittacus intervénit, qui ut primùm Oratoriæ suavitatem, amplitudinem, cõmoditatem ac usum mihi aperuit, fateor, traxit me linguâ suâ, & omninò omnes conatus meos sibi subjecit. Et hodiè quidem oculos meos insigni librorum multitudine refecit. Quorum copiam promptè obtulit, ipse ad læta variaq; Autorum prædia me deducturus. St. Malè sit ei, cuicunq; horologii, cura commissa est, ita nec indice nos, nec sono docet, quâ simus parte diei, ita q; agressus sum, si per Solem liceat, horam notare, q: â natus est, Vicini mei filius, Auspicato credo, & syderibus favent ibus: sed id patebit ex horoscopo. Deum immortalium! hic Turbo ille est, ob quem nostræ turbæ. T. Euge Stellinum, nunquid nobis novi è Cœlo afferis? St. Adibo hominem, & cerebrum ne ei adeò turbidum sit, ut audio, experiar. T. Quod felix & faustum, novus confl.ctus. St. Salve generose Adolescens.

scens. T. Salvus sis Domine. St. Ecquid jam arma meditaris, aut equos, vel canes postquam literis valedixisti. T. Ego literis valedixerim? quas ego amo ut oculos meos, imò depereo. St. Atqui certa nobis fama est, te literis scripsisse repudium omnibus. T. Nunquam illud in mentem mihi venit, sed jugum saltem excussi Logodædalorum, qui nihil credunt esse literatum, nisi quod nexus & nodos resipit. St. Reviviſco, postquam hæc ex te audio. Cùm enim ingenio mihi semper apparueris exquisitissimo, ac sciendi desiderio flagrante, permagnum te fore aliquando literarum decus credidi. T. Utinam id contingeret! cæterum ego literarii hactenus nihil inspexi. St. Quid ergo tibi est vetè literarium? T. Quod linguam non perpetuùm relinquit siccam ac steri'em, vel sanè coaxantem, sed divino Musarum rore madidam, fœcundam, floridam, atque ad movendos conciliandosque homines valentem, alasque dat pennices.

Mundum hunc universum ingenio pervolandi: qualia jam sub Psittaco jucundè disco. St. Proh Apogæum & Perigæum! Psittacus te talem reddet, qualis esse concupiscis? T. Id spero, nec metuo, ne fallat. St. Ah longè erras. T. Id quidem Deus ne faxit. St. Obsecro te, quæ prima tua sub ipso institutio est. T. Excellens equidẽ, jam vocabula conquiro ingenti numero, ac de vario ipsorũ sensu, & accommodatione sum solicitus. St. Iámne satis? T. Nequaquam. Nam oportet mihi constare, sitnè sub Ciceronis dictaturâ, an verò barbara & adventitia. St. Iámne satis? T. Nondum, Nam & formularũ scientia nobis opus, ut quæ fuerint Romanis solennia verba, exactè sciam. St. Iámne satis? T. Vah inde figuræ incipiunt, ac dicendi flosculi, postrà animus sententiæ varietas & copia. St. Ergo jã satis. T. Exercitia supersunt: ut Roscii personam suscipiam, aut Antonium insecter, aut quod difficilius calvitium, Podagram, surditatem laudandam mihi sumam. St. Tandem satis. T. fortassis. St. De antiquis

num-

nummis aut marmoribus nihil? T. Nondum. St. Nec criticarum dispunctionũ, lectionum, notarum quidquam? T. Nimia festinatio. St. Saltem Patres conscripti, & Capitolium, & fasces, rostra, circi, atq; bestiarii, lanistæq; in ore frequẽtes? T. Quid sibi vult id examinis? St. Veniam mihi dabis Adolescens. Nam si id quæris, quod meministe olim quæsiviſſe, hic equidem non invenis. T. Nempe sapientiæ arcem. St. Illam ipsam frustrâ hâc viâ quæris, nec habes jam quàm antè tantillo minus. T. Non? St. Non. Sed ut priùs ad veritatis perfectam investigationem nequaquam pervenisti, ita hic ad linguæ tuæ exactam formationem haudquaquam pertinges. T. Turbas me. St. Sanè Latinæ linguæ millæ phrases, millenaq; vocabula obsoleta devorabis Verum si sis in publicum prodeundum, quàm minutulum eris eius, quo Cicero, Demosthenes, ac ejusmodi alii multi excelluerunt: judicii scilicet, cognitionis rerum, modiq; tractandi, pertrahẽdive homines. T. Ego nonero Orator? St. Eris, sed ut Præce-

ptor tuus, qui Cimicibus ac tineis declamitet. T. Non Regibus & Magnatibus? St. Malè peream, si id vel audit, vel possit Præceptor tuus. T. Quid vis me agere? St. Id tute videris, mihi integrum non est, te ut ab hâc viâ abducam, quamvis optarem nobile hoc ingenium nobiliori studio admodum. T. Scilicet Mathematico? St. Tu quidem rides, sed si quando licebit Majestatem ejus procul tibi intueri, mutabis scio tam inconsideratum risum. T. Multa quidem vilia vestra sunt, & abjecta, qualia sunt Calendaria, Horologia, Arithmetica & agrorum dimensiones, qualia jam cum plebe habetis communia, verum circuli veltri, & infinitæ lineæ, ac intricatæ armillæ, denique ex minutis & multiformibus corporibus ligneis structæ, trunculi ac girgilli tam sunt ridicula, quàm vos ipsi, qui novo bacillo aut specillo reperto, præ gaudio modò non morimini, aut nudi discurritis. St. Hæc condonanda tibi puto, O Adolescens, qui ita procul abes ab hâc Regia scientiâ, quàm cogitationes tuæ plus sunt terræ,

quàm

quàm atheriæ, Verùm si constaret tibi, quantum ea homini aperiret, & jucunditatis & profunditatis & excellentiæ humanæ, & Sapientiæ Divinæ, & utilitatis in Bello, & commoditatis a negotia humana, & laudabilis recreationis & famæ inter homines, & detectionis rerum absconditarum, & harmóniæ inter scientias omnes, ita accendereris illius amore, ut cohibitione citius, quàm incitatione opus sis habiturus. T. Ausímne te domum comitari, & inspicere instrumentorum tuorum chaos? St. Imò invito & provoco. Nec enim tam insanire mihi vidéris, qui non, si rationem audias, resipiscas. T. Ibo, atque lubens. St. Eamus. H. Nunquid & ego? St. Sequere. H. Et spectate spectatores, jam enim redeo, nova vobis allaturus ex Martis & Mercurii Sphæra, tũ quid Sextilis, aut Retrogradatio vobis minitentur. Memor ero vestri cũ ad Luanam venero, sed properandũ est. Vivite.

SCENA IV.

Pilsius, Vanuthus, Turbo, Harleq.

P. IAm ante tibi dixi, *Sapientiæ pars est leviter desipere*, & paulùm extra rectam viam ire, ad vitandum violentum aliquem occursum. V. Sed quis modus? P. Vidésne ut Nautæ vel sinuent, & obliquent, & teneant nihilominus suum portum? imitare. V. Etiam in piratæ? P. Pietas tibi interna & vera sit proposita Modestia ac virtus, in externis personam interdum sume, aut pone, pro re aut pro ævo. V. Me verò exemplorum diversitas turbat, ne eligam quod rectum. Nam in eodem casu, sive periculo reperio Fortitudinis, Prudentiæ, Calliditatis, Patientiæ, simulationis & dissimulationis usum felicem, utrum ego eligam, atque subito P. *Plato* rectè ait. *Prudentia sola præit, & ducit ad rectè faciendum.* V. Nihil dubito, sed prudentis est, interdum pati, interdum frangere, interdum dissimulare, interdum parere. Sed electio huius

unde?

unde? P. A Prudentia. V. Ad idem recurrimus. P. Vanuthi, quis hic est? V. Non novi. A. Admirabũdus est, quicquid ei miri acciderit. V. Aucupemur sermones eius hîc ex insidiis. T. Nescio mehercle ubi sim, aut quid agam, aut quid cogitem, ita animus mihi æstuat motibus, nec habeo hominem, qui reddat hoc mare tranquillum. Heu mihi! heu mihi! quàm fuisset longè consultius, aut nescire cuncta & negligere, aut habuisse qui primo ingressu viam monstrasset ad sublimitatem. Nunc postquam & annos & juventutis florem, & laborem omnem turpiter perdidi, animus quidem nunc aliquid prospicit, & admissus sublimia artium procul intuetur, verum is multâ vanitate, ineptiis & scholasticâ abjectione oneratus, nauseansq; nõ illam amplius, quàm antè, adfert promptitudinem. Itaq; oberro & nunc me dedi huic Mathematico, qui tot Artis suæ commoda ad vitam humanam mihi obiter monstravit, ut obstupuerim. Ad castra, Architecturam, Machinas, peregrinationes, & infinita vitæ ornamẽta, ut mirer,

posse id homines ignorare, aut eo, quo solet, turpi loco habere. Hoc instrumentũ fausti initii nomine mihi dedit, quo tempus jucundè fallam. T. Anne is Turbo ille est? novæ semper artis novus discipulus? P. Equidem suspicor, quantum ex sermone intelligo. T. Mihi quidẽ decretum hac viâ pergere, quæ tantũ scientiarũ complectitur, poteritq; haud dubiè satiare mea desideria. V. Colloquemúrne aliquantulum cum hoc Protheo. P. Ut lubet. V. Adeamus. T. Heu mihi! in quos iterum homines incido? V. Salve Sternophile. P. Salve Atlas, Cæli fulcrum. H. Ecce per hæc pinnacidia prospicio vos esse Nebulones. V. Salve inquam industrie Adolescens. T. Benè sit vobis, dum per vos mihi liceat esse benè. H. Cave tibi aut cuput comminuam hoc Iacobi baculo. P. Ne lædas, nam optimè volumus & hero tuo, & tibi, nã si is Turbo es, uti judico, dignus profectò es, qui quamprimũ eripiaris malis tuis, id genus tuum promeretur, ingeniũ sibi vendicat, Respubl. postulat. T. Quibus malis? P. Cæcitate,

surdi-

ſurditate, ſtupore, linguæ & toti' corporis vitiis. H. An ego tibi dixi Hero ne maledicerem? V Quiete, res ſalva eſt. T. Quid ego dicã te tibi velle? P. Obſecro te, q reliquis facilis es, permitte ut aliquid tecum colloquar. T. Audiamus. P. Nonne indignũ eſt, te eius ætatis uſque adeò eſſe in Mundo peregrinũ, ut tàm neſcias, quid inter homines hodiè agatur, quã quid retrò actis ſeculis? T. Quid eo opus? V. Vah. jam dictum eſt, ne tanta humanarũ actionũ varietate tu cæcus ambules, aut ſurdus, ad diverſam de exteris relationẽ. T. Nullam adhuc video infelicitatẽ. V. Nullam? Ecce quę ãũq; unquã Deus fecit admiranda, aut hominib. cõceſſit admirãda, Quæ ipſi homines à multis jã ſeculis inter ſe cogitârũt, cum ad ſummã prudentiã ſimul atque elegantiã præcepta tibi eſſe poſsẽt, ea ignoras omnia, & interim literulis abſumis temp', aut numeris, aut circulis, ac ſpicillis, cælũ curioſe ſcrutari vis, & Terrã neſcis, corpora ſuperiora examinas, & hominem, divinũ illud & ſummũ Animal relinquis intactũ. T. Sine jã Mathematicis diſciplinis

juvenilem ætatem imbuam, illa quæ dicis Senio reſervata ſunt. P. Imò à primis annis circumſpicere oportet, quid ſis, & inter quos, quid homini conceſſum, quo ipſe in tanta ſocietate modo vivat, quę pacem ac unionem turbent, quæ Regibus dignitatem, ſubditis obſequium, & tam duram patientiam ſervent, qui hominum labores, ſtatus, ſtudia, mores, habit⁹, ritus, conſuetudines, ut excelſus, tanquam ab alta ſpeculâ intuearis globum terrenum omnem, & ad bonam rationem examines V. Atqui illud tibi Mathematicorum nemo dabit, hominum genus uſq; adeò rerũ ſuarum dubium & incertum, ut Terráne ſtet, an in aëre circumvolitet, Planetæ nũ in æthere, veluti piſces, natent, an per orbium diſcurſationem deferantur ambigant & hæſitent. Sed actiones humanas, & tam egregia hiſtoriarum monumenta intueri oportet, quibus homo eò excellentiæ pervenit, ut veluti totius orbis revolutionem, Monarchiarum tranſmutationem, Religionis curſum, Regnorum everſionem & conſtitutiones animo com-

pre-

prehendat, tanto ac tam manifesto usu, ut nequaquam eum tibi exprimere necesse sit. T. Heu mihi! H. Au hunc percutiam. T. Noli. P. Vos literugenæ, dum domi delitescitis, aut Alphabetum, aut regulas aliquas, aut lineoles quasdam variè descriptas pro subditis habetis, ut Reges triumphatis, & nescio quâ majestate virgam aut regulam, ac Circinum, aut libellum manu ceu sceptrum tractatis, cum prodeundum in lucem, ac quid dignum tantis spiritibus pariendum erit, mures prodeunt, nec ad opificum opera, & structuras accedere potestis. Nam quod Archimedis artes fortè supereſſe suspicaris, longè erras. T. Non illi modi supersunt, quibus, si detur ubi stemus, terra moveatur? P. Ha, ha, he! T. Nec ut homo unus integro exercitui resistat? P. Ha, ha, he. T. Atqui illud in promissis habeo. V. Noli credere. Nam hæ sunt artis commẽdationes à veterum sublimitate desumptę, qualia si hodie exigas, nusquam reperies. T. Deum immortalem! vivitne homo me infelicior? vix dies

præterit cum non turbor. non mutor, non nauſeam prioris vitæ concipio, heu mihi! qui in literatos incidi, homines multiformes, multi lingues. Ve mihi! P. Salvares eſt. Nam ad eam, quam tibi deſcripſimus, ſublimitatem tantâ literarum ſarcinâ opus non eſt. Ingenio ac judicio eò evolabis, tu verò libens humi repis, & ſcholaſticis nugis animum terræ affigis; Enitere magnanime Adoleſcens, & hæc Magiſtrorum delira condemne, ne dum tibi ad altiſſima quęq; aſcendiſſe videris, dignus dicaris, qui pueros doceas. Potiùs ad ea, quibus Reges & Magnates occupantur, te para: ſcilicet, quæ ad regendos ornandosque homines conferunt, non ad ſcholaſticorũ auditoria. V. Deniq; utaris Literatis non ut principibus tuis, ſed veluti Mechanicis, quorum permagnus eſt in Repub. uſus. Tu præemineas, reliqua illa turba te circumſter, & quicquid habet Artis communicet. T. Heu mihi! heu mihi! P. Meditare hæc nos tempus aliò avocat. V. Precor tibi animum magnum, haud illum ſcholaſticum. P. Vale generoſe Adoleſcens,

scens, & excellentioris concupiscentiæ ignículos, illis literariis rivulis, ne extingue. V. Valete felicissimè. H. Pergite, satis est, quod non vapulatis.

SCENA V.

Turbo, Harleq, Horatius, Famulus.

T. ILliabierunt. Ego hîc sto, Magistellorum lusus, mei tortor, curiositatis exemplum. Vah! hæc vota mea sunt? hæc de literis expectatio? hæc literarum sunt elogia? Ego ille primus ero, ille qui hominum errores è sublimi despiciat, & commiseretur? H. Here, jam antè edico tibi, si cum quoquam ultrà fueris colloc-tus, occidam utrumq; Nam novam à singulis concipis phantasiam, unde si ita pergas, quãto me post te relinques intervallo? T. Comprime os. H. Et tu lætæ mentis sis. Nam quamcunq; inieris vitæ rationẽ, me habebis socium, sive ad Episcopatũ voceris, sive in balneum. T. Miserias! Eheu! quã nimis bene dixerunt postremi hi duo

nam

nam ad ſolitariam vitam artes illæ fortè faciant, ad Civilem alias oportet eſſe, rerum ſcilicet cognitionem & de rebus judicium, qualia ſi dare mihi non poſſunt Magiſtri noſtri, pereant. H. Sapis, & ego interimam. T. Tu tace: ſed ubi exordiar vitam meam politicam? Ita faciam. Non placet. Heu mihi! jam nec mihi amplius, nec Præceptoribus fido. Heu! quis rhaleratus ille, & immane ſpirans. H. Ergo collectæ ſunt res meæ, & conſarcinatæ. F. Etiam Domine. H. Vide nihil impediat, ne cras primâ luce abire non poſſim. F. Curabo. H. Equidem hoc quatriduo, quo urbem hanc ſum perluſtratus, non videor mihi tempus perdidiſſe; ſitus commodus, vivitur parvo, leges bonæ ſunt, conſuetudines probæ, ingenia mitia, de armis credo minus neceſſe habent, cur cogitent: Famule quis ibi aſtat? F. Scholares ſunt, ſi benè proſpicio: Nam propendent ab ipſis calamaria. H. Ha, ha, he! pediculoſos homines, oportebat ipſos odorâſſe. Quã metuo, ne verſiculos aliquis mihi exhibeat. F. Effugere non poſſumus,

mus, quin prætereamus eos. H. Sine sit. Har. Heus tu, quis es, plumate, qui nos præteris tecto capite, me & herum meum? F. Scelestum hominem! Har. Etiam maledicis? Hem tibi. H. Proh facinus! jam quidem moriere. Har. Id quidem facito & persolves hac die centum florenos? T. Obsecro te Domine, parce huic nam sanæ mentis non est. H. Quid ais calamarium. T. Verè hic homo fatuus est. H. Qui ergo stulte cum stulto tuo non hic procul facessis ilicò? Præsciebam ominosum esse, si quis occurrat Scholastico. T. Quisquis es homo, temperabis tibi ab his sermonibus, si benè cognoveris. H. Vali Hominis Sceleton, qui per papyrum peregrinatur, in atramento navigat pennis digladiatur, vocabulis servit. T. Si civile id est, homini benè nato, & liberaliter hactenus habito maledicere, satis modestus es. H. Paradoxum, hominem ad calamos cõdemnatum posse benè natum esse. Har. Here, ego conclamabo, & Matrem, & Patrem tuum, & Sorores & Præceptores, & Ministros, & subditos, & commilitones

tuos

tuos omnes, hunc ut in fusta discerpant, qui negat te bene natum. H. Fortassis bene, sed ad bonum nunquam, si iis adhæreas ornamentis. T. Cum hæc deposuero, nõ decurrere te hastæ, clypeique rotundi. H. Dic Sodes, an bono loco natus es? T. Atq; primo. H. Et Pater tibi superest? T. Ac in suprema dignitate. H. Et bonis hoc ætatis torqueri? T. Imò summè officior. H. Nec habes hominem, qui te hac infamiâ liberet? T. *Quod quidem nescit, odit.* H. Equidem glorior, ad eam cui natus sum vitam, nimium literarum mihi haud contigisse, quæ animum aut effeminant, aut inflant, aut reddunt curiosum, aut scholasticum. Mihi hic Mundus schola est, variæ Terræ Præceptores, humanæ actiones libri, varia ingenia characteres, Aula palæstra, ipse intra hæc examen, ac lydius lapis, quę omnia adeò jam è libellis depingũtur, repræsentãturq; ut insomnia meritò dicas, umbras & spectra, præ vivis illis Martis, Mercurii, Veneris, Iovis experimentis. T. Quæ hæc sunt? H. Hò Scholastice! Castra, Mercimonia, Amo-

res,

res, Aulæ, variaq; hominis peregrinantis obiecta, quibus ille aut literas accommodat, aut judicium exacuit, aut Artes Mathematicas adamovet, aut Politicorum decreta examinat, omninoq; hominem, admirabile illud lubricum, ac versatile animal, sibi tractandum sumit, nunc Majestate elatum, nunc ingenio armatum, nunc servitute depressum, nunc ignorantiâ sepultum. T. Quid ais te illiteratum? H. Admodum mehercle, ac Deo gratia esse, qui post leviter degustatas literas, noluit me inter eas computrescere. T. Et unde tibi tanta? H. Illud est, quod vobis deest, qui dũ inter chartas vestras & papyraceas pugnas, aulas, seditiones, Respublicas volutamini, facilimè vestros fictitios homines, & debellatis & exagitatis, & compescitis, & regitis. Verùm ad praxin producti tantum sapitis, quantum statuæ, & obmutescitis, cùm se simulacra movẽt. Her. Here, hic homo malus nõ est. T. Tace sis. H. Tum si quid cũ exteris intercedit, negotii, quã facilè nos nostræ scientiæ puder, q̃ est insulsũ in experientissimorũ hominũ

com-

conſeſſa audire perſtrepentem Grammaticum, aut Scholaſticum anſerem; Omnia ſcire volunt, & omnia neſciunt. T. Tu literis iniquus eris, quibus ab omni ęvo faverunt optimi. H. O egregias literas, ſi habeamus egregiè literatos! Nunc dum parvis occupati, neſciunt ſe erroribus impendere miſerrimam mentem; in illuſtrẽ ambitum Magnatum, in ſolicitas Principum curas ridiculi declamatores inquirunt, quaſi nihil interſit inter ſordidam & magnificam vanitatem, niſi quod illa peccandi impotentiam oſtendit. T. Nihil inter literatos diſtinguis? H. ægrè. Har. Et Monachos uno nos ordine habebimus omnes. T. Nec Politicos excipis? H. Illos chartacearum urbium conſtructores. T. Nec Hiſtoricos? H. Illos externorum geſtuum, aut fortuitorum caſuum ſolicitos deſcriptores. T. Quem tandem approbabis? Har. Qui longa poteſt diſpendia ferre viarum. H. Illum qui animum ſuum non otioſis nugarum & opinionum ſecuris diverticulis ſaginat, & per voluptatem humanas res intuetur, ſed

eun-

eundem cum ingenti conversionum humanarum mole committit, manus suas porrigit, & vitam omnem humano servitio devovet. T. Talem ego expeto vitam. H. Talem illi Tusculani invisam juventuti reddunt, & venenatis verbis adeò depingunt barbaram ac sordidam, ut quicquid ultra ferulam est, aut scholastica scamna, plebeium proclamitent, ac terreum. Hic semper risit, alter semper flevit, isténe ridendus, flendus an ille magis? tertius in dolio habitavit, homines Ignava opera, philosopha sententia. Har. Ne crede huic homini. Quî enim bene dicat ocreatus, togatus, pennatus, qui nec meditatus est hæc diu, nec legit è charta? H. Ha, ha, ha! tu prodes omne mysterium pædagogismi. T. Malè sit ei, quisquis te primus à literis avocavit. H. Malè sit omnibus, qui te porrò literarum compedibus detinebunt. T. Bonè literis, si te iterum exorent propitiũ. H. Bonè Reipubl. si ei temet dedes, relicta hâc vitâ pedicularia. T. Nescio an bene velis mihi. H. Nescio an intelligas quàm commiserer sortem tuam, quem

judi-

judico in bilance positum, saltē verbulis ex misera illa parte detineri. T. Ubi habitas? H. Hic quidem peregrinus sum. T. Sed posthac nobiscum eris? H. Imò cras abeo. T. Sed hospitium ubi est? H. Ad falconē deauratū. T. O felix homo quisquis es. Mihi nec aurum deest, nec dignitatis spes, nec servientium numerus, sed bonum consilium. H. Quid suspiras, in manu tua Libertas est, apprehende. T. Hei mihi! Har. Nunc tempus est, vos cum dividam, dum illud audio; heu mihi. T. Heu, heu mihi! H. Hic flebit opinior homo, ego ad res meas abeo. Har. Sapis jam tibi necē meditabar. Quid fiet, ô dives, si Herus meus quotidie nova audiat, & nova credat, quàm metuo, ne se tandem credat inopem, aut sumptibus imparem, meque dimittat, Mihi ars una est Ineptiæ, quâ invictus sum, & eludo disputatores summos si quid dicūt, nego: si quid probāt, nō credo: si permulcent rideo: si minantur, aufugio: quoquo me versent cub. sum, semper subsisto, Ego is sum, quem si laxes erepit, si premas erumpit. Sed atat! se Herus meus subduxit.

LN-

INTERSCENIUM I.
DISPUTATIO.

Hilarius. Serra. Tacitus. Publius. Graculus. Duo Auditores.

H. QUæ hæc obsecro intemperies est, totum diem altercationibus absumere iisq; præmeditatis. Affirmare, negare, probare, solvere, distinguere. thesizare. Problemizare, corollizare, syllogizare, Elenchizare, Narrare, Barbarare, Cornutare. Vah! aurib. meis malè est post tot clamores. Domine opponens. Domine Respondens. Dignissime Domine Præses: Oppono. Respondeo. Ego insto. Ulterius urgeo, quatio, cōcutio, dissipo in fumum, in stipulas, in anitergia metamorphizo. Ad Maiorem ad minorem. Conclusio falsa est. proba Antecedens, reduc syllogismum, est fallacia, Equidem omnes intus peccant secundum plures interrogationes atq; respōsiones. O beatos artifices, quorū nec limæ, nec serræ, nec mallei, nec

tere-

terebræ tantum stridoris, gridoris, strepitus, crepitusq; faciunt, quam illi intus. sed quid ego vobis refero? Nonne vos hic audivistis? nõne malam illis crucem estis imprecati? Fiat, & hæc vota vestra rata habeat, qui absque omni litigio est. Ecce verò iterum qui elapsus est hominem jámne triumphas in libero aëre, jam ythagoricum concentum exaudis? Ser. Quid tu vis tibi? H. condonandum est aliquid, nondum audit, nisi prius tot argumenta ejiciat. heus tu purga aures. Ser. Quid clamas furcifer? H. Erue syllogismos, ut verba mea intromittere possis. Ser. Tu pol sanus non es. H. Sic decet, si quis hà egreditur. S. Quin tu intrò redis, ut ingenium excolas? H. Siquidem obsurdescere, cõtabescere velim. S. Non tu veritatem in profundo sepultam effodere vis? H. Vobis sociis nequaquam. S. Quid ais nonne faciliùs, citiùs, feliciùs? H. Vah si jam aliquâ sui parte emergeret, quæ altercatio? quis conflictus circa eam foret? ego certè comminuerer citiùs, quàm prædę fierem particeps. S. πεινήσεις

μάλα

μάλα μακρὸν ἐς ἄυριον ἔσθιε νῆφε H. Boß dich mit deinem beſeſſen/das dich der Fallinger gebick/ vnd an den dollman ſchnier. oder Bärle das ichs verſunſche. S. Quid tu es? H. Quid tibi meâ linguâ opus eſt, cum ego tuâ libenter caream: S. Ego Græcè locutus ſum, quod non intelligere, pudor eſt. H. At ego Lunaticè quod paucos ſcire bonum eſt. S. Non tu Græcè intelligis? H. Du Boppart / Ich will dich bald auff den Kabas goſſen/ alch dich vber den Braithart. S. νιφάδεσσιν ἐοικὼς χειμερίῃσιν. H. Der quien dotſch nürt die ſchwertz im Schreſenboß Narung hon haben / das er ſo ein Schmalkachel ſt. S. Εἴγε πάσοι τάχ' ἔρεξε δίκηδ' ἰθεῖα γεύοιτο. H. Wiſul Nimb hin den doul/ end kimmer die wendrich/ vnd Hanß von Beller. vnnd ſtoß in dem Rimpfling / dan ich dich hinder dz funckhart hol. Menckhels daſelbſt/ vñ ſchöcher Schürēbrand darzu/ das wird dir grimm ſein. S. Quid hoc eſt? H. Sic vos diſputatis. Neuter alterum intelligit. Das machen die Loe ſaffot: damit ſolt man euch in den Stron-

bart hinauß goffen. S. Dic quid velis? H. Ein Sefel auff dein giel. S. Abeo. si nihil habes nisi nugas. H. Mane, jam tecũ loquar, ut intelligas, etsi vos ineptuli rarò id facitis. Cùm inter rusticos estis, vix tria vernacula atq; exotico benè jungitis, sin inter eruditos sitis nec vestrã, nec alienam potestis. Si quis vobis, bona dies, profectò, scilicet, dictũ puta heus tu, & alia pauciſſima, auferat, nollem vobiscum cõmutare opes. S. Etiam maledicis? H. Imò admirare modestiã meã, qui talia non in vulgus spargo, quæ conciliare tibi possint, aui famẽ, aut crucem, aut quẽ tantoperè subter fugis, laborem. S. Quam mihi hic cõmodè advẽtat, ubi te accusem. H. Quàm vellem Aristoteles hîc præsens, aut si mavis illa sepulta veritas foret, ubi accusor. T. Hic homo veritatem appellat: malus esse non potest. S. Exoptatus ades, ut intemperantem linguã hic opprimas. T. Herculeum mihi laborem dicis. H. Ha, ha, he! si quidẽ à te exordiatur. S. A me? jam hunc audi: ni Tacite, vidistine unquam hominem mentis compotẽ, qui optimas

disputationes malas diceret & elegantissimas linguas ineptas crederet? T. Nunquã quod sciam. H. ha ha he! S. hic talis est. Ergo. H. Iam quidem abeo, sat auribus hodiè abusus sum. T. potes hîc esse aliquantulum? H. Possum dum non disputes. T. Npli metuere. Nam id genus hominum syllogisticũ tam odi, quam latrantes canes. H. aut rudẽtes asinos. S. Quid ego hoc esse dicam, in medio literarũ meditullio, veritatis lydio lapide tales reperiri? T. Vide ne erres. Est genus aliquod disputatorium sed Socraticum vel Platonicum, quod conversationi quotidianæ aptum, jucundum illud, & quod res quasvis obvias non excludit, hoc amo, hoc appeto: dum scholasticũ alterum terminosum, & distinctoriũ scholis maneat. S. At nos hîc in schola sumus. T. Verũ est, sed huius gratiâ larvã vocabulis detraham⁹, ut qd agamus & ille sciat: quid n. vocabulis excõpositò receptis aliis insultare op⁹, cũ idẽ nobis possint facere opifices suis? Interea quicquid dicitur, extare oportet, vel sanè ra exprimi, ut quid velimus intelligatur.

S. Ars ignoranti odiosa. H. Ah tu nescis quod ego hodie pistrinum pertulerim. T. Fortè disputationi interfuisti. H. Apollo es. S. Imò Momus. H. Accipe dextram meam amoris signum. T. O felices literatos, suis si sese terminis continean! sed quò hic abit? H. It emptũ pulverem, quo sclopeta sua denuò displodat. N. Nescio an auspicatò huc venerim. Nam irritare hoc genus hominum est inimicos sibi perpetuos & capitales facere. H. Confide, centum millia ictuum literariorum non possunt conficere unum hominem. Cùm omnia faciunt, distinctiuncu'â petunt. T. Mihi quidem mirum est, verè literatos posse cum his ranis cohabitare, quæ preter vocabulorum aliquem sonum nihil habent. H. Nónne & muscæ tam aërem occupant, quàm aves? T. Atqui id nesciunt, quod scire oportebat, & quo nomine literati sunt; & plurimũ se feciſſe jactãt, si id quòd muliercülis certum est, in dubium vocare possint. H. Ego ex quo literatus factus sum nihil scio acuratiùs, pauca utilia reperio,

plera-

pleraq; non credo, deniq; usq; adeò otiosa judico, quę percommodè in sutrinâ addiscerentur. Sed eheu! Esterus satrapa aliquis, vocabularius Princeps. T. Taceas, si fulmen metuis. H. vel tenebras potiùs. T. tace obsecro, nam ego Saracenum offensum malo. Pub. Masculè tu quidem rem egisti tuam: sed Deo gratia esto, qui solus victorias distribuit, & magna facit. Ego si quid præstiti tibi boni, lubens feci, & studiosorum profectibus id debeo. Gr. quod sto, & vivo, id à te est inclite vir. qui invictus ipse, nec alios succumbere sinis, qui se tibi concredunt. P. Hunc diem puto juventuti fore notabilem, quo tot dubia satis ut puto enucleata sunt. S. Agimus tuæ Excell. immortales gratias. P. Vestrum est, quicquid scio, vobis didici, vos libenter accipite, & diligentiam indoli addite. Gr. Totus tremo etiamnum cùm tot adversariorum, & numerosissimi auditorii reminiscor. P per ardua itur, fili, ad glorioſa pulpita. Non ego, non alius olim dormitavimus. Sed ubi ille irriſor est, de quo mihi dixisti, Is-

mælita? S. Ad latus Excellentis dominationis tuæ, biga nugatorum est. P. Quid vos nebulones, furciferi, æternisq; flāmis exurēdi rebelles hìc statis, atq; mussitatis? T. Satis literaria salutatio, Domine, quisquis es. P. Hem quisquis es, tanti laboris, & in juventutem curæ homo, alibi honorabilis, tibi ignotus sum? H. Crimen kirieleisitatis commissum est, perimus. P. Deus, qui laboribus meis in multis adolescentibus probis benedixit, faciat ut in vobis vindicer, & vos perditos intuear, scelestri Iudæ. T. Quid vero commisimus. P. Iam condemnati estis, dum quæritis, Nonne ego sufficio vobis, quin vos accusem. T. Ha ha he! H. Ha ha he! P. Fulmen non feris? terra nō d hiscis? filii non irruitis? Collegæ non proscribitis? T. Euge scholasticam mansuetudinem! S. An aggredimur? H. Siquidem perire vultis. T. Nonne priùs disputabimus? P. Quid latro, perjure, parricida. Sacrilege, jámne disputabis, qui disputationes nostras pias paulò ante Cainiticè, Nimbroticè, Absoloniticè, Sathanicè resisti? T. Siquidem

ita

ita disputâstis, perbellam fuisse conjicio disputatiunculam. P. ô os impurum, venenata labia, felleam linguam! heus tu Gracule, ut ilia huic Sodomitico Gomorrhæico rũpantur, legè, quibus verbis exorsus sis laudabile tentamẽ tuum. G. libenter.

Quam ego hic aciem, quos mucrones, gladios, fundas, intueor? quos truces vultus, scintillãtes oculos adversum me video? ô Deus, ego solus, atq; illis omnibus jam jam objiciendus? T. Tragicuum exordium. Bethulia obsessa est. H. fugiamus. *Ego verò tuo jussu huc veni luminum Pater, & in hoc campo tuo me tibi sisto, quem sanctissimæ rei literariæ facias strenuũ ac perutilem militem.* T. Mentitur bis; nec enim Deus jussit, nec quas tractat literas sanctæ sunt. H. Vel ẽ millior ẽ pereret *Age pugnabo Exercituũ Deus: at cur contra tam multos? nisi me vis hodiè miraculũ facere, & bonã causam sub meis armis contra ingẽtes assultus triumphare.* T. Ingens quidẽ miraculũ, ubi clausula est, acquiesco. H. o utinã iam acquiesceret. *En etiã auxiliũ submittis auxilium ingens, ineffabile, rei*

literarie Phœnicem, Publium verè verè Microcosmum. Cœlestis auræ, terræ sigillatæ filium. P. Parce titulis, ne quid margaritarum porcis objicias. *Quem dum habeo, omnia habeo, quid metuo? quid loquor? quot quot estis! adeste, congrediamur,* T. Vah quàm metuo jam sanguinis imbrem! cælum tenebrescit. H. Væ vobis immortales Dii, si hic homo ascendat. P. Quid jam blaterones desideratis in hoc devoto, pio, & merè precatorio exordio? T. Omnia scilicet unâ liturâ deleatur. P. Hic homo ter Opt. Max. ridet. T. Negatur consequentia. Deum verò ego vos videre graviter aut etiam irritare judico, cùm ad futilia vestra illum vocatis, & in re nihili histrioniâ sacram agitis. P. Non ovum ovo tam simile est, quàm tu incarcerando. T. Centum ego carceres malo, quam crania illa, ubi cerebra vestra tam anguste habitant. P. Age veritas hunc hominem prius prosternat, & pedibus conculcet, antequam Sathanæ tradatur. Theses tuas hic mihi porrige, de quibus ipsa calumnia dijudicet, sintne ab insano cere-

cerebro profectæ ? H. Defessus sum stando : hæc sedens commodiùs audio. vah, barbam, togam, librum ! cur nihil intus sapidi? P. Audi prostibulum.

Problematici gorgonici innodati
Septenarii bini
Beneplacito Numinis
Voluntate Sapientum Ordinis
applausu Apollinis
subscuto & hasta
Magni Publii
Eruditionis Oceani

Pub. Hæc quidem omitti potuissent, sed relinquendum est aliquid adolescentum gratitudini. T. Non hæc tantùm, sed & Numinis injuria P. tacesis.

Gladiatoribus literariis
In publica Athenarum nostrarum arena,
ad diem, horasq; solitas
extricandi expositi
Ab autore, Scriptore, defensore.
Graculo Pocosavio
Mattonico
Anno, ut supra.

Tac. Iam quidem ſubodoror, quas ill
merces advehat. P. peream ſi ipſa im
pudentia auſit calumniari. T. Siquider
à ſapientum ordine approbata ſunt. P
Non approbata ſaltẽ, ſed cum admiratio
ne lecta: adoleſcẽtulũ his annis ad tot ar
cana rerum admiſſum. T. Audiamus er
go, quantumvis cum nauſeâ. P. Audi &
crepa; audi & ſuſpẽde te. Tu lege mihi, cu
bilis mota lectio moleſta eſt. G. obſequo

Theol.

1. Nodus ecce primus. *An clericis quic*
quam negare liceat? Abſit.

Iurid.

2. *Iam quam ſpinoſum. Lazarus reſuſci*
tatus juréne ad bona redierit? nob
excluſus eſto.

Med.

3. *Quis verò dicat Medicos homicidas*
prohibemus.

Phyſ.

4. *Neſcis tu ignem frigere: Solem caler*
Nos ſcimus.

Ethic.

5. *Intricatum, Simiam dicere affabilem*
Sed fiat. *Poeti*

Poëtic.

6. *Vulgus negat Poëtis furorem necessarium. malè.*

Dialect.

7. *Roma Pons Asininus invisus est. ille nobis.*

Rhetor.

8. *Mutum quis Rhetorem dicat? potest tamen dici.*

Astron.

9. *Stellæ incolas suos habent. credite.*

Geom.

10. *Vix liquet corporisne, an figuræ tractatio difficilior? Prioris.*

Arithm.

11. *Denarium ne quis neget numerorum principem. cave sit.*

Music.

12. Sol *an* Re *fortior nota, dubitare lubet. cum scire liceat.*

Grammat.

13. *Heteroclita & anomala in Grammaticali prælio succubuisse aiunt: & credibile est.*

Polit.

14. *Nonne Vtopia Rerumpub. felicissima abi, si negas.*

Est & Carmen in honorem meum annexum, quod audire non injucundum erit. T. Oro te per Poëtarum furorem, & stellarum incolas, & Simii Affabilitatem, & ignis frigus, ac Lazari opes, ne animã mihi porrò eripere pergas. P. Quid precibus opus est? jam dudum indignus es, qui divinam venam exaudias. Sed ad problemata respõde. nónne ex subtilibus subtilissima, intricatis intricatissima sunt, & quæ Eucyclopædiam omninò resipiunt? T. Dic mihi, præclare vir, serió hęc disputatis, an per lusum? P. Responde Adolescens, ne hic glorietur, cum Professore se disputâsse. G. Serió inquam, atque juvante Deo, Domino Præsideq; Zabarella, Cõnimbricensiq; collegio feliciter. T. Si serió, ac ut ais feliciter, an etiam cum usu aliquo? G. Fac syllogismum. P. Sapis. T. Non disputo; nec disputabo vobiscum si sapio, hoc saltem quæro, an reverà vos talia delectent? vel an conterendi tan-

di tantum temporis, sumptuumq; causâ tractetis? an Reidubl. interfit talia scire? an Sapientia his ineptiis constet? an meliores vos sutoribus, Sartoribusq; hâc prægrandi scientiâ arbitremini? P. Vides quàm ineptè quæsita commisceant, qui Methodi Logicæ sunt ignari: frustrà sumus, abeamus. T. Unicũ adhuc, Iuro Deũ antequam vos novi, magnificè de vobis me sensisse, quod puto aliis etiam contingit, ac insuper credidisse, tanta esse, tamq; admiranda, quæ inter vos tanto supercilio, pompâ atque clamorib. perageretis, ut nisi Atlantũ instar suffulciretis cęlum, illud jam dudũ in nos omnes corruisset. P. Scelesta lingua! Ex una disputatione, nec eâ intellectâ omnes dijudicas. T. Crede mihi, tantum mihi hęc una fecit terrorem, ut de reliquis omnibus minùs æquè sentiam. P. Insane, quid de libris illis dices, quos possidemus innumero numero? anno ineptiarum plenos eos dices, qui sapientissimè scripti sunt? T. ô avaros magni Thesauri possessores, optimorum scriptorum tyrannos, sed quàm benè fit, quod

quod obtrectatores vestros plærumq; in conclavibus possidetis. P. Quid ais? T. habere vos libros, qui si vulgo legantur, vobis parituri sint excidium. P. Benè habet, in carcere sunt, ubi nec tibi, nec aliis invisere eos libet. T. At nobis bibliothecæ non desunt, quantũvis vestras tineis & vespertilionibus committatis. P. Futiles, vani, frivoli, pantagruel, Amadæus. T. Imò auctores liberi, veri, probi, quos nominare libet, si licet. P. fac, ut plus habeã, quod in te accusem. T. Dum audiar.

De consarcinando catalogo illectorum auctorum.

De adoranda virga: Cardinalis Lateranensis.

De salario ociosi laboris, & exaggerandis peccatis scholasticorum Bartol. Bolla, Bergamascus.

Cavea doctæ ignorantiæ, cũ suggestu Asini.

Hercules Academicus, seu Rectoratus Herculeus prodigiis plenus.

Abbreviatio scientiarum, junctotractatu de dispendio compendiorum.

Alchymia titulorum, Baccalaurei Magistrandi.

Quæ-

Quæstiones & responsiones promovendorũ cognatorum an ordines, ut ad paucas horas in examine stare possint. Autore Parteio hilff mir auch).

Sacramentum silentii mercaturæ bonarũ artium.

Solutio dubiii, an Antichristus regnarit in Academiis.

Molochus renovatus sive clibanus ingeniorum.

Nova delineatio possibilitatis ædificii Nimbrodici.

Aurum è stercore Sterquilinii Antiquarii: opus purgatum septies.

Antipericata amet anaparbeugedamphirribationes.

Æquilibrium sumptuum, & literarum, harumq; præpondio.

Tyrannis Latinæ linguæ, & reliquarum rebellio.

Pædagogus vapulans, quod se Philosophũ dixerat.

Clavis rerum non clausarum, sub altera lima crescens.

De utilitate ex dedicationibus capienda.

Mur-

Murmuratio Laicorũ, cõtra otium ſumptuoſorum literugerulorum, cũ poſtulatione privilegiationis ſcholaſticæ. Georgi ſpeculatoris.

Plures ſunt elegantiorũ librorũ, atq; futuri plures, ubi creverint delicta veſtra, ne quid putetis nos ſub rerũ veſtrarũ admiratione ſurdeſcere. P. Obſtupeſco malitiã tuam. O tẽpora! ô literas! T. Macte bonæ literæ! quæ exſurgitis, & vindicias veſtris cuſtodiis paratis. P. Eo ad conſulem, ut in hæreticum hunc animadvertat. T. bona verba, literaria lis eſt, literis certate, & alphabeta aliquot in me proiicite. P. Hoc nempè eſt eruditum ſeculũ, quòd licentiosè quivis loquitur, vade & ſuſpende te, ſequimini. T. Abi & diſputa, mihi quidem perpetuò jucundum erit, vos non ſapere amplius, quàm ex plebe quẽlibet. H. Illud unũ mirum eſt verè literarios tales non ad ſutrinam pellere. T. Sic eſt, ut quiſq; ſedem ſuam impetravit, ita premit eam, nec niſi mortuus cedit. H. video tamen renaſcentes cordatiores & qui

inte-

ineptiis his plurimùm derogent. T. video & gaudeo. sed eamus, nescio enim quàm minus tutum sit vera loqui.

ACTVS SECVNDI

SCENA I.

Harleq. Gerson. Malliet.

SI triginta sex annis pendeas de suprema cruce, non lues flagitium tuum Nebula, qui me in has terras deduxisti, ubi Diabolos habitare credo, non homines Nam illorũ ne unum quidem intelligo, omnes perstrepunt, & glocitant, ut in singula momenta circumspiciam ad ictus. Si quid petò, si quid familiariter tento, nihil est, aut rident, aut circumstant, jam fortè cõprehendendum. Kalasti piripateta, lomelaleta opidi, Karasi luridi, Wiriwidisi, Kardivipopsidi, golibtodisi, quid hoc est? possem ita si vellem; sed nec sic me ipsum intelligo, loquantur Germani è nebulones, si quid rerum honestarum agitant,

aut

aut ego. Sed illorum heu plures sunt, jam cum tentarẽ fugam, veni ad portam, quæsivi placidissimè: Quæ via tendit in Patriã meam? ita subitò conclamaverunt scelestissimi, ut jam prævidere mortem, Alter dixit Kolallefus, alter fullefus, alius Kedikefus; ego iratus dixi, Narrefus, Schelmefus, Diebefus, & ingenti murmure ad Herum meũ redii. Nunc ab ipso petã, ut rheda sua ac sex caballis domum me reducat, adjungatq; hominẽ, qui scelestũ illud Kolallefus & fullefus possit, restituatq; me iis qui, ut intelligantur, loquuntur. Nam si quid volo, per signa mihi dicendum est, & cum admodũ esurio, ineptissimi homines judicant mihi dentes dolere. O si Herus meus senior sciret, me atq; filium ipsius ita esse produtũ, fleret scio, & quadrigis albis me revocaret domum Sed ecce, duo meschants, poltrons, larrons, vilains, grands fols G. Voilà dont ie n'auoy jamais oui parler: Et comment a-elle nom? M. Dame Folie, laquelle n'est seulement soeur, mais corps & ame d'Amour. G. Tu veux inferer par là que tous amoureux sont fols,

non

onpas? M. Ie ne dis pas tous, mais bien la
lus grand' partie. G. voilà le ſerviteur
e ce Monſieur Allemand. M Laiſſe moy
ire: Ah poltron, c'eſt à ceſte heure que ie
ie vengeray de l'injure que tu fais à mon
aiſtre. H. Hoſſa/ quid tu vis tibi Pol-
on, Echelm/ Hundsf.? M. Ah trai-
ec, tu n' eſchapperas de mes mains H.
urraſchi, curraſchi, ego te excipiã modo,
iod es dignus, hem tibi. M Ho bon ami.
. quid bounimi Nebulo? Vapula. M.
y nit aſchlaga. H ho vapula Germani-
e machant mutton. M Mon Maiſtre.
. Nih l agis, non exorabilis ſum. M He-
mon dieu. H. Hos pugnos ede M je
ie merci. H. Etiam hos, hem! ſic debi-
ur, ſi quis poſthac Germanum riſerit. Sed
s Dæmon hunc Nebulonem mihi ſub-
uxit, jam diſcerpendus mihi erat. Hæin-
licitatem, qui nõdum media parte iram
eam effudi, non exoneravi fellis mien-
ram : Sed heus vobis edico Galli-
gallinacii, quiſquis primus in ma-
nus meas inciderit, capite
truncabitur.

SCE-

SCENA II.

Turbo. Horatius. Pollux. Harleq.

T. FUge noster Harlequin, quid furis? holla Harlequin, Monsieur Harlequin redi ad te. Har. Hîc equidem locus est acceptæ ac datæ injuriæ. Hor. Quis te offendit? Har. Vellem perires, cuius seductione, hîc sumus, ubi nobis lingua inutilis est, & manibus oportet loqui. Hor. Sis propitius mihi Signor, nam faxo brevi utaris linguâ tuâ, uti hactenus. Har. Etiâ hodie? Hor. Fortassis. T. Vah negligo illum. Nam haud faciliùs placabis, quàm si sinas animum defervescere. Ho. Sed de his terris quid tibi videtur? T. Optimè equidem consuluisti: quî enim faciliùs hanc superbam opinionem ejecissem, neminem nisi domi suæ sapere? Hor. Nonne tot ingeniorum diversitas ingenium tuum fingit & refingit? T. Fateor omninò, sed rusticitatis me pudet meæ, qui ad placidos illorum & amabiles mores corpus adfero tam inflexibile. Hor. Ic

qui

quidem Pollux hic optimè flectat, faciet-
que ductile magis, q àm est cera. T. Ego
ne tibi in disciplinam dedo, flecte, incur-
a, complica, extende, uti libuerit. P. Ars
ostra minùs periculosa erit. T. Nónne
ic salutabo Amicum? P. Benè. T. Et
Nobiliorem ita? P. Tenes: sed Regem
iomodo salutabis? T. Id exte sciam. P.
ta porrò Puellã honestan.? T. Tentabo.
Nimiũ premis. T. Amor moderabitur.
H. Dii Deæq; omnes, properate in auxiliũ
obis, nam hi neque poti sunt, neque loti,
eq; pasti, & ebrii tamen sunt: credo ab
ëre. Ecce immanem stultitiam! quid pe-
ibus ac manibus gesticulantur? ô Turbo,
illud voluisti, conduxisses domi simiam,
c didicisses mille circulationum formas.
Edepol si hac ad virtutem viâ itur, iter
st ridiculum. P. Iam varia sunt præce-
ta formandorum mebrorum, ut stes ele-
anter, ambules decenter, quæ cuncta ad-
isces paulatim. T. Verùm quid inde
d me redundabit solidi? Hor. Illud ut
uoquo te vertas, concilies tibi hominum
ratiam, dicarisq; uti corpore, ita Ingenio

versa-

versatilis. Har. Turbo, ubi habes illud vulgare tuum, heu mihi! Hor. Quid tu vis tibi? Har. Ut malè sit tibi, qui ex scholarum otio nos pertraxisti ad inepta negotia, duplo mihi jam quàm antè est deterius. Hor. Nescio an Momum tecum habeas, an famulum, ita dentibus est formidabilis Sed nos á nne paulisper ludimus? T. Chartísne. H. Hæ, puerilia, pilâ minore aut ballonis. T. At ego nec vidi hos lusus unquam. H. Suspicabar. ita estis in scholis abjecti, sed eamus ad locum lusus. Ne dubites, cum annum inter hos eris homines, multa tibi consueta erunt, quæ nunc videntur nova. T. Nescio, quid mihi fiat: ut nervis trahimur, alienis mobile lignum. Har. Nónne heu mihi! Hor. Allousdonc. Har. Eamus, postea quam ita irati nobis sunt Dii, ut quotidie reddamur ineptiores Mihi sanè, ut prævideo, videndum posthac erit inter confectus perpetuos.

SCE-

SCENA III.

Panurgus. Malliet. Harleq. Turbo.

P. SI quis ex me quærat fortè, quis sim? unde? quò eam? aut unde vivam? depol nescio, Nec enim vitæ genus proteor, nisi quod casus mihi imponit, nec isi Mundum Patriam agnosco, nec tendo iorsum nisi quo fata ducunt, deniq; alit, uisquis me primus suscipit. Miseram equidem sortem, & ingenii vagabũdi meres, ut ad cujusvis nutum venale corpus ircumferam, hactenus per omnes terræ ngulos jactatum. Et tamen, quantumvis rgè infra spem quondam nostram, & moer tanè interdum quiete delector. Creo etiam *ipsam miseriam reddi jucundã, venit in cõsuetudinem.* Sed venter intus trat, qui placandus mihi est efficaci ad miserationẽ oratione: hũc primũ aggrear. M. Inauspicatò prodii, q famẽ habeo occursu. P. Bũ accipiã, unde hodie vivã, craslino cras videro. M. Si Dii hodie ihi benè velint, cõmittam hunc hominẽ cum.

cum Harlequino. P. Si quid unquam Domine in vita expertus es adversi, aut minùs habuisti spes secundas, aut labores ingentes irritos, aut Fortunę in genus tuũ, studia, merita ludibrum es expertus, miserere mei, hominis jam multis annis sæva tempestate jactati. M. Equidem mi homo, incidisti in hominem æquè miserum, & vel hoc nomine infelicem, quòd miseriæ tuæ succurrere non potest, saltem lacrymas suas addere. Sed hìc in proximo homines habitant opulentissimi, quos tibi, dum plura nequeo, conciliabo. P. Patria illis quæ est? M. Sarmatia credo, aut Schlavonia, aut Moscovia, certè admodum peregrini sunt. P. Sed vitæ genus quale? M. Literis impensè favent, & linguas amant, unde si variè eos alloquaris, optimum feceris illis, tibi fructuosissimum. P. Et Genere præpollent? M. Utiq;, sed alter vestibus luxuriat, ut plerumq;, nescio quid ridiculum repręsentet. Sed quid verbis opus, jam eo, ut eos evocem. P. Deus te servat. M. Tibi id potius opus est, ne hodiè vapules. Evocabo

Har-

Harlequin, tanquam ad Sympatriotam.
P. Benignum hunc opinor hominem, si
d loci ingenium permittit, sed revocavi
osi fortasse toleratam quondam miseriã,
uâ hactenus est: sed quæ hæc facies ho-
nini? H. Quis me vocat? & interturbat graviora negotia? P. Signor mio,
oi vedete p essempio che la Cornamusa
on suona mai, se la non hà il ventre pieno:
osi io parimente non vi sò contare le mie
ortune, se prima il tribolato ventre non
à la solita refettione. Al quale è adviso
he le mani e li denti habbian perso il loro
rdine naturale, e del tutto annichilati.
I. Ecquid loqueris? P. De tanto hab-
r yo soy cansado, porque suplico a vue-
ra Reverencia, que mire a los precetos
vangelicos, paraque ellos muevan vue-
ra Reverencia a lo que es de conciencia,
si ellos no bastaren para mover vuestra
everencia a piedad: suplico que mire a
piedad natural, laqual yo creo que le
overà como es de razon, y con esso no
igo mas. H. Exspecta dum adferam
ctionaria mea, si quid fortè horum ibi

reperiam; P. Vasha Gnada jeſt hozhem na ushe vishe skuſſiti, abibi mogel uaſche ſerze reſmoziti. Sakei aku mi ſidai ſagada hpomuzhi na pridete taku ja ſa moja Zheua dianukatera ſa velike lakote volo ſday ſe hozheo eſſuſchiti. H Equidem credo te conjurare Diabolos. Here here, veniſſi fittemant, fittemant. T. Quid clamitas? H. Ecce tibi hominem, qui linguam mutare poteſt in omnium brutorum ſermonem. Audivi loquentem ut Aſinum, mox ut Taurum, deinde Anſerem, tandem credo Diabolorum linguam proferet. T. Quid tu offendis innocentes homines, ſceleſte? Amice, ecquid tibi vis? P. Shalòm lechà Adonài: Schem-nà bechòl leab décha: ki ani anochi veébiòn: Lemá an tenah-nà mizirà h'é-hem, mizirà th maym, ò agoràth kéſeph jechidàh: vajemallè lehovàh chol-memſ hal'écha. Abàl, ki lo nothén atà Ben-Beliáal atta, nimſchálta im jored-bó. T. Non ſatis te intelligo.

שלום לך אדוני: שם-נא בכל לעבדך: כי עני אנוכי ואבין למעו תנה-נא מצעירת-לחם מצעירת מים או אוגרת כסף יחידה: ומלא יחוה

יהוה כל---ממשלתך: אבל כי לא נותן אתו
בן בליעל אתה נמשלת עם יורדי בור
.τὸν ἐν ἀνθρώποις μέγαν γενέσθαι ἐθέλοντα
εἶ εἶναι πολύγλωσσον ἕξεων γὰρ γλωσσῶν
γνῶσις ἴκλει θαῦμα μέγα. ἐὰν θέλῃς οὖν
γλώσμαθεῖν, κύελε, ἐγὼ μὲν αὐλὰς μικροῦ
μαθοῦ σε διδάξο. πρῶτονδὲ λιμὸν καὶ δί-
ψαν μου κώλυε. λιμώττω γὰρ καὶ διψῶ
ίαν.

. Ne ſçauez vous pas parler François?
. Si ſcay treſ-bien, Seigneur, Dieu
ercy: c'eſt ma langue naturelle & ma-
ernelle: car ie ſuis nay, & ay eſté nour-
y jeune an jardin de France. T. Et
ermanicè loqueris? P. Herr ich kõnt
ol Teutſch / Aber was hülfft michs /
eil jhr mir nichts geben wolt / Mein
ung iſt mir nuhn mehr ſo dürr / das mich
elmehr gelüſtet einen guten Trunck
uhun / alß viel Sprachen zu reden.
arleq. Eck ſkal dy reſt eins brin-
en. T. Si Latine loqueris, con-
eniremus fortaſſis. P. Quid addam

ultrà, postquam per Deos Deasq; & Musas omnes à vobis nihil impetro, sinite me inclementes viri ire, quò me aspera fata trahunt, retrahuntq; T. Nunc quidem te intelligo. Ha. Quæ só quid locutus es prius? P. Italicè, Hispanicè, Sarmaticè, Græcè, Hebraicè, Gallicè, Germanicè. H. Hi! cur non jam ante indicâsti mihi? & respondissem tibi in singulis, ad singulas in ò plures ego calleo. Her: Monsieur, Domin.º, Signòr, Pan, Kyrios, Uran, Mayo, Adonai, Sennor, cętera sensus habet. T. Hic tibi dies infaustus non erit: nam hominem reperisti, qui agnoscat dotes tuas. H. Nónne etiam potes linguam Utopiensium, Barocensium, Bocardensium, Felaptensiũ, Disamensium? P. Fortassis. H. Et vidisti terrã Audivi, teramq; verborũ congelatorũ, terramq; Ivouroniam, & urbem Bacherã, & avem Ruth, & Cingulum Omasii, & pileum Gephyrinionis. P. Omnia. H. Noli mirari, nam & ego decies orbem totum circumivi, vidiq; quæ planè incredibilia: sed unum dic mihi, cur mendicas, & caligas habes

pessi-

pessimè consutas? Iterum dic mihi annon potueris ex aot linguis, & totidem Regnis suffurari tãtum, quantum sufficit ad pileũ novum? Et quæro an semper ita malè habeas? insuper quæro quantũ à me velis habere? porrò quæro quò tendas? ac quæro postremùm quid tecum, & quot millenos portes pediculos? T. Noli offendi, apud me habebis mitius. P. Ego offendar, qui callum obduxi ab offensionibus duodecim spithamarum? H. Turbo, scin quid mediter? T. Audiam. H. Cùm unicam Germanicam linguam potui, fui dituissimus, postea Latinam adjunxi, & pauper factus sum, nunc in Gallica, excrucior, & ad mendicitatem propero, si ita pergam brevi ostiatim obambulabo, sicut iste, quem apparet æquè fuisse quondam opulentum. Nunc judica quid de te futurum sit? qui non minus nummorum insumis, quàm ego: *Scilicet nummos præsentes dabimus pro lingua, quâ emendicemus iterum nummulos futuros.* P. O. o. nescis tu nos omnes vivere ex alieno. quid interest, petas quod opus tibi est, aut spon-

tè tibi affluant simul necessaria & superflua? T. Tu prandebis hodiè mecum, & audiemus tua Odyssea. H. Non suadeo: Nam ut hic multilinguis nobis minatur, haud habebimus satis absconditos nostros nummulos. Per linguam, nisi maturè prohibeam, Turbo meus hunc linguosum linguacemq; hominẽ hodiè conducit.

SCENA IV.

Geryon, Lapitha, Blessus, Harleq. Turbo, Panurgus.

G. NEc vidisti ipsum hoc triduo? L. Non equidẽ. G. Sed ministrum ipsius? L. Semel aut bis, verũ cogitabundum, & ut solet, cũ Herus novum vitæ genus induit. B. Equidem mirũ est, vivere posse hominem, qui sibi quotidiè displiceat. G. Sed illud q; jam agit, quale est? L. Ridiculũ est, Mappas habet prægrãdes, & retia, quib. linguas omnes ad fontes & principia sua revocat. B. Scilicet ut uno labore omnes discat. G. He, ha he! L. Et harmoniam scientiarum omnium investigat, retrogrediturq; ad artiũ scaturigines. B.

Nam-

Nempe Hesiodi catena est. L. Itaq; jam fodit, ut verum effodiat. G. Abrumpe, si nos vis salvos, & hanc hastã accipe. Nam illi quidẽ insanire licet, dum libet, tibi non item, qui à Majoribus degenerare nõ dum decrevisti. L. Sed ab oculis memento abstineas. B. Satis memini, L. Cõgrediamur.

Conflictus Pugilum.

Har. Hola, hola Messieurs, attendés un pen, quid sibi vult hæc barbaries? ad Iudicem, si quis alterum offendit. Tibi dico, laissé donc par ma foy, aut abibis hinc absque capite, Burgfrid. L. O Harlequin, grand anius, quàm exoptatus mihi succurris, hic mortem intenderat. H. Tibi? L. Imò mihi. H. Nec aufugisti? ma foy, oportet te esse Asinũ. B. Heus Harlequin! H. Ne quid propius. B. Proponemus tibi casum, tu Iudex eris. L. Ego prior. B. Ego prior. L. Ego prior. B. Ego prior. H. Vah inepti esto uterq; prior. L. Tace tu, aut vapulabis. B. Tace tu, aut verberaberis. L. Lucius Agato Priscius, nec vir, nec mulier, nec Virgo, nec Iuvenis, nec Androgynos, hunc sibi quisquis habuit

dando cicatricem, vulnus profundum intra corticem arboris in sublimi vertice esse, voluerunt accipere, quidjuris? B. Nequaquam: sed stabulum ingressus villico, sanavit siccus intrà Herculem ac propósito sibi undecunq; hode acciperet libellũ supplicem porrexit illacrymando flebiliter. Nonne Iuris? H. Intelligo. Nónne tu habes cicatricem? L. Ita Domine H. Et ille flevit? B. Omninò. H. Sed cur tú fleviſti? quia ille habet cicatricem? L. Quoniam omnis mons excelsior est valle. H. Benè, sed si vallis stat supra montem. B. Tum glycyrhiza medetur tussi. H. Tussis autem nónne offendit fauces? L. Omninò: sunt enim semper duo recti in omni triangulo. H. Ita argutè, quoniam triangulum semper quadratum est. B. Ut Virgilius ait, Cujum pejus? H. Hem tu me vocas un cuion, scelestissime agri Phœnicum? L. Vides malitiam hominis. H. Video, sed commodùm herus meus. Vah here, mediâ luce homines hic se interficiunt. T. Salvete. L. Salvus sis. H. Astego prohibui

bui autoritate, viribus, judicio, consilio. T. Macte Harlequin, sic itur ad astra. G. Ego risu hactenus propè corrui. H. Etiam rides in capitis periculo: G. Quid dicam, quòd hoc triduo non interfuisti nostris exercitiis? T. Equidem huic homini dono dedi tres integros dies, nec pæniter. L. Ecquid fabricatis columbas ligneas volatiles? H. Fatendum est, nunquam mihi magis oneri fuit ullius institutio, quàm tua; dum enim Dictionarium meum, & Dittionario, & dictionaire, vnd Wörtlinsbuech/ Latino-Germanicum, & François Aleman, & Italiano francese. & Rumb vnd Rumb rud durch einander mecum circumfero, ter centum pondo vix respondent oneri. T. Nunquam credidissem cubum illum tam insigni artificio recludere posse linguarum claustra. L. Sed profectum aliquem inde speras? P. Ne dubites. T. Videor mihi procul intueri linguarum ostia. P. Ita est, cùm in centro repositus fueris, licebit tibi egredi ad quamcunq; linguam. B Mysterium. Quin tu potius his omissis ine-

puïis membra tua mecum exerces? H. Hem! á me ad homicidia iterũ. G. Quàm importunus rerum censor tu es, nisi properè quiescas, hos omnes in te committam. En Turbo, nos colludemus. Ille & Blessus. H. Egóne patiar. T. Desine tu. H. Ho ho bene: Si intereundum est, veni Panurge, ego te occidam. P. Absit talis error. H. Perge, perge, ne moriamur tardius, vides quàm illi jam canant Media Vita. hem anne morieris inultus? P. Cave tibi.

Conflictus triũm parium.

H. ho satis est. P. Nondum. H. Satis inquam est. P. Atqui mori paratus eras. H. Sum, verum absq; verberibus. Desine tu inquam, si sapis. T. Sitio mehercle, ecquis nobis potum adfert? H. Ego, ego, ut salvâ dignitate aufugiam. P. Hodiè quidem evasisti. G. Nónne satis est corpus curare motu, quàm literariâ desidiâ absumere. T. *Sua est literis jucunditas, exercitiis sua.* H. hem, quis est, qui sitiat? ego præbibo. T. Quin tu mox porrigis, heluo? H. Differ, differ: ajunt nocere

cor-

corpori, ſi quis calidus potum præcipitet. T. Iámne porrigis? H. Atqui vitrum meum nondum vacuum eſt, ſed accipe ne iraſcaris, & caleſcas duplo. T. Hauſtum Athleticum. G. Salvus ſis. H. Oportet Nebulones vos eſſe omnes, qui paulò antè necem vobis invicem intentaſtis, nunc cõvenitis & combibitis. B. Tace. venenati hauſtus ſunt, quibus ſe mutuo abſument. H. Itane? B. Ita profectò. H. At ego prior hauſi. B. Sapuiſti, ita non inſpicies reliquorum mortem, ſcilicet præcurres ad Charontis cymbam. H. Quid ais? B. Quod res eſt, Nónne jam malè habes? H. Certè, edepol, medius fidius. B. Paulò pòſt videbis ipſos inſanire, & titubare, & balbutire, & torvum proſpicere. H. O facinus imbibere inſaniam? B. Sed & ego bibam. H. Noli. B Quare. H. Ut ſuperſit, qui fata noſtra referat. Ego verò neſcio, quã benè habeam. T. Quis te turbat? H. neſcio, ſed in cõſuetudine tua mihi ſemper malè eſt. T. Quid ita? H. Quid hic egiſtis? T. Membra exercuimus,

brachia, lumbos, omnes nervos fecim⁹ agiliores. H. Terra vobis arãda foret & fodienda, aut findenda ligna, aut cõportandi lapides, si exercitiis opus habetis. B. Memento Harlequin, te atq; nos omnes sublimiori loco positos, quàm ut Terræ luto nos conspurcemus. H. Euge, euge Turbo meus! quàm triumphat, & exultat,! peream si non hac ipsa die ex te audiero, molestum illud tuum heu mihi! heu mihi! Sed ut res tuæ sunt, facilè ex quisquiliis capiunt voluptatem, ab apluda dolorẽ. Ego abeo. L. Comitemur eum, ne se suspendat. B. Eamus. Nam Cænæ hora est.

SCENA V.

Harlequin.

SAlvete spectatores, quos ego nunc primùm intueor hactenus occupationib. prohibitus. Phy, quę turba? an me agnoscitis? an scitis nomen? Patriam? Parentes? Vitæ genus? Ego Harlequinus sum Turbonis Minister, turbarum socius, turbinum executor.

Per

Per varios casus, per tot discrimina rerum,

veni ad vos, ut si quis inter vos, qui Turbonis mei cerebrum curare ausit, prodeat, & artem suam meis artibus commisceat, jam Logicus est, Rhetoricus, Mathematicus, Politicus, Historicus, Aulicus, Peregrinator, Linguarum peritus, Pugil: Nec tamen sapit, & quod tacitè pronuncio, quotidiè minus. Pudet referre. Intus saltat ut capra, & salit ut Caper, & subsilit ut Capricornus: cùm revoco scholasticam vitam, primùm caperata fronte syllogismos nexit, & fuit piscator, posteà deductâ fronte ad ravim declamavit & fuit Circulator, mox orbes circumgiravit, fuitq; tornarius, post fabulas collegit, fuitque anus: deinde Mundum examinavit, fuitq; Lug ins Land: insuper aulas inspexit, fuitq; equiso, ab eo in Mundum excurrit, fuitq; tabellarius, linguas didicit, fuitque polypus, usq; dum in rabiem conversus, nunc conflictatur, & saltat, ac omninò cuncta amotæ mentis signa profert. Ecce

urinam quàm turbida est, quàm syllogismorum, Astrolabiorum, Mepparum, Politicorum, Nomenclaturarum, Urbium ac Pagorum plena, illam tamen olim desideratam Sapientiæ Arcem non invenio: equidem malè habet, quod velut affectatâ impietate ejuravit ineptiam scholasticæ sanitatis, & tanquam virilibus vitiis testetur, se ab ea imbecillitate recessisse, quæ aut Deum, aut homines timet. Ego morum Magister ei positus sum, sed nihil ago: optimum est, si perpetuò subsequar, incidamusq, tandem vel imprudentes in bonum. Nónne Musicam audio? a dieu.

SVBVLAE SOCIETAS.

SECVNDI INTERSCENII nomine convocata.

Gubernator, Bolsius, Examinator, Agrestis, Sorbinus, Avidus, Forcipinus, Ansius, Griphus. Notarius.

Gub. ETsi ordo nullus, nullaq; vitæ societas maior est, quàm qui Subulæ

bulæ nomen dederunt, nunquam tamen ita increſcit, ut adverſariam ſuam Prodigalitatem planè exſtinguat. Nec enim quia illa à Rege uſque ad Agricolam omnia vitæ genera ſub imperio continet, hæc ſuis cultoribus caret, quin potius eum habet numerum, ut obviam ire ſit neceſſum. Unde gaudere admodum nos, qui magnificæ Subulæ curam gerimus, convenit, quoties ſe aliqui noſtro ordini adjungunt, quales hodiè læto vultu hos præſentes ſex Parcitatis & Tenacitatis candidatos intueor; quorum nomine, ſi quid habes quod proponas, fac utiliſſime Domine Bolſi. B. Magnifice & proſpectiſſime vir, hi omnes cum hactenus Subulæ ſedulam operam navârint, animo intrepido ad examen accedunt, ut illorum virtutibus patefactis ſolertiſſimorum virorum collegio annumerari queant. Gub. Gratulor ſimul nobis atq; illis, qui ſua hactenus benè adminiſtrârunt, nam

qui

qui ſua ſunt conſumunt, cum deeſt, aliena ſequuntur.

Etſi verò de profectibus eorum haud dubito, leges tamen noſtras negligere non licet, tibi itaq; examinatori permitto, horum virtutes jam jam explores. Exa. Accedant examinandi. Agr. Exactiſſime Domine. Ego Agreſtis ſum, tennis fortunæ homo, ſed cui nihil deeſt. Ex. Quæ eſt in te virtus, ob quam te ſperas dignum ampliſſimæ ſocietatis? Ag. Hæc, quòd pauca à parentibus meis accepta, etſi non auxerim, ita tamẽ conſervârim, ut in hunc uſq; diem mihi ſuffecerint. Ex. Quì potuiſti? Ag. Præmiſſo, quod hoſpitem, amicum, ſocium neminem habeo, mendicantibus formidabilis ſum, convivia, ferias, natales, Bacchanalia, Martiniana omnia neſcio, ędes meas nunquam vel eſculentis, vel poculentis vel ſuppellectilibus impleo. Ego quid edam, quid bibam, quid ludam, unde veſtes habeam, alios ſcire nihil refert. Durum id nonnunquam fateor, ſed dum clanculum fiat, poſſe dommi acquieſcere jucundum imò: *Non minor*

nor est virtus, quàm quærere parta tueri.
Gub. Laudo vitæ institutum, sed jam hic consíde. Ex. Ecquid tu bone vir, in te virtutis habes nostro ordine condignæ? Sor. Egò Sorbinus sum, in humanam societatem natus, verùm id mihi Natura invidit, ut per me viverem, unde *serviendum multis est, ut à multis accipias.* Quis vero id melius faciat, quàm divites, qui laudes, gaudia, amicitias & plæraque alia magno emunt, quibus me inservire par est. Itaq; ab iis accipio, non unde quotidiè saltem vivam, sed rescúlas etiam meas adaugeo. Credite, *mendicitas pauperem non facit, sed ingratum.* Cæterùm ne quis alius etiam meis insidietur, cautio est. Semper pauperem me fingam, & potiùs mille bonis verbis totidemque suspiriis, quàm nummo adjuvem. Notum est:

Sola miseria caret invidia.

Sic paulatim & nemine conscio exsurgo. quod reliquũ, vita mea absq; sumptu meo inter hilares hilaris est. Gub. Verè tu notas boni habes Subulatoris: itaq; assíde. Exa. In tertio, quæ virtus Compagniæ nostræ

ſtræ decorâ? Av. Ego M. Avidus ſum, multis in rem literariam meritis notus, jam à multis annis pueros varia artium genera doceo, ſed tardè, ne ſe præcipitent, & ſimpliciter, ne ſe obruant. Libelli mei teſtes ſunt, quos prælegere mihi difficile non eſt, audire alius quia tritum, non ingratum. Pueros interdum parentibus laudare abſque lucro nõ ut eſt, molliùs habere Matribus non vile, libellis donare non damnoſum. donum comitari, non infrugiferum. Poſteà ex verſibus, ex præfationibus, ex literis præſcriptis, ex privatis inſtitutionibus, Collegiis, cenſus meos accipio, quò frequentiores, eó acceptiores. Sed de eruditione mea dubitatis, equidem non negabo vobis, illis affirmabo nunquam, ſed in laudibus meis pono, eam artificiosè tegere. Denique ſi nullo colore retinere pueros amplius poſſum, abeant.

Multi incipiunt, & pauci ad optimam frugem ſe recipiunt, Interea literæ mihi ſteriles non ſunt, dum rectè tractentur. *Nam ſcientiæ cauſa diſcere jejunum eſt: ſi ingeniis hominum literas accommodes,*

nun-

unquam redibunt vacuæ. Illud jurare
usim, qui hodiè maximè celebres sunt,
mperiti sunt. Gn. Dignus hic homo est,
uem magnis nostris arcanis adhibeamus,
ui literarum mercaturam instituat. Assi-
e Domine Magister. Ex. Ecquid tu te-
um murmura? For. Moræ me tædet,
uæ me hic absq; ullo lucro detinet. Bot-
ega mea domi clausa est, indeq; absq; ullo
ubio aliquot emptores exclusi. Ex. Fer
atienter, quia hoc quidquid est, h nori-
cum tibi est. Fo. Mihi honor nullus, a-
nicus nullus, nisi præsens nummus, cui re-
qua omnia venalia sunt. Pauper quisquis
st, nequam est, Dives quisquis est, bonus
st. Certe ab eo tempore, quo de meis mi-
imet prospexi, inter omnes melius ha-
eo, qui prius ubiq; ingratus fui. Ex. Sed
uæ tua ars est? For. Multiformis, ordi-
aria quidem, quod lardum, butyrum, se-
um, oleum, semina, varia vendo.

Venalesq; manus, ibi fax, ubi maxima merces.

Sed maximè temporis maxima cura ha-
benda est, prima pira, poma, pruna,
dum

dum cara sunt, vendere, rebus inusitat
hominibus appetitum accendere dece
Quid verbis opus est? veniat ad me q
volet, emat qui volet: faxo nec me nec
lum pœniteat, Hoc affirmare ausim, *nih*
tam minutum est, quod lucrosum non si
si in hominem intentum incidat. Gu
Non indignus es nostro collegio, etsi t
ctiora lucra mallemus; Quod tibi nome
est? For. Forcipinus sum institor. Gu
Benè est. Ex. Accedat quintus, & vi
tutes suas enumeret. An. Exploratiss
me Domine, ego Ansius sum, vobis ut ai
dio planè accommodus. Nam mihi n
officium nec servitium ullum est, nec u
videtis sordidus sum, sed nequaquam m
profusor. Hæc quæ in me videtis lauti
ra, in multorum annorum usum sufficiu
nec domo nisi cum dignitas exposcit m
egrediuntur. Imò si commutatio aliqu
arrideat, dimittuntur à me post longu
servitium, veluti intacta: quod reliquu
est ex honesta usura, dum singulis sept
manis ex floreno cruciatum accipio, ho
nestè vivo, & proximi simul ac mea con

mod

quoda procuro. Si quid emendum eſt, ſub
aſta emo, ut ſit quod alius fortaſſe à me
erum emat. Natura rarioribus, libellis
on ubiq; obviis. antiquis nummis, curio-
rum ingeniis inſervio nunquam cum
amno meo. Moneras etiam maiores mi-
oribus commutare inutile non eſt & ſci-
: valorum hinc inde differentias. Sic hi-
rior, plerumque appareo, in primis
i alienis ædibus, meas quidem internè
auci ſunt intuiti, juxta illud.

- tecum habita.

lura non explico, quæ vos ſingula ſcitis,
e me vobis, ſed vos aliis detegere videar.
n. Lepidũ caput, dignũ cui theſauros cõ-
redamus noſtros. Ex. Nũc ſextũ audiam⁹.
uph. Ego Griph⁹ ſum, famoſus Procura-
or, ſive Advocatus, ſive Cauſidicus. Fx.
ormidabile munus habes, ſed virtutes ex-
lica. Gub. Quid opus eſt? facies, manus,
omen, officiũ, ſuffeciſſent vobis, & ordini
ommodâſſent. Oculi Briarei, Sphynga-
um ungues, perjuria Laomedontis, Ulyſ-
s argutiæ, Sinomis fallaciæ, fides Poly-
neſtoris Advocatum faciunt. Ex. Ut
rmo & vultus tuus eſt, vix tibi quiſquam

effugiet, sed tamen mysteria nobis quædam aperi. Gu. Vah! usitata sunt, lites serere, easq; protrahere. Nam *ut lis litium mater, sic Advocatus Pater est. Lites verò pendere diu, vindemia quædam est.* Exa. Quomodo utrumq; facis? Gn. Aperiam vobis quædam. Rusticelli qui facilè irascuntur, provocandi sunt, expeditissimâ causæ obtinendæ ratione, & certæ victoriæ fiducia, si tardiores sint, posteritatis infamiâ excitandi, ubi primum litigare inceperunt, in manu nostra est continuare. Ex. Quæ summa hujus artis observata sunt. Gn. Illa meo judicio. Primò divitum causas potius agamus, quam Pauperũ. Sunt enim illę & ferventiores & pinguiores, & diuturniores. Deindè ne quis vel linguæ, vel calamo, vel papyro parcat, hæc enim cuncta clientibus æstimare licet. Postea ne quis Eruditionem affectet, nam quoquis; ineptior eò audacior est, eò clamosior. Hodiè doctiores non sunt, qui lites creant, quàm hi sunt: qui si nihil est litium, lites serunt. Tum convitietur etiam adversam partem, id enim & jucundum

est:

clienti, & ſerium videtur. Sed & paciſci
cer, ſi victoria ſequatur, quod utrumq;
advocatum & clientem vigilare facit.
ec non pro pompa, & concuſu homi-
m aliquid faciendum, ædes ſplendidio-
s, bibliothecam inſtructam, emiſſitios
idatores habere. Interdum ſpontè ne-
genda quædam ſunt, quæ emendentur,
rum ſub temporis mora. Sed maximè
dendum utriq; parti præſis, & qui alte-
m defendit, ſit ſubſtitutus: ſic moras
here, ſic tranſigere tibi, quotis com-
odum erit, cum lucro licebit. Deniq;
ntandum non qui bonam cauſam tue-
, ſed malam obtineas. Gub. Hoc deni-
e vivere eſt, & jura humanæ ſocietatis
eri. Not. Magnifice Domine, in fru-
liſſimis iſtis viris parſimoniæ virtus tan-
eſt, ut noſtro collegio non ſolum digni
deantur, verum ne ſocietatem hanc
oſtram aſpernentur, ſummis preci-
is contendendum eſſe cenſeam. De-
oſitionem autem meam ſummatim
clarabo. Dominus Agriſtis opes
à Ma-

à Majoribus relictas quomodo possint augeri, docet. Dominus Sorbinus, quomodo possit quis absq; sumptu voluptatibus operam dare. Dominus Magister Avidus novo quodam modo ludi lucra indicat, & quomodo ignorans docere possit, ostendit. Dominus Forcipinus verò, lucri in unaquaq; re acquirendi viam aperit. Dominus Ansius, quo quis modo absq; sumptu lautiusculè vivere possit, pulcerrimis rationibus notum facit; deniq; Dominus Griphus causarum agendarum utilitates detegit. Id Dominationi vestræ significandum volui, ut quid faciendum sit, illa decernat, hiq; ad exoptatum finem pervenire queant. Gu. Faciam equidem lubens, si prius ad solemnia nostra Capita Domini Candidati se juramento obstrinxerint. Formulam recitet Notarius. No. Iurabunt Domini Candidati. 1. velle se singulis diebus aliquid lucrari, vel saltem nummis insidiari pro virili. 2. In vestibus cibis, reliquisq; utensilibus, non secundùm artem vel subtilitatem judicare, sed solidiora appetere. 3. Conviviis intra ædes,

elee-

leemosinis, ut & periculoso mutuo, o-
ninò renunciare. 4. Canes, volucres,
ciuros, taliaq; inutilia animalia nunquam
lere. 5. Deniq; hunc ordinem nostrum
:cretò foyere. Gu. Feciſtis optimi vi-
i, quod vos decet, nos quod docebit jam
icere æquum eſt. Cogitabitis autem
on vulgarem vos ingredi ordinem, ſed
.egium planè, Philoſophicum, Beatiſſi-
ium, perfectiſſimum. Ecquid ſplendidius
uàm ſive ab aliis alaris?

Regium eſt cœnare aſymbolum:

ve tuis opibus utaris;

Nummus ubi loquitur, Tullius ipſe tacet.

equid Philoſophicum magis?

Omnia agere propter finem.

'el ſanè;

Paucis minimisq; Naturæ ſatisfacere.

cquid beatius, quàm domi acquieſcere?

Tutior ſolus, quàm malè aſſociatus.

'um ſuo robore ſtare, namq;

Divitiæ nervi ſunt rerum.

cquid perfectius, quam integer homo
eſſe?

Sol & homo generant hominem.

Nullius fradibus patere;

Fingere si nescit, vivere nescit homo.

Sua omnia facere;

Non maculat palmas, qui sua facta facit.

Temperanter vivere;

Omnis Repletio mala est.

Judicio valere, juxta veterem cautionem.

Rem cui des videto.

Quæ vos nequaquam contemnere, sed reliquis humanæ vitæ commodis præferre omnia. ò decet: sic verè abundantes, verè potentes, verè voluptuarii inter alios viveris, & labores illorum, imò & bona vindicabitis, quod ut felicius fiat. tu

Oro miserere laborum.

Quod reliquum est, Comprobata vitâ, morumque institutis ab inquisitore, quem in vos dederat ordinis nostri communitas, quod felix acutile sit, pergere vos jubeo, ad honorem quos cupitis consecutionem, publicè etiam judicium de vobis nostrum confirmaturum. Hoc vos scire volo. Surgite igitur mecum, & ad solennem dignu-

gnitatis vestræ renunciationem mecum properate.

DIXI.

ACTVS TERTII.

SCENA I.

Turbo. Labella. Rubella. Harleq. Musici.

T. IMpera mihi mea bella Labella, nec enim citiùs fatigabor obsequio, quàm tu mandatis. L. Nunquam impetrabis, ut pluris me judicem, quàm servam ancillarum tuarum. T. O admirabile! in tam regio palatio & divinâ formâ habitare hanc humilem animam. L. Id liberalitatis tuæ est, ut ubi maximè laudis inopem videas, ibi cumulatè effundas. Ego qualis sum, satis formosam me credo, dum mecum acquiescas. T. Ha Labella! cælum meum! ubi perfectiones naturæ contemplor. L. Hæc Eloquentia

quot jam combuſſit credulas virgines? T. Venerem teſtor, Deam formidabilem, hic amor meus integer adhuc eſt, nec dividi poteſt: pars illa, quam tibi dono, totum eſt. L. Somnium credo, quî enim vigilanti mihi Dii tam ſublime donum concilient. T. Prima es, cui affectum meum ſacrifico, eriſq; ſi velis ultima, quæ poſſideat. L. Eloquentia tua os mihi obſignat, & æternùm ſilere jubet. T. Imò liceat mihi vel ſemel affectum detegere, & cogitationes: poſteà ſi ita videbitur ad æternum me condemnabis ſilentium. L. Ne aperias quæſo ſecretum tuum, niſi tam expediat iis tacere, qui audiunt, quam tibi, qui effers. T. Secretum meum, votum eſt, ſpes eſt, anceps vitæ ſors. L. Itàne optare ſoles? T. Opto me feliciſſimum L. Prudenter, ſed ſi fors vetet. T. Tum Mortem eligam: nam quod voveo Vita eſt, & mortem dare poteſt? T. Quæ illa crudelis felicitas eſt? T. Major eſt, quàm lingua mea nominet. Suſpiria mea, lacrymæ, ſingultus pallor ſint mentis meæ interpretes. L. Nihil eſt quod impe-

trare

trare non possis, si hoc os, hi oculi, hoc compositum corpus petant. T. Tuum est, ô Labella bella, dare & negare, sed negare tuum non est ô bella, quæ occidere non didicisti. Et dare tuum non est, ô bella, quę venerem nondum habes adeó crudelem, ut sordidi hominis precibus tangaris. Verùm quòd adeò infelices sunt mei amores, ut finem nisi mortem polliceri non ausint, nec minus intereà cor meum assant, ac torrent, ecquid clementius feceris, quàm me perire manu meâ jubeas. Nam mandato tuo suaviter moriar L. Imò mortem tuam desidero, ut ex augustissima corporis tui sede, ad hanc cordis mei deformem causulam demigres, vivasque hìc, postquam splendoris te tædet, ad nutum ac placitum. T. Egóne immigrem? O Salve beatum hospitium suaviorum, basiorum receptaculum! Sed quî aperiam hoc corculum? T. Iam patet. T. Age. tuum hoc est, quicquid apparet, tuumq; erit, quod nondum apparet, tibi Vitæ neciq; potestas in me data esto. L. Itaq; peto. T. Quid imperas? L. Amo-

rem tuum. T. Vah illud tuum mancipiũ! sed accipe. L. ſt, Harlequin adeſt. H. Here, hodiè quidem me dimittes. T. Quò ibis? H. Non poſthac unquam quicquam uſpiam tibi meũ ſit negotii. T. Quid cõmiſi? H. Tu videris. Nam ab eo momento, quo cepiſti inſanire, mihi nec dormire licet, nec domi eſſe, nec edere, nec res meas agere, adeò tota vita mea hujus meretriculæ ſervitiis impẽditur. T. Quid ais? impurum caput! H. Nunc Muſici convocãdi ſunt, nunc ſaccharũ & malvaticũ, & aromata comportanda, nunc flores emendi, nunc literulæ tranſportandæ, nunc noctu diſcurrendũ, Sartor, Sutor, Pellio, Inſtitor, Aurifaber, univerſus Mundus tuis amorib. infeſtatur. L. An Zelotypus es Harlequin? H. ba, be, bi, bo, bu, mihi Rubella jucundior eſt quã Labulla mille. Eam ego amo, illa me amat, ego oſculor, illa vicißim, & de die nos amamus ac palã non ut vos clanculum, nec literulas ſcribimus, ſed apertè confermus, nec ſuſpiramus, aut ploramus, aut rubemus, aut murmuramus, aut manibus vel pedibus loquimur, ſed plenum

num amorem largiter effundimus. Nónne Rubella mellea? R. Omninò, sed tamen comptior es, quàm ante. H. Id decebat, ut adderem hanc corpori meo gratiam, tui gratiâ. T. Et Musici nónne aderunt? H. Nónne Rubella, Herus meus ineptissimè amat? R. Scilicet. Virgini omnia sua posthabet. H. Verum est, nam & libros omnes abjiciamus, & Panurgum ejecimus, & pecuniam omnem obsumsimus, vobis ut placeremus. R. Etiam pecunias? H. Turbo quidem ad unum nummum; mihi tamen quatuor centum mille coronatorum supersunt: áne satis? R. Quidni? H Et vestimentorum tres centuriæ. R. Tum margaritarum quantum satis? H. Et equorum bis mille sesquinovem. R. Et boum novendecim ulnæ? H. Et agrorum centum dolia: an ita cõmodè tecum vixero? R Cõmodissimè, sed ubi rãtas opes habes repositas? H. Hinc inde per Terrarum orbem. Nec enim Princes facilè est, qui non armenta mea, & greges, & cohortes alat. R. Verum si me duxeris nónne in

unum coges? H. Vah Rubella, mea ſtella, cùm me habueris, omnia habueris, modò ne ſim cocu. R. Erge Symphoniaco? T. Tandem. S. In tempore venimus, quod rerum eſt optimum. T. Nunc mea Labella relaxabimus animum, ut à curis liber devolitet. H. Optimè, Turbo. Nam hæc inſanorum libertas eſt, cùm vincula diruperunt. T. Quid tu? H. Perge, proficimus. Nam ſaltando, currendoq; ad illam tuam Sapientiæ arcem citiùs perveniemus, quàm eundo. T. Improba lingua! Sed quid vos Muſici? Salvè Labella.

Chorea.

H. Heus Amor, & ſceleſta Venus, & nequam cupido, ſi nihil mihi aliud dabitis, quàm hanc defatigationem & noctes inſomnes, & picta corcula, & lamentabiles cantiunculas, & tam moleſtum ſervitium, Ego quidē hac horâ vobis renuncio, & ad me redeo. Turbo verò meus, quò perrexerit ulteriùs, eò clamabit fortiùs: heu mihi! Ego abeo. R. Holla Harlequin opes meæ, dulcedo mea! H. Nihil impetras.

petras. T. Euge Nobilem Amorem! quàm nunquàm ingreditur animam solidam. L. Euge ingeniosum amorem! quàm exacuit animi dotes. T. Euge potum Amorem! quàm totum corpus ad elegantiam componit. L. Euge Humanum Amorem! quàm jucundæ conversationis cunctos modos profert! H. Euge sininum amorem, quantas vobis auriculas imponit! T. Ecce insidiatorem! L. Nobis verò imprudentibus tempus prætcrit. T. Itane? L. Equidem jam dudũ socita sum, quî me excusem domi. T. Vah mor eloquens simul est, ac acutus. L. Quid si vapulem? T. Tum plagæ, meæ runt. L. Ego tamen fortasse citiùs corore sentiam, quàm tu imaginatione. . Ah Labella, nescis tu quanta sint aniæ tormina, tu sanè si amares, nec verera, nec plagas, nec vulnera sentires. . Itaq; amabo, ut mitiùs habeam. Sed abundum. T. Iamne? L. Imò dudum. . Navem oportebat hunc locum esse, uo unâ pergeremus, quocunq; liberet. L. h, quàm brevi te tæderet tam inviſæ co-

mitis. T. Quid? dum viveres, non lato ungue discederē, & morientem quod nolit Deus, non mori sinerem inconsitatam. L. Iámne me dimittis? T. Quo? L. Domum. T. Heu molestam domum! quam execror, nisi cum domi es. N. Labella. L. Iesus vocor. T. Ah infelicitatem! Mus. Quid nos agimus? Alt. Quid? nisi abeamus.

SCENA II.

Armenius. Brandon.

A. HO, ho Aleman, amare non ita expeditum est, ac credis, nec si vivo, habebis ineptias tuas interturbatas. B. Verùm Labellæ quid venit in mentem, ut amores suos conferret in hominem nescio ubi sordidè natum. A. Dicam quod judico. Germani nimium simplices sunt, & paucis quod summa rei est aperiunt, nec ita ut nos anxiè torquentur, postea rerum suarum prodigi sunt, ea res vicit Labellam, si verè amat. B. Imò ajunt, illam

am nihil dissimulare, & meditari cum i-
so discessum. A. Tum mihi Venus, &
Mars amator irati sint, si patiar illam
neam, quam dudum colui Deam, me et-
am consentiente abduci, ac de tantis affe-
ctibus meis triumphum haberi. B. Hæc
Amoris schola est, primùm abblandiri, &
ità atq; Regiâ viâ intromittere, posteà si
pergas, scopuli meri sunt, & præcipitia.
A. Aut fallor, aut dejiciam hominem bar-
barũ, cum ille se credet stare loco firmissi-
no. B. Potiùs valedicas his amoribus,
quæ vel hac levitate tibi nauseam facere
possunt. A. Illud potius quæro, quî
tanc levitatem vindicem. B. Etiam
Labellæ insidiaris? A. Vix potero Tur-
bonem lædere, nisi etiam illam tangam.
B. Quid meditaris? A. Tibi ego hoc
credam. Ecce has literulas. B. Ecquid
tibi volunt? A. Primum conjuro fidem
tuam. Sed quid dubito? B. Miror. A.
Inspice subscriptionem. B. Labella
est. A. Benè Audi dum
legam.

Oſculum.

Scito Cor meum, & Corporis poſſeſſor, ineptum illum Germanũ penè eſſe devictum. Iam cæcus eſt, jam ſurdus, jam mutus, jam inſenſilis, nec ſupereſt, niſi ut deplumem, mittamq; in malam crucem. Unum me malè habet, quòd genas meas, tibi debitas, olido ore nonnunquam contaminat, ſed ſolatur, quòd ære ſuo nobis emit gaudia, ſibi riſum. Exigua mora ſupereſt, cum de eo plenè triumphabimus. Salve Cor meum à Corde tuo.

Labella.

B. Obſtupeſco. A. Quid ita? B. Puellæ ſcelus, & malitiam. A. An id non licet, cùm ſtolidus hircus nec commodis, nec iratis verbis abigitur? B. Iam te miror, quî poſſis amare hanc beſtiam. A. Ne maledicas. Labella has literas nec vidit unquam nec legit, nec fortè ei venit in mentem. B. Quid fiet tandem? A. Vah ſimplex! has literas ego confeci, ut incidant in manus Germani. B. Nimium amat, non movebitur. A. Quàm Amoris imperitus es, *nemo faciliùs iram concipit,*

it, quàm amans. B. Sed jocum interretabitur. A. Non potest. B. At creet plus Labellæ verbis, quàm literulis, os estem habet, quid opus ei manu? A. Sie agam, Ecce tibi alteras. B. Cuius? A. Alemanni. B. Lege.

T. P. Quod de Labella suspicaris Amice frustra est, non enim Conjugium quæro, sed voluptatem: illa mihi visa est condigna quæ ueret scelera, aliàs Germanis illata. Nunc bi primum extorsero aliquid laboribus meis respondens, dimittam eam talem, quæ eminem ultrà amet, deleboq; si hæ literæ on sufficiunt, ipso opere tuã diffidentiam. ale & papyrum quàm primum Vulcano mmitte.

Tarbo.

B. Vah lividas literas; credo non atramẽo, sed felle scriptas. A. Sed nónne idoneum tibi videtur, ad dividendos illos, si no tempore has uterq; legat. B. Nonubito. Sed opus est hòmine circumspecto. A. Talem ego te judico. B. Obsero te, mihi negotium tam infame ne cõmittas. A. Quid infame? ubi primùm

Germanus hinc abierit, quis erit, qui literas examinet? B. Sed Pater Labellæ si resciscat, quàm indignè filiæ imposueris. A. Vah meticulose, quid si Cælum ruat. *Nulla sunt consilia magis audacia, & felicia quàm amantũ. Venus non est observans legum,* Satis est; amor jubet, amor audet, amor præstat. B. Periculosũ est. A. Quid ego te agnoscam amicum, si res meæ sint omnes planæ, tutæ, expeditæ? B. Si ad amicitiã provocas paratus sum, sed *eiusdẽ amoris est, præmonere de periculo & in periculo adesse,* A. Atqui hic nisi fides desit, nihil est periculi. B. Trade mihi literas, & reddã expeditũ. A. Euge generosum animũ, hinc est, quod me tibi concredidi. B. Curabitur, sed alteras an retinebis tibi? A. Mihi illæ curæ erunt. B. Sed velles quamprimum expeditum? A. Quidni? eamus. B. Ito.

SCENA. III.

Harlequin.

H. QUod comptior nunc sum, mirum ne

e ſit, hæc Amoris prima nota eſt, neſci-
ſſem me formoſum niſi amàſſem. Equi-
em cum illa mea Rubella nunc oculos
ihi collaudat, nunc naſum, nunc auricu-
s, mox barbam, vix mihi tempero à fa-
u. Oportet mea nunc omnia nitêre, &
ſe exquiſitiſſima, inceſſum exactum, pe-
es decenter poſitos, manus & brachia re-
ulas ſuas habere, omnia ex tabulatura,
uoniam amo, oculos limos, & annuẽtes,
ſibilans, manus geſticulantes, pedes le-
ter prementes, & quid opus eſt verbis?
niverſum corporis alphabetum, & mu-
m linguam decet ſervire meis amoribus.
d audite: etiam Poëta factus ſum, & re-
llem bellam Rubellam accuſo ſimul &
cuſo, condemno & abſolvo profectò
undiſſimâ inventione. Sed vos concu-
ſcitis? ha benè eſt, expectate, dum è mul-
ingenii mei monumentis inquiro. Euge
gam vobis, ſed ſub ſilentii fide, &c.

I.

Rubel wit mi/ ſeit ſie Ja/
Ha he hi ho hu Ju/ da da da.

Rubel

2.

Rubel kanſt vil/ ſeit ſie Ja/
Fleich fleuden fleich / fleich id dich fah/

3.

Rubel gfelſt mir/ ſeit ſie Ja/
Guck guden guck guck/ kom mi nah/

4.

Rubel iſt gern/ ſeit ſie Ja/
Boß boden boß boß/ Ich wird blaw.

5.

Rubel haſt nichts/ ſeit ſie Ja/
Ey eyden/ey eyden/machſt mich graw.

6.

Rubel leid dich/ ſagt ſie Nein/
An auden/ au au/ Ich mueß heim.

Et alia plura, quæ excellentiſſimè poſſunt exprimi pedibus, cum magna veſtra gratia. Sed quò minus ſaltem, Turbo impedit, cui per totum diem & integram noctem diſcurrendum eſt, itaq; quod bonâ veſtrâ pace fiat, non ſaltabo. Iam arcanum vobis alterum aperio prandebimus.

SCE-

SCENA IV.

Brandon. Turbo. Harleq.

B. QUas egò hîc literas gero, literæ nõ sunt, sed lapides, pugiones, milites, quib. ego Germanum illum ita delebo, ne quis unquam glorietur, Gallo impunè ereptam amasiam. Sed hîc ad fores Labellæ stabo, ut quamprimùm prodibit Turbo, hîc me observet, & has meas literas. T. Tu mensam instrues interea, dum ego adduco Labellam meam. H. Nihil est, quod agam promptiùs. Nam labor hic mercedem habet comitem. T. O Amor, amicium promptus mihi es, adeò ad nutũ mihi cuncta veniunt. Amavi, redamavit, petii impetravi, vocavi, venit. Non osculum est, non suavium, non basium, quod mihi denegetur. Sed quis egreditur hac? B. Heu mihi! Germanus notavit literulas. T. Heus tu, quid fers? B. Nihil. T. O scelus, non negabis mihi, oculi mei indices fuerunt. B. Quid id tuâ refert? T. Permagni, si nescis. B. Nemóne hic ambu-

ambulabit, nisi sub tuo arbitrio? T. Imo & examine mastigia. Quid est quod occultasti literas? B. Sine me. T. Non ita, uti credidisti, monstra. B. Quid tibi juris est in has literas? T. Hem tibi scelesté! B. Heu mihi! T. Sic agam, vapulabis simul, & perdes literas. B. Obsecro te. T. Nihil agis, hem optimè eripui literas. B. Heu mihi! non ausim redire in conspectũ Heri mei. T. Tu videris, abi in rem malam. B. In ea quidẽ tu es. Si ipsa adjuvisset Fortuna, non expediviſſem negotium fortunatius. T. Immortalem Deum, La-bella scripsit, hem quid scribit, aut cui? holla! ah! styx, phlegeton, trente diables, furiæ infernales! Harlequin? H. Quid est? T. Appage te hinc. H. Reliquisses me ibi. T. Heu, heu, heu mihi! Heterũ heu mihi! jam tempus non est, potius Enoche. T Apage, apage ne appropinques mihi. H. Libenter, vísne catenas adferam, quibus constringaris? T. Scelesté. H Aut laqueum, cui collum indas. T. Nebulo. H. Aut culeum, cui, includaris? T. Heu, heu, heu, heu mihi! heu æternum mihi!

H. No-

. Noli, nimis longum foret. T. O sce-
s sceleste, vebulo, trifurcifer, cacodæ-
on, bestia, belial, quid impedit ne te di-
erpam? H. Quid? illud quod nod nimiũ
propinquo. T. Amove hoc, ipso mo-
ento mensam, mappam, scabella, panem
num, omnia. H. At ego esurio. T. Heu
felicitatem meam! heu dedecus! heu le-
tatem! heu credulitatem! heu fidem!
ormió ne an vigilo? ah vigilo! tú ne hæ
cera? non sunt, non sunt, heu mihi sunt,
d spectrum scripsit. Labella non scripsit.
abella fidelior est. heu scelesta Labella!
gó te visus sum tibi, quem simulato amo-
occideres? qui submergeretur lacrymis?
ffocaretur suspiriis? cor flagraret artifi-
oso igne? O mores, o puellarum retia!
. Vis ne maledicã mulieribus? T. Amo-
te. H. Quid? deplumari? emere alus
udia: ire in crucem. T. Vah Turbo,
urbo, quis oculos tibi obfuscavit, ne ani-
advertes am cum latrocinium? O
abella quid cogito, malé sit mihi, tuum
ectus tam candidum, tam calidum non
ibet has atras maculas, hanc gelidam

gla-

glaciem. Ego, ego deceptus ſum, tu nc
decepiſti. Quid non decepiſti? Ecce lit
ras, manum, ſigillum, terram peregrinar
mores alios. Quid hæſitas Turbo, & e
fundis maledictioi ũ mare? Sed heu, he
heu mihi! væ miſero mihi. H. Si ita pe
gas & tuas impedis nuptias, & quod capu
eſt rei, meas. T. Non ego me vindic
bo, & quod apis læſa poteſt, non poter
Gaudebítne illa ſemper in gentis meæ o
probrium? Non gaudebit, & quod bo
mea fortuna detectum eſt mihi, id ma
eius, exibit in caput ſceleſtum. H. N
ergo prandebimus? T. Abi. H. Atq
ego prædixi his, futurum ut prandere. T
Deum provoco iratum mihi, ſi &c. H. Il
abiit. Hæc ſunt amoris donaria, mihi qu
dem hactenus dum amavi jucundum n
hil fuit, niſi ineptia. Sed ibi jã ſum, ubi pr
gredi & regredi eadem via eſt, ejuſde
longitudinis. Ego quid agam neſcio
quidve mihi eligendum. Abſtinuiſſe pra
ſtitiſſet, ſed quod ſemel factum eſt, q
corrigam?

Co

Consulite in medium, dubiisq; occurrite rebus.
go interim abscedo.

SCENA V.

Labella. Rubella. Harleq.

QUid dicam aut cogitem, quod Turbo nuspiam est? R. Id quidem haud rediderim, saltem tecum non est. L. Neis tu? *amantium corda locus sunt, ubi mantes animæ habitant, ibi si non sunt, uspiam sunt.* R. Monstra mihi ergo urbonem; si intra te geris. L. Utinam ossem, Intuereris Regem, qui totus ac lenè imperat, & membris meis, & affetibus, & cogitationibus. R. Non vieo. L. Ah suavis idea est. quæ pervoliat corpus meum, deliciis, facetiis, gratiis. . Equidem verè amas? L. O Rubella um vincéris aliquando ab Amore, tunc anc linguam intelliges, jam verò nec creere potes, nec ego ausim id à te exigere. lactenus quidem in vita tale nihil sensi: &

me-

memini quàm olim ipsa, securè simul, ac imperitè de amore sim prolocuta. Emigrare scilicet oportet omnia reliqua, ub amor ingreditur; ille occupat, ille jubet ille impellit, nunquam cohibetur. R Quid? etiam arbitrii libertatem adimit L. Vah. arbitrium, ubi homo se exuit, u induat alterum, nec Dominum ampliùs agnoscit, nisi amicum. R. Hera ecce literulas. T. Tolle. R. Accipe. L. C Turbo est, jam ero certior, ubi deliteat hem; itane? Vah nihil agis, solidior sum quàm me hoc tentamine dejicies. Hem quid illi venit in mentem? non sic agie oportet inter amantes. R. Quid est L. Turbo lusit, sed aliquantum agrestius nolim in alienas manus venisset. R. Itane? L. Simulat se simulare amorem R. Fortassis! L. Inepta, non potest totus mihi patet, sed secutus est malun consultorem. Vah astutias hominum itáne adeò invisus est constans ac fidelis amor sceleratis. R. Quærámne eum? L Non, fingam enim me offensam esse ipsiu imprudentiâ. R. Non verò tangeris? L

Ego

go? ah omnes humanæ vires imbecillio-
es ſunt, quàm nos dividant. R. Me ve-
ò malè habent hæ literæ : aliud prome-
:batur candor tuus. L. Ecce Harlequi-
um, ab eo ſciam quid Turboni meo ac-
derit. H. holla belles dames, habetis-
literas? L. Habeo. H. Benè eſt. ita
oluit herus meus, ut reſorberetis ve-
rum vomitum veneficæ, ſacrilegæ, ſcor-
, perfidæ. L. Quid hic ai ? H. Euge
leri mei pulcellam Conjugem, meam
eram, bellum Turbonis coëmptũ mer-
monium! L. Tene me. H. Depone
audes. Nam deſierunt tibi eſſe utiles. R.
npurum os, latro, hominum excremen-
im, unde tibi hæc lingua maledicta? H.
atis eſt. Ipſa Fortuna vos prodidit, ne
:requeremini veſtram malitiam. L. Ah
ie miſeram! H. Tum eris, cum Tur-
o effundet iram ſuam, quam bono con-
lio habet conceptam. L. Niſi me con-
ecturæ fallunt, imminet nobis prægrande
alum. H. Mihi quidem id aperire nõli-
:t, quia Herus prohibuit, ſed hac nocte

à Tur-

à Turbone vapulabis. L. Vapulabo? Neſcio ubi ſim, heus Rubella. R. Quid eſt? L. In aurem aliquid. H. ha ha, conſultate; erit ubi pœnitebit provocatam Harlequini iram. L. Quid cogitabo? hic ſceleſtus neſcio quid meditetur. R. Salva res eſt, non invenient imparatas. L. Heu! quàm conflictatur Amor meus cum tanti facinoris odio. R. Domi ſi placet hæc mitius diſcutientur. L. Fiat ita.

SCENA VI.

Turbo. Famulus. Harleq. Alexius. Brandon. Aliqui.

T. SIc agendum eſt, credo tibi Fortuna inviſa, ac meis partibus ſemper adverſa, ſed vel fugiens referiam. Egóne dicar deluſus, & ut fœminæ planctu ſaltem vindicabo injuriam? Sed diſſimulatione opus eſt, contra ſimulantem. Tu puer, jam equi diſpoſiti ſunt? F. ſunt. T. Et Harlequinus ubi? F. Res ſuas colligit. T. Tum valedicendum eſt ſceleſtæ,

ut

t oportet nunquã fuiſſe ſalutata. Nam ubi rimum admiſſus ero, auferam, quæ videuntur, ac cum verberibus dimittam. udax mehercle conſilium & germanum dtectum eſt, & ad exemplũ illius, Harquin verò ubi? F. Harlequin. H. Adm, adſum. T. Quid moraris? H. Quia on lubet illucire. T. Non? H. Non depol. T. Non te offendit illa, non vinicabis? H. Certè, ſed vellem pro meius quiſpiam iret, latis humeris, fortis anibus, pedibus celer. Vah, ad fœmiam ire trepidas? H. At illa jam unues exacuit. T. Eamus. H. Heu Turo, tu turbabis omnino, quę turbata nonam ſunt. T. Eundum eſt. Tic, toc: Alui: Quis pulſat? T. Aperi. H. Malm clauſum. T. Ego ſum. Al. Nemo omi eſt. H. Utinam! T. Mentiris. ic, toc, tac. Al. Quid tu tibi vis? H. em malam. T. Quin tu aperis? Tic, oc, tac. Al. Orant te qui hîc ſunt, ut uamprimum diſcedas. T. Vah impuentiam! quos ego amicè volo conventos, a excludunt. H. Benigni ſunt: Turbo,

abeamus. T. Non feram. Tic,toc,tac, Aliq: Abi. Ha. abeamus. T. Non faciã.

prosiliunt aliquot homines.

A. Quid tibi juris est, impure homo, in has fores,ut hac violentia ferias. H. Heu Turbo id est quod dixi. T. Te quidem ego haud quæsivi. H. Sed reperisti. A. Túne huc accedas scelesto animo, ut nostræ urbis virginibus dedecus adferas? H. Imo adferebamus munuscula. A. Quæ tu arma habes sub veste recõdita, itáne amatur? T. Quid mihi tecum est? A. Et quid tibi cũ virgine est,meâ cognatâ? T. Abeamus Harlequin. H. Si huic placeat. A. Verberate scelestum, tundite, rapite. T. Perii. H. Hu,hu,hu,hu, A. Vapula nebulo, qui insontibus es malè minatus. T. Heu mihi! H. Turbo nonne heu mihi! B. Vapula ob literulas. T. Vah. A. Vapula ob infidelitatem. T. Ah! B. Vapula ob tecta arma. T. Væ mihi Al. Vapula propter contemptũ nostrum. T. Heu. H. Satis est,meo judicio. A. Vapula quia peregrinus es. Al. Vapula quia sciolus es. B. Vapula etiam meo nomine. A. At meo.

B. Et

B. Et alterius cujusdã. A. dimittite verberonem, ut quamprimum hinc discedat. H. Id quidem promptiùs faciet, quàm hîc manebit diutiùs. Valete. B. In crucẽ malã celeste. T. Ibi jam sum. A. Sic dabitur, si quis nostris puellis posthac insidiabitur. Bintra citò, ne quis motus oboriatur.

HERMAPHRODITUS.

Tertii Interscenii causâ productus.

Hermaphroditus, Postillus, Licentius, Varius, Securus, Thraso, Lector, Satellites.

Her. QUid ego dicam esse, quod cum admiratione me intuemini, Amici, fratres, Hospites, filii, Vasalli, servi nei? An quia rarò in publicum prodeo, & in tenebris potiùs vobiscum conversor? An quod metuitis, ne quid vel mihi, vel vobis, ex tã apertâ imperii mei jactatione, ũ oboriatur invidiæ? Ego verò vos, quicunque mei estis, securos esse jubeo, postea quã

id adepti ſumus tempus, quo non clanculum ſententiam noſtram fovere oportet, ſed palàm illis, qui etiam veteri ſive ruſticitati, ſive ſuperſtitioni adhærent, dominari licet. Sum enim, ſi qui neſcitis, Hermaphroditus, Rex vel Regina, ſicubi libuerit, ęvi hujus Princeps, voluptatis proles, orbis delitiæ. Quid muſſitatis? vires viriles, elegantias muliebres, maſculum pectus, cerebrum fæmineum, fortes manus, linguam delicatam. Ego unus, una. Ille, illa conjuncti. Huncque adeo diem meis indixi, quo privilegia, quibus præ reliquis ego meos dono, atq; orno, læti exaudiant, cæteriſq; qui nondum ſceptrum hoc meum adorant, animum accedendi faciant. Vos igitur, qui ex omnibus vitæ ordinibus legati adeſtis, ſilentes atq; attentis animis ea excipite. Poſt. Ego Poſtillus tibi Rex Reginaq́;, Sacri ordinis nomine omnem attentionem ſpondeo. Li. Ego Licentius, Magne Magna imperans, Reipublicæ loco debitam obedientiam promitto. Var. Ego Varius, inclute inclute dominans, ſub vulgi perſona infinitam

ſubjectionem voveo. Se. Ego Securus Aulam tibi, ævi biformis potens Princeps, officioſam ſpondeo. Tra. Ego deniq; Thraſo militum nomine Majeſtati tuæ fidem interpono. Her. Felicem ego hunc diem dico, quo apertè id cõfitemini, quod de vobis quidã ſuſpicioſi hactenus muſſitârunt. Audite ergo quibus ego vitæ commoditatibus omnes vos ornatos velim. Ea lector noſter recitabit.

Lect. *Hermaphroditus*, Fortunæ gratiâ Princeps Gomorrhicus, Imperator impudicissimus, cogitantes noſtrorum numerum hoc accommodo ſeculo adaugere, bónorumq; potentiam frangere, nihil aptius reperimus, quàm immunitates illorum multiplicando, ad humanæ vitæ majores commoditates ampliùs accommodare. Id quod his literis notum facimus, quarum tenor hic eſt.

De Sacro Ordine.

1. Principio literas omnes, qualeſcunq; ſint, ſacroſanctas & inviolabiles facimus, cunctiſq; qui eas tractabunt Eruditorum nomen tribuimus, dum tardè, ſumptuosè,

voluptuariè eas tractent, nec rei facilitatem in vulgus emanare sinant.

2. Religionem qualis ea, cujusq; terræ, veram statuimus, & in doctorum verba jurare jubemus, nec tamen tacitam cuiq; fidem interdicimus.

3. Dignitates, titulos, & honorum gradus strictissimè observatos volumus, & ad eosdem omnes liberales, liberaliter provocamus.

4. Verba quidem sacra, philosophica, germanan non prohibemus, sed à factis talibus, omninò absolvimus.

5. Omnes qui adversum senserint, exagitare, excommunicare, condemnare, persequi, permittimus, vel sanè Christianam charitatem deneganus.

6. Omnibus rebus etiam alienis interesse & præesse volumus, repugnantibusq; e gravem vindictam minamur.

7. Divos facere divites, vulgus negligere, sub Christi persona sua petere, sed & aliena pro sacris adferre licitum esto.

8. Libros in pompā habere, eos imprimis, qui virulentissimè homines perstringunt, admodum laudabimus.

9. Deniq; ſupremam ſeſſionem, primũ votum, delicatiſſimũ bolum, feliciſſimũ otium, & ſecuriſſimũ locum his unis ſeriò & graviter aſſignamus, attribuimus.

De Politico Ordine.

1. Politicis licebit potius novas Rerum-publicarum formas confingere, quàm veteribus bonis benè præeſſe.

2. Hominum mores, & ingredientia vitia obſervare, nimis curioſum eſt, itaq; ea ſaltem quæ planè intolerabilia ſunt, lenitè amovere conſultius eſt.

3. Si quis vel ſua peſſimè abſumit, vel ſuis cõſulit iniquiſſimè uſq; ad extremam, & infamem pauperiem, ſibi abſq; reprehenſione relinquitor.

4. Odioſa etiam vitiorum nomina tollimus, & ebrietatẽ, hilaritudinẽ; blaſphemias, ſeveritatẽ; Adulteria, publicã charitatẽ, furtum, Oeconomiam; Avaritiam, Parſimoniam; Tyrannidem, Juſtitiam; Otium, Tranquillitatem publicè vocamus.

5. Tales qui erunt, certi & boni cives; qui non erunt, ſuſpecti, fanatici, hæretici, turbatores, indeq; undiq; impediti ſunto.

6 Licebit etiam domesticos adjutore habere, eosq; qui tales aluerũt, Nobili scuto, & depicto cucullo honoratos volumus.

7. Si quid judicandum erit, non ad rationem vel causas adigimus, sed ut ex event commodiùs faciant, permittimus.

8. Dona nequaquam recipere prohibemus, sed petere, atq; extorquere seriò & graviter jubemus.

9. Si quid princeps, vel superior Magistratus jusserit, per hos stabit, fiátne a impediatur.

De Plebejo Ordine.

1. Ut ingenio valeãt nostri, omnes astutiarum, captionum, fallaciarum, deceptionum formas admittimus, & privilegiamus.

2. Quisquis poterit, otiabitur, quod liberi hominis est; sin per se non poterit, a alio dependeto.

3. Parvo emere, magno vendere arti est, atque imprimis annonæ caritatem observare, hominis solertissimi.

4. Ne Charitas unquam remittat, ma

gis placet promiscuus amor sed cautus, quàm conjugalis.

5 Vestium formas hautquaquam præscribimus, sed in varietate, corporis repręsentatione, ac colorum mirâ distributione ingenium admiramur.

6. Cibos etiam in nostris, quàm aliis delicatiores volumus, ac quod maximè nostrâ refert, calidiores.

7. Sed cave quisquam liberos solicitè educet, Sic enim ingenii nobilitas frangitur.

8. Qui curiosas, chymicas, jocularias, hystrionicas, saltatorias Artes quæsiverit, exercuerit, foverit, magni pretii nobis esto.

9. Qui discurrendo, studendo, amando, bibendo, ludendo, conflictando, sua liberaliter insumserit, ex publico lautissimè alitor.

De Aulico Ordine.

1 Hunc ordinem à pudore, Amicitiâ vulgari, & legibus propè omnibus, nisi cùm erit commodum solenniter liberamus, & honorabilem omnibus facimus.

2. Hinc linguã, veſtitum, literas, ſtudia, mores omninò à reliquis hominib. alios habebit, & libertate ſuâ gaudebit inſigniter.

3. Si quid eſt cum inferioribus tractandum, fiat aut cõtemptim, aut cum maſculis juramentis, aut cum artificioſis aculeis, aut cum duplici & laſcivo intellecto, aut cum ſacri verbi injuriâ.

4. His tamen virginum noſtrarũ curam committimus, quas inſtruant, foveant, adaugeant, & amorum adminiſtris ſubinde alias ſibi concilient.

5. Eruditio nulla ſit, niſi ea, quæ miſeros Magiſtellos exagitare, Amoris artes explicare poſſit.

6. Hiſtoria nulla ſit, niſi propriorum factorum vel ficta, vel crepera, vel turpis recitatio.

7. Servitium Principale ſit adulari, approbare, & manus cuiq; executioni promptè præbere.

8. Cultus divinus nullus ſit, niſi qui Amori, Curioſitati & religioſorum contemptui inſerviat.

9. Denique multa promittere, nemini verò

verò nisi voluptatum administris, sociisq; benignũ esse, atq; cum multarum injuriâ omnia permiscere, ut licitum, ita gloriosum esto.

De Militari Ordine.

1. Militibus primùm omnium de fortissimo & inexpugnabili loco volumus prospectum, quem illi tamen, si victus non abundè sit, retinere non cogantur.

2. Potius dum ibi erunt cives, eorum uxores, filias, ac famulas possidebũt, & tuebuntur securissimè,

3. Sin omninò bellum habendum est, civile equidem quàm extraneum malumus, sumptuum causâ.

4. Ibi ne otiosi sint, vel Respublica imminuatur, ludent, & Martiale seminarium instituent.

5. Sub tentoriis vivere barbarum est, itaque vicinorum amicorum pagos iis assignamus.

6. Qui milites esse voluerint, fex hominum sunto, cautè tamen ambulanto, & ne ab hoste tangantur, vidento.

7. Deum in ore manus in alienis loculis,

corpus poſt murum, pedes in recurſu, linguam in poculis frequentiſſimè habento.
8. Provocationes crebras, congreſſus nullos, audacia propoſita, cauta ſubterfugia, multa latrocinia, plurima mendacia, deniq; magnifica trophæa undiq; habento, faciunto.
9. Ducibus annum quatuordecim menſium, ſolutionem Mercatoribus flebilem, ſtationem omnibus intolerabilem facere, licitum eſto.

Hæc ſunt privilegia, quibus inclytus ordo noſter poſthac gaudebit, & ſub Magni-Magnæ Principis noſtri-noſtræ imperio beatiſſimè vivet. quæ etiam vobis tueri, ac quoties opus eſt adaugere magno jurejurando ſe obſtringit. H. Faciam ſic me Vertumnus, Proteus, Polypus, Chamæleon adjuvet. Omnes.

Vivat vivat vivat
Magnus-Magna
Hermaphroditus.

AC-

ACTVS QVARTI.

SCENA I.

Harlequin. Beger.

SI neſcitis, rediimus domum cum inſigni illo, quod vidiſtis, viatico: jam omnes circumſtant. Ho! Harlequin Salve, alve Harlequin, gratulor de reditu; proiectò exeundum mihi domo fuit, ut liceret vobiſcum colloqui, qui laboris mei & tinerum & periculorum eſtis teſtes. Hoa Harlequin quid tibi videtur de Lutetia? ſtne ampla? eſtne lutoſa? an homines ibi nulti ſunt? Nugæ, nec libet reſpondere, ion benè ibi habui. Iam etiam examinant; nſpexiſti Caſtella? quæ hîc aut ibi Reſpubica? quæ leges? qui hominum mores? quæ tudia? Vah quid dicam? homines ubique eſſimi ſunt, ac ineptiſſimi. Miſſum me acite, non licuit mihi ibi curioſum eſſe; gi quæ hîc ago, vidi quæ hic video. Munlus alter & idem eſt, niſi quod ibi carius ivitur, & miſerius, & ſceleſtiùs. Harle-

quin quid apportas mihi? ecquid emisti rarũ? apage, nihil insoliti præter scabiẽ habeo, & mentẽ meticulosam, ita toties exterrefactus sum. Sed Turbo omniũ pessimè habet, nam ubi primũ prima salutatio deferbuit, jam omnes inquirunt, & examinant an benè tot nummos insũserit. Sceleſti homines plus scire volũt, quã nos, & ubiq, nobis urbes describũt. Metuo ne clanculũ ibi fuerint. Sed novũ. Turbo meus totus ignitus factus est, & ædes habet omninò ardẽtes, flat, sufflat, inflat, pflat, spirat, ac fumigat, non secus ac ipse Diabolus. Sed Præceptorẽ habet, longè fuliginosiorẽ. Ex averno oportet esse. Nã qui multas linguas loquor ac intelligo, non tamen ipsum capio. Characteres habet inusitatos uti Chinenses, & imaginibus pingit uti Ægyptii, & per numeros loquitur uti Arabes, & vocabula monstrosa habet, Azoth. Martek, Kuhul, Alkibric, Zandarich, Muhal, anne intelligitis? non dubito quin Diabolorum nomina sint: Sed ecce illum ipsum, vos audietis nostrũ eruditum colloquium

Quid non mortalia pectora cogis,
Auri sacra fames!

Holla heus Auri-Pater! B. Lapis iſte eſt di-
erſus ab omnib. lapidib. in naturis ſuis, &
erfectione ſuâ, & ſuſceptione nutrimẽti,
uia eſt de ſemine Mundi, multam habens
enedictionẽ. H. Heus flabellũ. B Niſi au-
um ponas in aurũ, nihil habes, quoniã ma-
nũ non eſt in parvo. H. Ecce Ecſtaticũ,
deò occalluit hoc hominum genus, ut niſi
erbera addantur, verba nõ curent B. Vi-
itetis interiora terrę, rectificãdo invenie-
is occultũ lapidẽ, verã medicinã. H. Hem
ibi fornicator! B. Quid tu tibi vis beſtia?
H. Ut vivit Mirjã, Moſis ſoror? B. Quid?
H Aut mulieres q̃d operãtur? B. Pecus. H.
t pueri ánne ludũt? B. Unde tibi hi ſarcaſ-
ni? H. Et illa turba, quid turbidi turba?
B. Sceleſte tu omninò mihi interturbâſti
ubtiliſſimũ proceſsũ, qui abſq; dubio im-
oſuiſſet meis quæſitis finẽ. H. Procede,
pcede à proceſſu chymico, ad ꝓceſsũ fori,
lonec ꝓcedas ad patibulũ. B. Abi putamẽ.
Vah cũ Rex meus ſatis lotus, ſatis purgatus
& comt° ſatis, cũ Regina habebit nuptias,
quãubiq; ſubſiliẽt procreati mille milleni
ninuti Reguli? Sed Draco ille! hem. H.

Illé-

Illéne, qui vitrea tibi omnia confringit, & vasa diminuit, & fornaces dirumpit, & cerebrum evacuat? B. Quin tu ad tua abis? mihi id curæ erit. H. Hem lixa quando elixabis elixir. B. Sceleſta lingua. H. Vis ne inſignem rythmum de Alchymia?

Illa eſt Ars ſine Arte,
Cuius ſumma pars cum parte.
Cuius Mater Otiari,
Cuius verba ſunt nugari.
Cuius votum deſnigrari,
Cuius fama annotari.
Cuius proba eſt mentiri,
Cuius via impediri.
Cuius labor eſt inflare,
Cuius fructus mendicare.
Cuius finis deſperare,
Cuius merces nuſquam ſtare.
Cuius pæna eſt perire,
Et in cruce interire.

Ha ha ha! habéſne aliquid nī Laudamus? B. Tace, H. Aut in Azoth. B. Tace. H. Aut in ſylveſtrem penacéam. B. Tace. H. Sed in Geberianos, qui dari

ſibi

ſibi volunt, non dant: nihil dant, omnia auferunt, ut fiant divites. B. Vale, mihi non vacat tuis adeſſe ineptiis. H. Heus cum ſuperius erit ſicut inferius, & inferius ſicut ſuperius, perpetrabuntur miracula rei unius, habebisq; non lapidem, ſed prægrandem petram. B. Hæc Ars eſt cara, brevis, levis, quoq; rara. H. Ille abiit, ſpectatores. Cùm hunc hominem intueor, videor mihi ſapere, nec credidi poſſe aliam addi inſano Turboni colophonem niſi hunc; hoc furoris faſtigium eſt, reſipiet, hactenus aſcendit, jam deſcendendum eſt. Ecce tam anile & ridiculum nihil eſt, quod non credat, & mox veluti adfuerit ipſe, juramento confirmat, nihil tã ſordidum, tam periculoſum eſt, quod non tentet, nihil tam laborioſum & inquinatũ, quod non ſubeat, nihil tam impoſſibile, quod nõ ſperet, Quid ego dicã? uno verbo. Turbo meus Chymicus eſt.

SCENA

SCENA II.

Turbo, Beger.

T. NUnquámne animo quiesc̃ meo & per tot quæsita non reperiam quietem? Nam quam nunc tracto artem Chymiam, etsi jucunda est, & nescio qu sublimitate Amatores suos detinet, ita re perio laboriosam & à fortuna pendẽtem ut nihil suprà. Beger meus per omnes Dia bolos jurat, processum suum optimũ esse expediti simum, ac sæpiùs ab ipso proba tum. Et credibile est; nam rationibus nu vi.it, & tantas colorum transformatio nes mihi monstrat, ut nunc securè artis cõ temptores rideam. Sed tamen triũ anno rum opus est, si maximè fortuna etiam ar rideat, alioquin si vasa di ũpat, quod nun aliquoties mih fecit, diff rre potest felici tatem meam, non auf rre. Ille meus nih nisi labores habet, unde concludo, mean illum commoditatem quærere. Sed sum ptus profectò nonnullos exigit. quid tum ferendum est, ut metas, tentandum est ali

qui

quid Iasoni, ut auferat aureum vellus: tendenda retia, ut capiatur Leo viridis, Cervus fugitivus, aquila volans, stultus saltans, Draco caudã absumens, bufo inflatus, Caput Cervi, nigro nigrius nigrum, sigillum Hermetis, & lutũ stultitiæ. B. Ubi Turbo? T. Ecce Naturę obstetricem, Metallorum Patrem, Auri genitorem, Sapientiæ & doctrinæ filium, Mercurii Nepotulum. B. Hem Turbo ubi? T. Me quærit, holla amice! B. Ha! te quærito. T. Me? B. Te, ut nero te gaudio suffundam. T. Effer, si labores nobis successerunt. B. Aliud est. T. Quid hic habes? B. Aureas literas. T. Lege obsecro. B. gaude prius. T. Gaudeo ut semper, sed lege. B. Vide quàm tecum cõmunicẽ omnia arcana mea. T. Scio. B. Et quas ego solus possẽ possidere opes, tecũ divido. T. Laudo te. B. Hic ex amicis meis arctiorib. quidam scribit rem, unde merito exultem⁹. T. gestio. B. Audi. Fuit Monachus quidã in sylva sansbois Chimeron vocatus. T. Nunquã audivi nomen. B. Ho! celeberrim⁹ est, sed audi, ibi exstruxit minutulã casulam, luto Sapientiæ, T. Quo

fine?

fine? B. Vah! is conficere poterat lapid
noſtrum benedictũ, & ſigillis omnia præ
ſtabat, & per ſpecula omnia videbat, &
herbas ac fructus mediâ hyeme profere
bat, & cum animalibus colloquebatur, &
exiguo tempore per Mundum univerſum
divagabatur. T. Papæ! B. Amplius
penetrabat montes tanquam aërem, & a
fundum maris nõnunquam deſcendeba
& in igne verſabatur, & ad aſtra uſque
conferebat, utebatur hoc Mundo tanqu
ſuo. T. Obſtupeſco. B. Quin etiam
integros exercitus delere & cui veller, no
cere, & cum abſentibus colloqui potera
T. Enecas me. B. Is jam mortuus eſt
T. Quî potuit? B. Voluit, alioquin vi
xiſſet mille annos, jam verò nobis paten
omnia ejus, & univerſa Artis hæredita
T. Nobis? B. Nobis. T. Tum eg
non malè inſumſi, quicquid inſumſi, E
Vah! inſumpſi? nihil ibi quærendum fuit
nihil in Sapientiæ labyrinthis errandum
artem repertam hactenus examinâſti, &
ab ipſo examine paulò poſt habebis largi
ſimum ſalarium. Ecce nos immiſimu
furn

rno 15. ducatos. T. Ita. B. Iam uti
ero prodibunt 45. T. Benè. B. Id-
ue ſpatio unius Menſis, ſi fors adſit. T.
io vaſa nî pereant. B. Iam altero men-
immitte 45. & habebis. 135. T. Benè
. Tertio Menſe habebis. 405. T. Euge
Quarto. 1215. T. Optimè. B. Quin-
3635. T. Rex ſum. B. Imò amplius
de ſexto menſe habebis 10895. T.
uæſo in anno quantum? B. Vix au-
n proferre. 7939745. ducatorum. T.
ah! Quis Regum tantum tollit ex mul-
Regnis. 7. Millionen vnd ſchier zehenthal-
n tonnen Goldts. B. Iam vide, ſi pri-
â immiſſione fuiſſes audacior, nemo ti-
. in terris fuiſſet æqualis. T. Ego ac-
uieſco hoc anno, in ſequentem annum
iam, quid faciendum mihi ſit. B. Sed
ſſimum eſt, quòd tantas opes poſſidere
n licet, nec ſatis edere, nec benè veſti-
m eſſe. T. Quòd it? rum metu ho-
inum? B. Minimum eſt, ipſa Ars ho-
inem deſerit, qui non ſemper alget, &
urit, & pedibus tumet, & fuligine ſor-
t, & macie horret, & laqueum quærit.

T. Quid

T. Quid ita? B. Sic volunt astra, ut qui ditissimi sunt, pauperrimi appareant, sitq; Chymicus, qui

ex alta mortales despicit arce.

Interim Artis tanta dulcedo est, ut facilimè vincat voluptates omnes Mundi, & huic Mundo cogitatione non secus, quã Reges manu imperant. T. Profectò miserũ est, hanc artẽ velut serpentem esse, cujus caput pulcrũ, sed cauda deformis est. Sed nos intermittimus negotiũ Monachi. B. Benè mones. Is tandẽ omnem artem suam contulit in unguẽtum. T. Unguentum? B. Ita, sed mira audies. Quisquis sibi tempora inungit & nasum hoc unguento, videt in aëre omnia quæ vult. T. Quid in Aëre videat? B. Vah! Aer vacuus nõ est, sed velut muscę aut apũ examen circumvolant spiritus, & Animę, & Ideæ, & quicquid ubiq; est miri. Nec impedit nobis hoc jucundũ spectaculum quidquã, nisi oculorum lippitudo. Ea amovenda est hoc collyrio. T. Mira sunt, sed quid juvabit aspectus. B. Ha simplex! alloquendi sunt, atq; ex tãto numero provocandi, quos libuerit. Nam si fortitudo

dele-

electat, adjumento ſpiritus evelles arbo-
s effringes ferreas portas, conculcabis
xercitus. Sin Sapientia, omnia ſcies, & lin-
uis omnib. loqueris, & libros jam è homi-
ũ memoria deletos revocabis. Sin opes,
ihil habebit Natura tibi occultatum. De
eliquis idẽ cogita. De Honore, Pulchritu-
ine, Longævitate; electio tua eſt. T. Ha-
esne hoc unguentum? B. Fortaſſis, ſed tu
eſcis, quanta in me poſſideas. T. Amo te.
. Tantũ poteſt tempus rebus debitũ, &
elica influxio. T. Crediderim. B. Sanè:
æ rebus omnib. nobis opus eſt Calenda-
o. T. Iam habeo. B. Phy. Nihil eſt, opor-
t Calendariũ eſſe myſticũ, quod nos ad-
ioneat quotidiè operationis arcanæ. Nã
i Cælo laborandũ eſt. T. Sed unde à Mo-
ycho ad te hæc derivata ſunt? B. Euge:
onachũ mihi in mentẽ revocas. Is per lu-
m cõfecit ollam plenã tincturæ ad 15. li-
ras. T. Quid? B. Ecce partẽ, ſed q̃ dolen-
ũ eſt, prius obiit, q̃ perfecit. T. Quid pro-
eravit, cũ licuiſſet differre? B. voluit anno
ibileo mori, atq; die natali. T. Sed hęc tin-
tura jã nihil eſt? B. Nequaquã: nã exiguũ

eide-

ei deeſt, quod ego facilimè addam, tu poſſes, tantulum eſt. T. Quid ergo addam? B. Hic locus non ſatis tutus mihi videtur Eamus in laboratorium noſtrum, ibi & hæc ſcies, & integram hiſtoriam. T. Eamus quamprimùm.

SCENA III.

Harleq. Famulus. Chymicus. Turbo.

H. VT te ſceleſte ſcelus millies millen ſexcenti & nonagin a quatuor Dæmones abripiant, ſceleratiſſime Cini flo, qui ætatem meam qua requieſcere deceret, igne, fumo, flatibus, & ſordibus abſumis. Ha! quod vobiſcum non fui, commodum non fuit, Interea ego miſer calcinavi, ſublimavi, ſolvi, putrefeci, deſtillavi, coagulavi, tinxi. Non ſunt inferis tot ſpecies tormentorum, quot ego habui laborum genera. Puer? F. Quid? H. Adesdum, paucis te volo. Vah! hominem olim tàm bellum, tam jucundum! jam quantùm lit fecitque puer, ſudavit & alſit.

Cre

redo vacuum jam intus esse, adeò spiri-
im omnem efflavit. F. Ita Herus jubet.
I. Ita insania jubet, An ego tibi frustrà
præceptor datus sum, & patiar perire tàm
obile igenium? F. Quid faciam ornatis-
me Dn. Præceptor? H. Sic places, sic fie-
decet. Exempla videtis Messieurs perfe-
ti Præceptoris, & exacti discipuli. F. Co-
nde Præceptor, rogo veniam extudi mi-
tum. H. Exspecta paulò post ibimus u-
à. F. Colende Præceptor, rogo veniam
ndi sufflatum H. Exspecta, paulò pòst
ffl. bimus unà. Messieurs tanta mea cu-
est hujus pueri, ut nunquam solum quid
ere sinam, semper adsim, semper opem
ram, sic decet. F. Colende Dn. Præce-
tor hîc suffla prior. H. Scelestè puer,
m peribis. Hem Nebulo! non ego te ap-
ehendam. F. Iam verberandi tempus
on est. H. Exspecta, ego tibi manibus
ciam stratum super stratum. T. Apagi-
stulti. Quid vos hîc? ad labores, intrò
elociſſimè. Annon ego mortalium, qui
ixit, qui vivit, qui vivet, feliciſſimus? ha!
on contineo me, quin subsiliam. Quis est,

cui uno tempore tantæ ac tot contigerunt opes, Sapientia, Felicitas. Illud est, quod semper appetii, propter quod animꝰ meus nusquam subsistere, acquiescere nusquam potuit. Huic reservabar gaudio, hanc mihi fata parabant gloriam. Quid dicam? aurum facio, quâ volo quantitate, minimum est: morbos pello omnes, & perpetuâ sanitate vigeo, minus est. Naturæ sinus omnes recludam. Nam clavem hîc habeo, & inspicio hominibus abscondita, parvum est. Sed quod huic orbi dominabor, & cum cëreis conversabor, & superiorum corporum aut hospes ero, aut incola, id denique magnum est. Mirum est, hunc mihi esse homin ẽconciliatum, qui nihil non arcani mecum dividit. Nunc præmisi illum ad Chimeronis hæreditatem, cum aliquot centenis coronatis. Ille mihi reliquit pixidem plenam tincturæ, thesarum inexplicabilem. Hæc est illa hora, quâ me video majorem, quàm ut fortuna ampliùs jactet, aut turbæ turbent Turbonem. Evax! Sede Turbo in solio tuo, & conscende Felicitatis thronum, & contemplare re-

pen

entes circum te animas, despice eos, qui
e despexerunt; ride, qui te riserunt, ha, ha,
a, he! rides me, magis rideo te, spernis me,
agis sperno te. Domum eundum est, ut
ontempler opes meas.

SCENA IV.

rudentius, Fabius, Harleq. Hasspellus.

. EGo quidem de eo semper plura, vel
sanè alia sperarem. F. Nescio equi-
em quid mihi judicandum, illud quidem
nimadverti jam dudum, in ipso esse inge-
ium vagabundum, curiosum & malitio-
m, quę sanè tria videntur mihi illum ha-
tenus exagitâsse, & hos construxisse ei la-
yrinthos. P. Sed interim errorum cras-
tiẽ miror, illumq; iis demersum, cũ alio-
uin in dijudicãdis rebus haut sit ineptus..
. fortè quia sibi relictus est semper, nec
abuit amicum fidelem imprudens in sua
etia incidit. P. Ah longe erras: plus mil-
es avocatus, admonitus, & ad plenam
nsidiarum detectionem admissus est..
ed id habent curiosæ artes proprium,

ut amicum amplius nullum agnoſcant, ne minem audiant, & quos prius habuerun conjunctiſſimos, fugiant. F. Verùm ipſ fallaciæ ingenioſæ haut ſunt, & plerunc pueris & plebi ridiculæ, tum hiſtoriolæ i pſorum uſq; adeò aniles, uſq; adeò incredi biles ſunt, ut mirũ ſit, hominem tantũ ce rebri ſanioris, illis poſſe circumduci. P Ego morbum judico, & rem plurimâ cõ miſeratione dignam. F. Unde rerum in certarum, quibus torquẽtur, catena & in finita ſomniantium delira? P. Meo judi cio, ex cõremptu omnis conſuetę literatu ræ & fictitia illa clave, quâ alio longè mo do Naturam rerum aperire ſatagunt. F Ecce Harlequinum alterum Mercurium ex eo reſciſcemus domus artificioſæ arcs na. P. Ingenioſiſſime Harlequin. F. Au ree Harlequin. H. Non vacat. P. Obſe cro Harlequin. H. Magnum eſt, quod vo luto. P. Ornatiſſime Domine Magiſte Harlequin, quæſo ne deneges nobis tuur colloquium. H. In forum mihi eundur eſt. F. Quid acturus? H. Cretæ mihi e mẽdæ ſunt octo libræ. P. Quid cretæ? H.

Vah

Vah! ad computãdum diem noviſſimum. F. Hem illud erat, ſapis. H. Ergo mitte,ſed heus! P. Quid eſt? H. Pictore mihi opus eſt. F. Ad pingendos numeros. H. nepte. Serpentes mihi pingat,& Ceraſtes, & Behemoth,& Menethekel,& Rutubã, & coronas, & quindecim Hieroſolymas. P. O Harlequin,quàm jam ſublimis es ſcientiâ! H. Sic decet,&Naometriâ id ſecum dfert. F. Quæſo intus quid rerum geritur? H. Omnes computant quoliber angulo,per cruces,per armillas,per angulos, per ſoles,per lunas, per ſerpentes, per circulos, per angelos volantes, per coronas, per columnas,per candelabrum,per libra, per arbores, per gladios,per laqueos, per ẽtes,per cometas,per ova, per piſces,per ubos,per clibanos, per mitras, per cuſpides,per 7. foramina,per lagenas,per Aquias,& Leones. Sed me jam dimittite. P. Si lacet,Harlequin,nobis benefacere,ſubſite aliquantulum. H. Sed nõ licet. F.Saltem dic nobis,quid computatis? H. Scripturæ dicta. P. Ha,h,he! H. Tu rides ſine? Valete. F. Tu offendiſti homi-

nem. T. Non putarã, ſed quid conjicis illo
agitare? P. An neſcis? F. Equidẽ. P. Hæ
illa Nαõmetria eſt, de qua tibi nuper: illu
humani ingenii admirabile. F. Quid quæ
rit? P. Miram témporũ triplicitatẽ, & ty
pum rerum præteritarũ tripliçẽ. F. Q
harmoniâ. P. Illi viderint, mihi vix licu
numerorum aliquot appellationes exau
dire F. Habéntne alia nomina? P. Omn
nò, nam beſtię certus numerus eſt, & ſacr
ficioſus; & Sabatizantes ſunt, ac Hieroſc
lymitani, & clavis Davidica. Ulterius in a
dyta eorum admiſſus non ſum. F. Veru
his numeris, quid extruunt? P. Iapęruin
Eccleſiæ reſpirationem; Bonorum liber
tionem, Molochi riſum. F. Q is hic eſt?
Quî ſciã? F. Mirum ni artifex ſit. P. App
ret, nam eſurire videtur, & cũ ventre ſe
mocinari, ac neſcio quid ingenioſi parer
Haſp. Ingratum ſeculum, quod filios tu
haud nutris, nec per Artes neq; labores v
tæ cõmoda ſubſternis. Barbarum ſecul
quod meras artes crepas, & meliora ing
nia non aſpicis. Crudele ſeculũ, qp inepti
erigis, artifices deprimis. F. Hic homo ſt

nachatur. P. Scilicet; quia venter latrat. Heus tu, quisquis es, respice. H. Miserum relinquite. P. Imò habes, qui cõmiserean-tur. H. Nondũ scis qui sim, nam primâ vo-bis facie sumus miserabiles, alterâ ridendi. P. Quis ergo es? H. nescio, nã risum vestrũ audire haud lubet. P. Eloquere nam malus mihi haud videris, nec inculto ingenio. H. Ah! ingeniũ excoluisse scelus est. P. Quæso quis es? H. Accipe hanc chartã. P. legam.

Eheus quisquis es,
sive te
Architectura Secreta
sive
Machinarum Commoditas
delectat
Sive tormentorum, Cuniculorum, Artificia, ignis ludicra
afficiunt,
Sive Aquæ ductuum, fontium elegantiæ,
Motuum diversitates,
Hortorum ornamenta, recreant
Sive Matheſis Mechanica arridet,
Orbis raritates, Ingeniorum fœtus
allubescunt.

Hominem in his diu volutatum.

aut

Benignè excipe,

aut

Liberalitate ſubleva

aut

Sine riſu & maledictis tuis abire ſinite

F. Quid hoc ſibi vult? H. Id quod audi
viſti. F. Túne tot tantarumq; artium pe
rituses? H. Experire, ſuſcipe, examina
P. Sed quid, quod nemo te recipit? H. Qui
omnes faciunt, quod tu facis. F. Nunquã
habuiſti Patronum. H. Habui, ſed *para*
ferre poſſunt exquiſitiorum ingeniorũ ſa
vorem. F. *Nec illa ferre poſſunt Patron*
rum monita. P. *Nec illa abſtinere poſſun*
animia ſuarum opinionũ licentia. H. *Ser*
vire non poſſunt, nec uno loco eſſe affixa. I
Acquieſcere non poſſunt, nec ulla eſſe ſort
contenta. F. *Temperare ſibi non poſſun*
nec ferre bonæ rationis præcepta. H. *Ge*
neroſa ſunt, & facilè univerſum Mund
deſpiciunt. F. *Ambitioſa ſunt, & van*
laudibus ſaturantur. P. *Temeraria ſun*
& frequenti ſortis commutatione in miſe

ria

as se præcipitant H. Nónne dixi vobis, si uid nolletis dare, cũ bona pace me ut dimitteretis? P. Equidem dubito, an amana plus sint, an deploranda vestra ingenia, ui optimum quod Mundus habet, possiietis; nec ejus ullum fructum veriorem ossidetis. Nam divitum est, quicquid Ars estra gignit, nec vobis aliquid præter laorem & nudam gloriolam, reliquũ quid tereſt. Vos nummulos arte emitis, illi ummulis artes emunt; H. Esne litera-? P. fortassis. H. Applica tibi & tuis, dixisti optimè. F. Audi, ne quid putes in littus naufragio tuo ejectum, ubi hoinum vestigia non repereris, age in has des te cõfer proximas, artium ferè temlum, aut hospitium: iis si excludaris, ad ie redito. H. Vox hominis. P. Sed ibi structum oportet accedere insolitis arbus. H. Satis est. P. Si quæ habes de moperenni, aut volandi mediis, prima adrto. H. Benè mones, benè sit vobis F. s fortunatus, nam id unum tibi deest. P. uid nos agimus? F. Libet mecum cæna. P. Utinam hunc nobis Deus morem

restituat, quo olim amici inter se jucũdissimè vixerunt, non sumtuosissimè. F. Nihil est, quod apud me metuas. Nam quod tu à ratione petis, id apud me impetrabis ab inopia. P. Eamus, si ex animo loqueris.

SCENA V.

Harlequin.

ST, st, st. tacete M ssieurs. Turbonis mei felicitas in fumũ abiit, omnis tinctura, jactatio, spes, propositũ, gaudium, pecunia in fumũ ubiit. Sed obsecro vos ne rideatis, jam ille vitra confringit, & furnos diruit, & libros discerpit, & hominũ aspectũ fugit. Verùm ne quis rideat, ita fors nostra est. Nemo è vobis est, quem nunqã nimiũ matura computatio fefellerit. Vah illa 20000. fl. structura jam perit, & frustrà sunt, tot ingeniosæ Iconographiæ, ille Beger noster, heu bonus Beger, jam pendet. Sed unà cũ ipso nobis ter mille floreni; nostraq; sancta credulitas, nosterq; infamis pudor, nostraq; sera pœnitẽtia, & fabulę humanæ subjectũ, ea nunc pendent. Phui! erubesco: posthac me videbitis nunquam. Adhuc unũ, si Turboni supereset nummi,

olerarẽ fortassis hanc ignominiam. Nunc
alete. Illud supereſt, quoniã amicus vobis
ingulis fui, ut exulanti mihi benefaciatis.
Valete. Profectò invitus à vobis abſtrahor.
Nã videmini mihi ſatisfavere. adieu. Non-
ie ſi fortè contingat, me alibi malè audire,
os teſtes eritis meæ innocentiæ? Salutem
lurimã. Deus ſit comes itineris. Heu mi-
ii! quã durus ſum, qui lacrymas elicere nõ
oſſum, in ornamentũ meæ valedictionis;
iem nemóne viaticum addit? Heu patria!
ieu laborum meorum locus!

Si benè q̃d de te merui, fuit aut tibi quidq̃
dulce meum. ——————

Recordare & hunc abitũ meum veris ge-
mitibus proſequere. Valete, quid fle s?
--*Deſine migrantẽ lugere viator & hoſpes,*
Non careo Patriâ, me caret illa magis.
Valete iterum atq; iterum, tertiùm, quar-
tùm, quintùm & ſextùm Valete.

NUNCIUS ELYSIUS

Quarti Interſcenii loco emiſſus
Peregrinus, Harlequin.

er. VIgilóne, an dormio, an neutrum
eſt?

est? Nam quæ ego scio, nemo mihi credet, nec ipse vix mihi credo, adeò dubiũ mihi est, jámne, an antè dormiverim. Vah! hæc terra est? hic Sol? dies est; ego me tango? homines vivos intueor? sed quid si dicã illis venire me ex alio Mundo? quò ego eã, nescio, nec quomodo huc inde sim translat⁹. Ego verò scio quid viderim, quid audiverim, quid egerim, quid notârim, quid acceperim, quid verbis opus est? ego ibi fui, nunc hìc sum, & mandata quę expediã, habeo, quæ utinã quàm primũ cum viro bono cõmunicare liceat. Iam quidem hunc compellabo. Heus bone vir. Har. Unde id scis? Per. Quia sic videtur. Har. Vah si hujus urbis homines ex facie dijudicas, æquè ac ego decipieris. Per. Itáne Cor & vultus dissident? H. Stomachũ mihi facis, si multa quæris. Nam ego quidẽ decrevi, pauca verba cum nostratib. posthac cõmutare. Per. Itáne? H. Certè, nam dum illi libratim loquuntur, me unciatim volunt. Per. Quid ais? H. Nunc universum Mundum mihi displicere. Pe. Itaq; in alterum illum concede. Ha. Estne alius prę-

ter

er hunc moleſtũ, rancidum, vetulum? Pe. mò eſt, atque ille ex quo nunc venio. H. Tace ſis. Nam hoc tibi Politorum nemo credit. Nam hunc unicum ſciunt. Pe. Illúmne neſciunt, ubi qui ante nos vixerunt, loca ſua habẽt, ſuas terras & dominia? Ha. Illi viderint, ubi ſint, noſtrâ parum refert, nos hic ſumus. P. Sed permagni intereſt; ne dũ malè hìc agitis, ibi pœnas luatis, cujus ego ocularis teſtis ſum. Ha. Si mali coërcerentur, non evaſiſſes, quia mentiris. Sed heus, ſi verus es, ut vivit Ariſtoteles, qui me & Scholas omnes tãtoperè excruciat? Pe. Si ſeriò quæras, habebis reſponſum: mihi quidẽ in re ſeriâ nugari nõ libet. Ha. Audi ſi apud illos veteres, ubi ubi ſint, fuiſti, res mihi adeò grata eſt, quædam ex te audire, quàm ulla fuit, dum hic Mundus fuit. Sed obſecro te, mentiri noli, quod noſtri propemodũ omnes faciunt. Pe. Ipſa rei narratio fidem tibi faciet, quàm æquè tibi lubens dabo, quã tu audies: id enim mihi injunctum eſt. H Hęc demum vera felicitas eſt, nova audire ex veteri Mundo. Nam huius Mundi nova, nugæ ſunt, ut ut otio-

ſorum collegio placeant. Sed ſedeamus, nã talia ſtantẽ audire fas non eſt. Pe. Fac quod libuerit, mira tamen accipies. Ha. Dic mihi ſatiúſne eſt, me ex te quærere, quæ voluero, an tu prolixam narrationem inſtitues, quam vereor, ut poſſim patienter ſuſtinere. P. Interrogare te jucundius forſan erit, ſed me prolixiùs interdũ reſpondere neceſſum. Ha. Vísne ſecundùm demonſtrationis interrogata quæram. An ſit? quid ſit? &c. an minùs eruditè colloqui? P. O he quã me exterruiſti! ſi ita pergas, in alterum Mundum redeo. Ha. Confide. Nec ego tantum voluptatis inde capio, ſed hìc ita fieri oportet, nos Plebeio more confabulabimur. Sed id omninò ſcire me decet, quadratus ne ſit ille Mundus, an Triangularis? Igneúſne, an Aereus? ſitne in loco, an extra locum, an locus ipſe? an vacuum? Pe. Nimium ſublimis es, nec ego capio. Ha. Sed an volent ibi homines, an natent, an pendeant, ſcire refert. Pe. Imò ambulant, ut nos, loquuntur, nugantur, malè bene q; intermixtim habẽt. H. Quod nomen eſt illi Mundo. Pe. Campi Elyſii.

Ha. Ita-

Ha. Itaq; & fœminæ ibi sunt? quod nolim. Pe. Sunt omninò. H. Nunquam me hodie solaberis. Nam quem ego volo Mundum, fœminarum expers sit, quæ nimium molestæ sunt, & puerorum qui nimium inquieti, & senum qui nimium iracundi, & iteratorum qui nimium scioli, & rabularum qui nimium garruli, & Medicorum qui nimium invidiosi, & illorum, qui nimium ambitiosi, & illorum qui nimium Tyrannici, & illorum qui nimium infideles, alioquin hic esse tantundem foret. Pe. Noli solicitus esse de his. Nam singuli pœnas suas habent. Ha. Sed ánne boni ab iis longè separati sunt? Pe. Sunt, quoties volunt, sed plærunque obambulant, & molestiis illorum illudunt. Ha. Hoc velim. Sed tu dic mihi, quid valet Socrates, Plato, Aristoteles, Pythagoras, Archimedes, quos ego nunquã absq; honoris præfatione nomino. Pe. Ego de illis nunquam absq; risu cogito. H. Quid? nónne ibi Principes sunt? Pe. Nequaquam, Socrates quidem mulierib. præfectus est, eas corrigat, sed frequenter lotio perfunditur, ut ferè

pa-

patientiam dediſcat. Plato ideas fabricat, eaſq; binas, interdum ternas obulo vendit, ut victum habeat. Ariſtoteles Maris refluxum rimatur, ac plerunq; veſperi madidus & laſſus domũ cum paucis piſciculis redit. Pythagoras fabas cuſtodit, & quoties Aſinum hiantẽ videt, metu corruit, ne abſorbeatur. Archimedes girgillos & crepundia mulierculis facit, & alicuius precii eſt, ſed parum ſplendidè veſtitus. Ha. Hoc erat quod nimium philoſophati ſunt, quod ego mittam. Sed illa verborũ flumina ubi ſunt? Cicero, Demoſthenes, Priſcianus? Pe. Ha, ha, he! Cicero ſingulas voces bilance examinat, ne quid Græculi numiſmatis ſubrepat. Demoſthenes mutus planè eſt, ex colli tumore, quem faſciis obvolutum habet. Priſcianus verò pecora educit, ſcopaſq; & virgas ligat. Ha. Perturbas me, ecquid Livius, Tacitus, Polybius benè habent? Pe. Livius toties dentem perdit, quoties mentitus eſt. Tacitus explorator ibi eſt, & deprehenſus flagellatur. Polybius ſub portâ annotator eſt. Ha. Licetne de Poëtis aliquid quærere? Pe. Quidni? Homerus in con-

conviviis lyram pulsat: Virgilius mulieres
ibstergit. Ovidi⁹ planè miser est. Ha. Quid
ita? Pe. Quia castratus, & fœminarũ lusus.
H. Comici verò? Pe. Plautus primę classis
Præceptor est esuriens. Terenti⁹ eius Pro-
viſor sitiens, & Aristophanes calefactor
frigens, deniq; inverso ordine, non pueri,
ed Magistri subinde vapulant. Ha. Vah
quàm egò sæpius errarem! Seneca tamen,
Epictetus & Zenon valebunt. Pe. Senecę
njunctum est, pauper id præstet, quod di-
ves scripsit, ille verò flet Epictetus liberta-
tem habet, sed clam Domino suo. Zenon
emissus est, pedes felicitatem quærat. Ha.
De diogene. Menippo, Luciano, nõ ausim
interrogare. Pe. Illi lorarii sunt, & canib.
pellendis dispositi. Ha. Democritus quęso
& Heraclitus quid faciunt? Pe. Hic ridet
se fleviſſe, ille flet, se risisse. Æsopus etiam
mirabilis est, qui animaliũ linguas scalpit,
ut loqui doceat. Ha. Nondũ Medicos no-
minasti. P. Libenter. Hyppocrates latri-
nas purgat. Galenus balneator vernularum
est. Geber Carbonarius. Ha. Iurisconsulti
tamen florebunt. Pe. Nequaquam Papi-
nia-

nianus cum Mulierculis rixatur. Ulpianus pulicum Rempublicam describit. Paulus cicadas regit. Ha. Plinius nullus est? Pe. Imò, ille nova illius Mundi annotat, habetque pro singula historiâ colaphũ H. Súmne ego ineptus, qui talia quęro: potiùs quâ viâ illuc eatur, & quo perveneris eò itinere, mihi monstra. Pe. Viam equidẽ nescio, sic tamen illuc perveni. Ha. Mentiri noli Pe. Turbare noli. Ha. Vera volo. Pe. Certa dico. Calendis Græcis proximis, cũ post somnum mẽ expergefactus essem, repertus sum, an me ipse reperi? non domi meę, sed ad Elysiam portã H. Vah quã tragicè, quàm vereor, quam orationẽ habeas. Pe. Noli metuere. Ibi cũ paulò dispicerẽ, duc me examinant, miris vultibus, linguis immane productis. Ubi me recolligo, agnosco Fr. Rabelais. alter sponte se Momum dixerat. Pedelline ibi sint, an Capelleti, an Gryphones, equidem ignoro, sed dicto citius me apprehensum sistunt ad Æacum Ha. Quid ille? Pe. Supremus illorũ Dictator. Ha. Totus tremo. Pe. Fortis sis. Ha Nudúsne illuc venisti, sicut in lectulo eras,

n vestitus? Pe. Nudũ ibi esse oportet. Ha. terũ vellem mulieres abesse. Pe. Non corore nudum saltẽ, sed & animo, ab Eruditione, Potentiâ, ambitione, possessionibus vacuum. Ha. Ineruditũ oportet esse secum, sed perge. Pe. Æacus ut me primùm videt. Non infrequens nobis est, subinde aliquẽ vocare ex terrâ vestrâ, ac rursus remittere, ut ultrò citrò́q; accipiam⁹, demusque nova: Id quod tibi nunc cõtigit, eo nomine felici, unde tuum erit, rem omnẽ uti interrogaberis ordine exponere. Ha. Ego vocandus eram, qui omnia scio. Pe. Atqui ego vocatus sum, qui nihil scio. Ha. Apparet ineruditos illos esse. Pe. Iam audi. Vix excusaveram imperitiam meam, qui in Patriâ peregrinus essem, cum subitò vocata Elysiensium turba me circumstetit; turba reverà vel solo intuitu admirabilis, auditura hujus Mundi nova. Vah! quàm dissimiles ibi, vidi ab iis, quales hìc erant, quorumque conditio nequaquam laudibus illis respondet, quas nos inepti eis dicimus, nec monumentis, quæ illi erexisse creduntur. Cæterùm

silen-

silentio facto; dic nobis, inquit Æacus, ho spes, quę ex te quærimus. Tum alius inter rogare jussus, ait: Súntne Divites apud vo majoris, quã pauperes? Ego subitò Omni nò respondi, & unus quidem Dives malus præstat mille bonis. Nec Sapientib. nostri Sapientia sua tanti fit, quàm modicum au ri: Tum alter: Imperántne apud vos inept Sapientibus? Ego, utiq; respondi, atq; adeò pueri senibus; fœminæ viris, Stulti Philoso phis; Et his omnib plus consuetudo, quàm Ratio, Opinio quàm Necessitas. Iterũ al ter: Estne Vita Sapientum æqualis doctri næ? Ego, nequaquam, dixi, sed qui optimè dicit pessimè vivit, & qui benè vivere at tentant proscribũtur. Mox aler: Mortẽm apud vos timetis? Non arbitror, subjeci, nam infinita admittimus, quib. mortẽ ad vocam⁹, odimus autẽ fortasse, & omninò vellemus sublatam. Iterum alter: Credi tísne Deum? Ego timidè, paucì, respondi, aut parcè: qui verò credunt, tacitè id fa ciunt, ac omninò ut nuspiam foris appa reat. Deniq; ille interrogator meus. Serió ne vivitis? inquit. cui ego. Neutiquã, nam

& per-

& personati sumus omnes, & interne confictamur omnes, & nescimus omnes, & opinamur omnes, & mentimur plerique. Ha. Noli pergere, nam nimiũ tacui. Quid op⁹ erat ex tempore respondere? rediisses ad nos petitum consiliũ. Pe. Tum quidem consilio opus mihi non erat, sed veritate. Ha. Nec librũ habuisti, quem consuleres? Pe. Vah librum ibi locorũ ubi odiosissimi sunt, & vita, virtusq; non Eruditio æstimatur? Ha. Ibi quidem plebem superbire oportet. Pe. Quid interest, Plebeius sciolo prælit, dum melior. Ha. Cave sis, meliores nos velis facere, aut in illum alterum Mundum redi: heus tamen. Neminẽ ex nostris vidisti? Quid enim ad nos Veteres isti? Pe. Utiq;. Nam ut primũ ab Æaco de Integritate laudat⁹, ac mox dimissus sum, irruit in ne notorũ circul⁹, heus Peregrine, ecquid novi, ecquid fers, ecquid scis, ut valeat Uxor, ut concubina, ut liberi, ut spurii, ut fratres? Ha. Miseret me tui. P. Hic libri mei suntne vendibiles, sunt in manib. hominũ? Ille, vinúmne hoc anno abũde crevit? Alius, Thesaurus quem defodi, repertúsne est? Alius Verúmne viduam meam iterum malè nu-

ptam? Alius, verumne mihi nepotem, no thum natũ? Alius, verúmne? sed quid op talia dicere? uti quisq; terrã hanc reliquit ita de rerum statu quæsivit usq; ad surdita tem meam. Neq; puto evasissem, nisi Æa cus curiosos illos omnes duris verberibu abigere jussisset. Ha. Quàm gaudeo desi isse hunc strepitũ, sed de me nemóne fui solicitus? Pe. Fer aliquam moram, fortas sis literæ ad te datæ sunt, quarũ hìc aliquo porro centurias. Ha. Occlusásne. Pe. Imo omnes apertas, nam bonâ fide ibi agitur Ha. O si legère liceret! Pe. Licebit, sed in tùs. H. Unicam hìc. Pe. Accipe. H. *Pœni tens, Sciolo sal. Scito frater, quæ ego te do cui, falsa & nulla esse, atq; adeò jam tũ, cùm te docui, nesciviſſe, sed officii mei erat, tege re ignorantiam, etsi reverà inscitiam no stram odisse adeò non ita possumus, quàm cum hìc nudam intuemur. Si benè haber vis, benè age, reliqua verò & maximè me de disce, sic cùm huc veneris, scies quæ eg nescio. Vale.*

Ha. Quis ille pœnitens. Pe. Aurẽ admove Ha. Vah! & sciolus quis? Pe. Alteran

por

orrige. Ha. ho ho, nũc me demum inſci-
iæ non pudet, ſi ille jam ignarus, hunc ad
nſcitiam provocat. Sed quid eſt, quod hîc
onfiteri nunquã volunt? Pe. Illud eſt. cur
pi fateri cogũtur ac expiare. H. Aliáne le-
ere licet? Pe. Non, tu exſpectabis, dũ hæc
mnia in publico conſeſſu prælegãtur? H.
Túne facies? P. Sic juſſus ſum. H. Nec va-
ulabis? Pe. Non puto, ſi mitiora præmit-
am. H. Quin ego potiùs verberabo te, ne
mpunè dicas tam lucidã veritatẽ. Pe. A te
uidem parũ ut video periculi, potiùs au-
li quæ generalia mandata referam. Ha.
Inum priº mihi dic: pacificine illi omnes
iunt, an habent lites? Pe. Multas atq; cla-
noſiſſimas, ſed quiſquis perdit, peſſimè
abet. Exempla audi. Hic Lunares Solares-
que incolas ſtatuit, negat alius, ad judicem.
Hic Terram moveri picturis aſſerit, negat
lius, ad judicem. Hic temporis concen-
um ait, ille promiſcuum fluxum, ad judi-
em. Hic perpetuum jactat motum, ne-
at alius, ad judicem. Hic Circulum qua-
rat, ille inquadrabilem ait, negat alius,
d judicem. Hic ſimilia ſimilibus curari

ait,

ait, alter dissimilibus, ad judicem. Ille ju
perfectum fingit, hic ineptiã clamitat, ac
judicem. Hic syllogismum triterminalem
habet: alter quadrupedem, Ergo ad judi
cem. Ha. Desine, Nam si talia sint litigia
reliqua facilè conjicio. P. Sed hoc interes
quod uno prope temporis puncto solutio
fit, ac sententia ultima, quam insequuntur
verbera, quę persequuntur tergora: H. V
relatio tua est, nõ dum video. hîcne, an ib
esse malim? Pe. Hoc potiùs cogita, cũ hę
desierit, illam incipere. H. Mandata tua
audiamus. Pe. Ecce.

Elysii, Terrenis sapere.

*Cùm catervatim ad nos descendatis quoti-
diè, multi venitis ad ignominiam vestrã
ad honores pauci. Quod omninò vellemu
emendatum, sociorũ enim indigi sumus, ni
castigandorũ. Sive itaq; error vos detinet,
sive malitia vestra, scitote Simplices, Can-
didos, veros, & rerum vestrarum maxim
ignaros, deniq; liberos & liberales nos exo-
ptare. Hîc.n. quibus indignè caruistis, ac-
cipietis; quæ iniquè possedistis, deponetis. il
illud fidissimè, hoc turpissimè. Valete*

H. Quic

H. Quid si literæ hæ fictitiæ forent? ego hîc carerem & fame morerer, nec esset ibi, qui me subitò ditaret. P. Tentandum est. H. Ab alio hoc exige, à me quidē nunquam impetrabis. Quæ hîc habeo, possidebo cū bibo, aliis relinquam: ibi quid futurū sit, escio. Pe. Apparet te verbis meis nō credere, sed ingrediamur, ut plura ex me audias, pluraq; accipias, quæ te fortasse conincēt. H. Abeamus sanè, sed hęc tua talia unt, quæ malus non curat, bonus omnia ec credit, nec credet, nec credat.

ACTVS QVINTI.

SCENA I.

Sapientia.

Veritas. 2. Tranquillitas. 3. Acquiescentia. 4. Mediocritas. 5. Iudicium. 6. Eruditio. 7. Integritas. 8. Simplicitas. 9. Tolerantia. 10. Solitudo. 11. Contemplatio. 12. Mors.

Sap. COnveniſtis ſorores, Orbis lumina, Felicitatis miniſtræ. Ver. En

nos Sapientia omnes ita ut jussisti. Sap. Placet, & quàm vos simul intueor lubens! Terrarũ solatium! sine quo credo hęc Machina dudum corruisset. Ver. Dei hæc clementia est, quod in pauciſſimorũ pectoribus supersumus, & societatẽ humanã, quasi glutine etiamnum conservamus. Sap. Quòd vos cõvocavi sorores, causam accipite. Permulti sunt, qui nos revera ambiunt, & ingenti labore cõciliare satagũt, atq; in eo nec studiis parcunt, nec sumptib nec manuductoribus carent, & informatoribus, tandem ubi diu, diutiſſimè frustr desudârunt, nec exorârunt propitias, no non secus ac Fortunam ipsam cæcas, lubricas, iniquas, & fugitivas accusant, quæ immani crudelitate amatoribus nostris no compareamꝰ. Anne idem vobis innotuit Ver. Omninò Sapientia, Ita enim fodiun homines quęrendo, ut vix locus sit, ubi ef fossam terram congerant. Tran. Et m homines quærũt in patinis, poculis, lectulis, libellis, ubiq;, ubi non sum. Acq. M verò in arcis, in cavernis, in titulis. Med Mihi insidiantur pauperes. Iud. mihi Cri ici, Politici. Eru. Ego integros exercitu

lo, qui me prosequũtur. Int. At ego penè reta deliteo. Simp. Stultitiam homines petunt, non simpliciratẽ. Tol. Me extra ericula quærunt. Sol. Me homines in syl- s venantur. Cont. At me inter pulices, mices, pediculos quærũt. Mors. me fu- unt homines & quærũt. Sap. Itaq; soro- s vestrâ culpâ minus fit, quòd nuspiã id venerint homines, & quærere videntur. i aut omninò nõ quęrunt, qui supini sunt beſtiales: aut aliquid aliud sub vestro in- gumento quærunt, iisque quibus mun- undus scatet, Hypocritæ sunt, aut ibi s non quærunt, ubi estis, & pro vobis stras imagines, statuas, aut larvas ample- untur. Itaq; si fieri posset, ut hos tertios moneremus, nónne id impetraremus, iod utrinq; optamus, scilicet jucundissi- am ac beatissimam cum hominibus cõ- rsationem. Ver. Nescio, mihi quidem eò desperati vidẽtur hominũ errores, ut rè ineptior reliquis appareat, qui corrigi liquos aut flecti posse sperat. Iud. Ine- tissimus, qui tentat. Nam si hodie è Mun- infelicia cuncta tollas, cras suppullu-

labunt plura & infeliciora. Med. Mihi datum est, quietẽ dare, libertatem & Satietatem, quã vos frustrà quęritis. Ver. Nequaquam, sed ille dabit Christus, qui de hoc universo nos exactè edocet, & peregrinationis mortalis perfectum iter ostendit. Tran. Qui nobis omnes affectuũ & turbationum fluctus cõpescit. Acq. Qui nobis quod appetimus bonum sufficiẽtissimum est. Med. Qui à nobis omne superfluũ, & abundans amovet. Iud. Qui contra omnem Mundi opinionem sentit, prędicat, judicat. Erud. Cujus sciẽtia summa est. Int. Et ipsa bonitas est. Simp. Et Agnus immaculatus. Tol. ovisq; silens. Sol. Qui inter terrarum strepitus non exauditur. Cont. Et res nostra omnes præsentes intuetur. Mors. Et Mortis mors est. Sap. Ah! qui fit, ut ab ullo alio, vel ullibi aliàs, aut sciendi perfectionem, aut agendi excellentiam, aut viven regulas quærant? Ver. Cur extra verbum Dei? Tr. Cur extra animæ quietem? Ac. Cur extra voluntatis divinæ cum humana consensum? Med. Cur extra donorũ spiritus modum? Iud. Cur extra Christianis

ratio

rationem? Erud. Cur extra crucis disciplinam? Int. Cur extra Charitatis conversationem? Simp. Cur extra doctam ignorantiam? Tol. Cur extra asperam semitam? Soli. Cur extra animæ desponsatæ silentiũ? Jon. Cur extra Solis perlustrantis radios? Mors. Cur extra meum conductum? Sap. Sic est meę sorores, quoniam extra Christi centrum divagantur mortales, non reperiunt, ubi cõquiescant, aut acquiescant, sed torquentur iis ipsis, quę eis in solatium data sunt, Politiâ scilicet, artibus, jucunditate, victu, amictu, & cunctis hominis ornamentis simul ac instrumẽtis. Verùm cùm pauci nobis serviant, & discusâ nebularum densitate penetrent, ánne horũ etiã curam abjiciemus? Ver. Nequaquã: sed informandi boni sunt. Tranq. Et sedandi. Acq. Et satiandi. Med. Et moderandi. Iud. Et arcuendi. Eru. Et erudiendi. Int. Et laudandi. Simp. Et cohibendi. Tol. Et consolandi. Sol. Et abstrahendi. Con. Et sustollendi. Mors. Et malis omnibus eripiendi. Sap. Itaq; propter eos vos convocavi, ut mecum contemplaremini terras, si-

cubi haberemus, qui vincula excutere, & de libertate solidâ cogitare ausint, quiqu nostrâ conversatione uti velint, iis adesse mus,& cum malorum risu ac fremitu,eri peremus. Sistite nobis in medium Globū Contemp. Reposui. Sap. Vah *stultorun plena omnia*! Ver. *Et erroribus refert cuncta*! Tranq. Passim turbæ! Acq. E ubiq; appetitus! Med. Nusquam mediur Iud. ab opinione cuncta! Erud. Vah scie Iorum turbam! Int. Et fraudum chao Simp. Ubi Candor? Tol. Nemo tolera Sol. Phy! formicarum discursus! Con. F glirium sopor. Mors. Et Mortis affecta oblivio ubiq;. Sap. Sed videísne sorore quàm nostro nomine se alii venditēt. Ec Socratem! Ver. Hìc se jactat Aristotele Tran. Hìc scribit Seneca. Acq. Et Diog nes dolium volutat. Med. Et Plato exqu sitè incedit. Iud. En Democritum hom nes ridentē! Er. En Hermetem omnia e cogitantem. Int. Mundus agit Histrioni Sim. Eamq; stupidam. Tol. Epicurus h de Phalaridis tauro disserit. Soli. Et desp ratio in sylvis oberrat. Cont. Et noctu

inter lumina versantur. Mors. Ego verò hos omnes pudefacio, & errorem infelicem prima aperio. Sap. *Ea est infelicitas Terræ, at magnis commotionibus abripiãtur etiam boni; insci, aut nequicquam reluctantes* Ver. Et verbum Domini emigrat è loco in locum. Tran. Et affectuum æstus ex seculis mutantur. Acq. Iam Mundus senescens & exsanguis hominibus satisfacere non potest. Med. Et æquilibriũ nullum supersit. Iud. *Ægri oculi, malus visus.* Eru. Invalescit barbaries. Integ. *Probrum est se probum.* Simp. Nusquam non larvæ. Tol. Laudis æquè ac vituperii intolerabiles sunt homines. Soli. Et multitudini plus credunt, quàm sibi. Cont. Relata credunt. Mors. Et mori nunquam discere volunt, ne unquam vivant. Nec vivere ita volunt, ut mori ausint, sed mortẽ habent ad pœnas lictorem, non ad æternas nuptias paranymphum Sap. Satis est, meæ sorores, postquam de vestra sententia mihi constat. Nos jam Deo nostro sacra peragemus, pòst mortalium miseriæ prospecturæ.

CHORUS.

Heu ſpes fugaces, votaq; inania
Mortalium! quo præcipites agit
Incertus error? quid miſeros labor
Iugis fatigat? Cordis ab intimo,
Quid angulo ſuſpiria ducitis?
Mortemq; crebrâ morte lacéſſitis?
quærendo vitam, nec repperiêdo quietâ
An illa nunquam eſt, aut erit, aut fuit?
forſan ſub umbra deſide pulveris,
Aut nocte cæca, aut antro Erebi jacet
merſa in profundis, aut clepit invida
clàm ſe illa vobis, aut nimium ferox
firmavit ærè Cor ſibi triplici,
Ut nolit veſtris ſeſe incurvare querelis
Sed vos, quietam haud quæritis anxii
Vitam, o homuli! quæritis arduis
Inflata vulgi nomina plauſibus,
Sortisq; dona, & Encyclopædiam
Rerum univerſam, quicquid & hæc jubet
Ah vanitatis credula vanitas!
Illa queunt vobis lernam accumulare
malorum.
Devota caſis pectora ineptiis,
fruſtrà quod illinc quæritis, illud hîc
Hîc illud! En gurguſtiolum en caſam!

En palliastrum: imò quoq; si lubet
Imam in cutem defigite ocellulos
Hic fixa Mater sede sedet Quies.
Pulsate, illa suas reseraverit obvia
portas.
Ille ille Mundi Rector, & Arbiter
Cœlestis auræ particulam indidit
vobis ab alto: divite pectora
Æternitatis seminio beans
Mactansq; sacra munere vos Fidei
Verboq; amoris lumina ventilat,
Hæc vobis poterunt ævum impertire
quietum.
Quapropter inter vos modo postmodum
Æqualiter si vivere vultis, &
Fraternè, & iræ prælia mutuæ
Vitare, Sortis si patienter, &
Sufferre prompto fulmina pectore,
Simulq; vitam degere simplicem,
Nulla intercipiet vestrã turbella quietẽ.
Ergo beatum vivite seculum,
fluxi exuentes exuvias soli,
Anhela Cœlo lumina patrio
Defixa habentes, mutua mutuis
Unà cremantes pectora amoribus,

Sic sic locatis cœlitum in aureis
sedibus ô sedes ostendent fata quietas!

SCENA. II.

Turbo.

T. COnverte Titan clarè anhelantes equos. Emitte noctem, pereat hic Mundo dies, quo deceptus sum, atrâ nube inhorrescat polus; obstent tenebræ hominum oculis. Nunc Deus cæcum chaos redde. Ah, ah, ah!

Excidat illa dies ævo ne postera credant
secula ——————

Hem! ne quis hominũ me intueatur. Moriar, moriar. Nam nec Sòlem, nec homines, nec noctem, nec me ipsum ferre possum. ubi, ubi sum? Turbonem, Vah miserum Turbonem circumfero.

O mihi præteritos reddat sinũc Deꝰ annos,
O mihi decoctũ reddat si nunc Deus aurũ.

Vah! Turbo post omnem infelicitatẽ sibi infelix supersest, nec vitâ quicquã habet infelicius, ipse sibi accusator, irrisor, condemnator, torror, carnifex est. Vah, Turbo, Turbo, Turbo!

qui

qui bona dilapidat omnia pro lapide.
Vah sic decet, qui Consul sibi, Senatus, Populusq; esse voluit. Turbo literarum contemptor, Orbis discursor, Amator, Artifex hìc obambulat, & invisas habet Mundi creaturas. Viram si liceat fingere arbitrio meo, eligerẽ pro domo specum, pro vestimento atram nubem, pro luce cæcitatem, pro harmonia ululatum, pro victu aconita, pro recreatione lethargum, pro scientia stuporem, pro omni felicitate oblivionem. Vah quid fingo? En hic sum, hic sum. En ego sum Eruditorum subjectum, risus materia, increpationum scopus, miseriarum complementum. Ah, Ah! quàm molesta mihi es vita! qua cum Turbone esse cogor! quàm molesta mihi es lingua, quæ meam miseriam explicas! quàm molesti mihi estis oculi, qui me indignum tam lucente machina judicatis! infelix Turbo, contra quem omnis error, omnis inquietudo, omnis labor conspirârunt, ut pessundarent unicum. Ah. Natura! quam à tuo favore impetrare non potui quietem, obtineam quæso ab

indignatione tua, interima hominẽ qui tibi tantoperè displicuit, quem ad Fortunæ crudelem exagitationem condemnâsti, patere meâ morte morti finem imponi, & corpusculi huius exinanitione, iræ tuæ satisfieri.. Ego peribo homo perditus, & hanc depressam animam exonerabo, pendeat in aëre mea mobilitas, & cadaveris agitatio testetur de ingenio meo! Ah insons ego qui quærendo peccavi, & curiositate meâ naturã offendi, & tum te quærerem o Sapientia, stultitiã reperi, & quod nuspiam esses, non nisi in desperatione inveni. prius cuncta tentavi, nec desii, donec mihi pararem amplã luctus, doloris, infamiæ materiam, heu, heu, heu nihil! quid inter homines agam, inter quos cum benè adhuc haberem, boni reperi mihi? quid nunc exspecto, nisi cavilla, dicteria, scommata? Hìc agã vitam inter beluas, & invisam animam expellam rigiditate. Ah quis me convertet in petram, sed jam cor meũ petrâ durius est. Quis gratulabitur beluis de concive? vah illas quoq; stultitiam meã scire, suspicor. Hem itáne datur, si quis stare suo

re suo loco nescit, ne quod placeat ei, reperiat? Miser ego, & infelicis curiositatis infelicissimum exemplum, quo me vertã? Opes perierunt, Amici perierũt, Anni perierunt, vires perierũt, animus periit, gaudium periit, & quæ reliquos nusquam derelinquit, Spes periit, de hisce tellus. Heus natura! ego paucis acquiescerem, sed paucum mihi non permisisti reliquum. In jus, natura; quid enim peccavi, ut me infra animalium omnium sortem condemnares? Sed comprimam me, ne meis ejulatibus tibi voluptatem faciam, ó dura verbera, verbera, hoc tibi duritie meâ eripiam, ne delecteris, & inter plagas tuas tibi insultabo. O dolor nihil agis! Vah cor mihi colliquescit, & indignitatis igne corpus meum conflagrat. Egóne is sum, quem Poëta Tragædiis suis eligere potuisset? tace Turbo, obmutesce, & hanc loquacem animam suffoca. heu, heu mihi! quæ hæ sunt, itáne nuspiam solus sum? Ah tenebræ, arbusta, umbræ, tegite me.

SCENA III.

Sapientia cum Choro.

Fama, Dives, Sciens.
Honoratus, Felix, Turbo.

Sap. PRoclama Fama, quæ jussa es eloqui. Fama. *Audite mortales, ne quis posthac aut opes, aut scientias, aut honores, aut vitam beatam à Fortuna frustrà expectet, aut petat, sed quotquot ea ambiunt Boni Sapientiam conveniant, quæ datura est hodie singulis, quæ petierint.* Sap. Mirabor, si quis accedat. Fama. *Audite mortales &c.* Sap. Nemóne cõmovetur? Ver. Dixíne tibi Sapiẽtia pauciſſimos eſſe, q noſtri curâ tangãtur? Sap. Sed illi pauciſſimi ubi ſunt; Fama. *Audite mortales. &c.* Sap. Ita nunc eſt. Qui ſapiunt, deliteſcunt, tacent, expectant. Ver. Non puto nobis defuturos aliquos, jam fama quartam plagam reſpicit. Fama. *Audite mortales. &c.* Ver. Ecce! Dives. Credámne ego Sapientiam mihi theſauros daturam? Vah ſplendidũ conſeſſum! Sap. Quis tu es? Div. Ha, nónne ex ſacco cõjicis? Sap. Quid tibi vis?

Div.

Div. ut hunc mihi ſaccum auro impleas. Sap. Non tibi hactenus licuit ſatis corradere? Div. Nam & trans mare & ſub terra, & laborib. & ſupputationibus, & dexteritate, & terrę naſcentibus quęſivi, ut diteſcerẽ, ſed fruſtrà. Sap. Quantum petis? Div. Tantum quadraginta mill a ducatorum. Sap. Et acquieſces? Div. Erravi, ſexaginta millia. Sap. Sed tum acquieſces? Div. Obſecro te, ne ſuccenſeas mihi, liceat centum millia petere, propter perfectionem numeri. Sap. Concede ad ſcamnum illud. Acq. Aperi ſaccũ, & accipe Acquieſcentiam; Med. Et adjunge Mediocritatem. Simp. Et adjice Simplicitatem. Sap. Ita ditiſſimus eris. Div. Súmne ego ſtultior, an vos? quid hoc eſt? vah impoſturũ! malè vobis ſit! mihi domum properãdum eſt, ne quid intereà furos abſtulerint. Ver. vides ingenia hominum? ſed euge inflatũ, turgidulum, nitidulum, comtulum! Sci. Profectò hic Parnaſſus eſt, niſi quod Pegaſum non intueor. Sed quo genere exordiar, didaſcalicóne, an demonſtrativo? certè grandi. Sap. Quid tu tecum mur-

murmuras, amice? Sci. Si quid est in me ingenii, quod scio, quàm sit exiguũ, ut dicendi facultatis, quã sterilẽ agnosco, meritò ad te defero, inclita Regina, ut cùm de studiis meis, profectibus & literariis tẽtaminibus, tu sola cognoveris, indicaverisq; ego quid addere mihi, quâ viâ favorẽ tuũ mihi promereri. Sap. Abrumpe mi homo, quid petis? Sc. Sine me Regina pervenire, si placet, quò volo? & audies singula. Sap. Quid in manu geris? Sci. Vah jam explicaturus eram. Sap. Nónne per infundibulũ hoc, vis tibi infundi Artes, sciẽtias? Sci. Non benè accepisti, pace tuâ dixerim, hoc meũ attuli infundibulũ, ut cum tuo cõferrem. Sap. Ita fiet, secede ad illud scamnum. Iud. Itaq; infundo tibi judicii decem mensuras. Erud. Et solidæ Eruditionis viginti. Cont. Et exactæ contẽplationis triginta. Sap. Addite Helleborum. Sci. Súmne ego stultus? cui sic illudatis. Sap. Benè dixisti. Sci. Malè pereã, & Musas omnes habeam iratas, nisi me justo libro satyrico ulciscar. Sap. Abi Satyre. Sci. Vah ad Scientias ibã, & librorum strues, hic mera insania est. Sap. Abi.

hem

em monſtrum! Hon. Quid faciã, mihíne letrahendus pileus eſt? Mulieres ſunt, neſcio, quo fato hùc venerim, metuo riſum. Sap. Quis tu es? Unde venis? quid vis? eloquere. Hon. Aliter vocat⁹ ſum. Sap. Quid petis? Hono. Me——

tollere humo, & ſublimè virûm volitare per ora.

Sap. Cui bono? Hon. Valete. Sap. Exſpecta: jã dabitur tibi, quàm intractabilis es? Fran. Accipe ornamentũ tuum Tranquilitatem. Tol. Et inſide aſino tolerantiæ. Soli. Et tege te ſolitudine. Ho. Sceleſtiſſimæ meretriculæ!. Sap. Mors, Mor: Hem tibi ſcelus! Hon. Væ mihi! Sap. magno onere liberatæ ſumus, ſed quid hic cunctabundus vult & ſuſpirans? Fel. Ah! utinam tandem via cõtingat, qua felix ſim! hactenus omnes fefellerunt. Sap. Quid deſideras, mi homo? Fel. Ah Sapientia, jam dudũ eſt, quod felicitatẽ quæro. hàc, illàc, intus, foris: ſuprà, infrà; nuſpiã eſt, ſuccurre quęſo, nam felicitatẽ quærendo, perpetuùm infelix ſum. Sap. Anne quæſiviſti in veritate? Fel. Nondum. Mors. Sed apud me?

Fel.

Fel. Phy! Deus me ſervet. Sap. Equi
dem præter has tibi felicitatem nullam
dabo. Fel. Nullam? Mors. Nullam ur
quam. Fel. Ego abeo, nam fruſtrà quęſiv
Sap. *Sic eſt, Ubi bona hominum repoſit*
ſunt, ibi quærere nolunt: alibi omnes terr
perfodiunt, omnia maria tranſcurrunt
Ver. Nemóne reſta? Sap. Nemo. V
Hem! quis hîc prorepit? Sap. Ah miſerum
ſpectaculum! Turb. Heu mihi! Sap. Qu
tu es? Turb. Heu mihi! Sap. Quid vis tib
Turb. Heu mihi! Mors. H inc ego homi
abſolvã. Turb. Obſecro te Sapientia. Sa
Quis es? Turb. Ego Turbo ſum. Sap. Hei
túne Turbo es? T. Heu mihi! Sap. C
huc veniſti? Turb. Omnia habes Turb
ſum. Sap. Túne ille fortunatus, voluntat
tuæ arbiter? Omnium vitæ generũ explo
rator? Naturæ examinator? Turb. Cunc
fui, conducit nihil. Sap. Quin alia adhu
tibi ſuperſunt, ea tentes. Turb. Heu, he
mihi! Sap. Surge mi fili, ſurge: nam ſat
mihi notus es: veniſti tandem, quò volu
ſti, ſed viâ indirectâ. Erigite eum. Ver. L
benter. Surge Turbo, non dejicieris am
pliꝰ

pliùs. Turb. *Qui jacet in terra, non habet, unde cadat.* Sap. Erigire eum, cum hominibus nobis res est, nõ canibus. Quid doles, Turbo? quid accidit tibi? Turb. Ah Ego ab omni ætate te quæsivi, nec reperi. Sap. Ubi quæsivisti? Turb. Vah molestus Catalogus est; in Literis, Experientia, fama, Artibus, Corporis formatione, Linguis, Amore, Odio, Gaudio, Tristitiâ, Cõversatione, Solitudine, & Naturæ cunctis Angulis. Sap. Malè quæsivisti. Nunquámne intra te investigâsti. Tur. Ah quid Turbo intra se habeat solidi? Mare vanitatum Turbo est. Sap. Cogita, non intra te illas enatas esse, sed violenter intrusas, per sensuum januas. Sed ánne apud Deum me quæsivisti? Turb. Scio sapientissimum Deum, at ego terrenam Sapientiam affectabam. Sap. *Profectò quicunq; extra Deum ullum bonum quærunt, nunquam non malum inveniunt.* Verùm nónne mirabile est nobis de omni eo, quod homini Christiano cum Deo intercedit, satis constare, nec tamen velle ab eo scopum ac vitæ regulam

acci-

accipere, ſed plerosq; gaudere, ſi velut
obliviſci poſſint Dei, & humano viver
more auſint. quàm multi optant Deum
non omnipōtentem, nōn omniſcium, no
omnipræſentem. Turb. Exhorreſco. Sap
Itaque non lūgebis, nuſpiam te in Mund
quietem, voluptatem, aut ſolidi quid bon
reperiſſe, omnia infauſta, vana, ridicula, in
certa, fallacia, fucata, turbida habuiſſe. Se
lugebis, toties præteriiſſe Sapientiam, qu
aſtitit, provocavit. Turb. Méne? Sap. T
equidem. Nam quoties cu q; impegiſti, ti
te ego revocavi, quoties de Deo bona co
gitatio ſuccrrit, Ego aſtiti, quoties Mun
dum riſiſti, ego ſuggeſſi. Turb. Itáne in
viſibilis es? Sap. Et inviſibilis, & tolerans
& ſilens, & pauper, & ſi ita placet, agreſtis
ac ridicula: tu verò plurimùm erraſti, cùm
me inter ſciolos, aut pompoſos, aut geſti
culatores, aut turbidos, aut ſtreperos, au
nugatores, quæreres. Turb. Ah Sapien
tia! de his nunquam admonitus ſum, ſe
judicavi mihi Mundum explorandum, &
penetrandum, perfodiendum & diſcur
rer

endum, usque dum reperirem quietis, cientiæ, excellentiæ sublimem locum. cilicet sciendum aliquid erat. Mors. *Satis scit qui scit mori.* Med. *Satis scit, ui scit modum.* Con. *Satis scit, qui cit Mundum.* Sol. *Satis scit, qui se scit.* er. *Satis scit, qui Deum scit.* Turb. Sed abere aliquid necesse est. Iud. *Rationem habere, abundè est.* Ver. *Deum habere abundè est.* Turb. Sed posse aliquid jucundum est. M. *Posse mori sufficiat.* Turb. Sed quis illa sciet, nonne etiam notus sim? Mors. Mihi notus eris, confide. Inte. Bonis notus eris, confide. Iud. Tibi notus eris, confide. Ver. Deo notus eris, confide. Tur. Vah, quam longè alia hæc sunt, quàm alibi audio. Nunc ego nec paupertatem timeo, nec infamiam, nec ignorantiam. Sap. Iam resipis. Tur. Et mecum acquiescam. Sap. Benè. Turb. Et vanitates ridebo. Sap. Ira. Turb. Et silebo, tolerabo, vitabo. Sap. Optimè. Turb. Et mihi ipsi acutus inspector, censor, judex, herus ero. Sap.

Euge

Euge mi fili! Turb. Quoquò me jam verto, omnia placent, omnia serena sunt, tuta, composita. Sap. Nempe quia expulisti turbatores tuos. Turb. Non ego posthac Turbo vocabor, sed Serenus. Sap. Ne properes fili, superstant tibi insidiæ, à Sathana, Mundo, Carne, quas nunquam ita devinces, ne non vulnereris. Turb. Itaque ad Christum me conferam. Sap. Sapis. Ver. Is tibi explicabit, quàm expediat tibi sub hâc carnali sarcinâ non nimium sapere. Tran. Idem tibi aperiet, quàm tibi conducat, non nimium quiescere. Acq. Et quàm tibi prosit, non semper consolatione ac donis abundare. Med. Et quam conferat tibi cum Mundi fluctibus conflictari. Iud. Quàm utile sit tibi, de rebus divinis judicium suspendere. Eru. Quàm fructuosum, plurimum ignorare. Inte. Quam tuâ referat, Adami tectam malitiam, & simulatam bonitatem agnoscere. Simp. Quàm commodum tibi sit, hominibus stultum videri. Tol. Quàm tuâ interest,

t, cruce carnis pigritiam excitare, lu-
uriem cohibere. So. Quo tuo bono
: intra arcam includas. Cont. Quâ
uâ felicitate in Dei actionem, comœ-
am, magnalia, sit intentus. Mors.
Quâ tuâ necessitate tandem hanc mise-
m, imperfectamq; vitam finias. Tur-
o. Creator Deus, Benefactor Christe,
luminator Spiritus, quas tibi grates re-
ram, qui, quæ abscondita hactenus, &
ostrusissima credidi bona, in Cor hoc
eum seminâsti, & jam aperire se, ex-
rescere, & fructum ferre voluisti. Ac-
pe hoc ipsum cor, quod tibi humile-
r offero, & posthac in te discere, pos-
dere, saturari, conquiescere æternùm
ne. Sap. Amen. Chorus. Amen. Sap.
igrediamur ut posthac nobiscum vivas.
alve redivive. Chor. Salve plurimùm
: sempiternùm. Turb. O gaudium!
os spectatores valete, & si quis meo ex-
mplo animo inquietus, mente turbi-
us, appetitibus indomitus, ingenio

vaga-

vagabundus est, judicio delirus inter
vos est, meo exemplo, ad se, & ad
has, & ad hanc, & ad illum supremum
nostrum redeat. Interea si meæ displi
cuerunt turbæ, placuit conversio.
Benigno signo plausum
edite.

DEO GLORIA.

L. B.

Menda exscriptoris incuriâ irrepßére haut pauca; graviora sic emenda.

Pag.1.lin.14.lege Vah. l.20.artificum. p.6.l.9. vante. pag.9. l.19. τὸ δέ τι. l.23. εὐπορία. p.10. l.1. τροφόν. p.13.l.ult. furit,furit.p.14.l.penult.elegā-is. p.16. l.14. L. Haut p.19. l.3. prodiret. pag.20. 1.blasphemare.l.13.glucah.p.22. l.15. aggressus.p. 5.l.18. mille.p.26. l.8. admotum. p.28.l.7. vela.l. pietate.p.30.l.2.solent.l.19.caput.p.32.l.19.actio-es p.33.l.3.an p.34.l.11.deliria contemne.p.44.l. quantum. l.antepen.circa.p.45. lin.17 γένοιτο.p. 6.l.6.absq;. p.48.l.pro N,T. p.49.l.3. Latinus l. . Iuventuti. lin.antepenult.reminiscor.p.50.lin. lt. resisti. p 56. l.20. Conimbricensiq; p.57.l.17. â. l. 19. una. l.20. minus. p. 58. l.21 prodigiis. p. 6.l.1. flectet. l. 20. membrorum. p.66. l. penult. idendum. p. 68. l. 5. ludibrium l. penult. servet. .69.l.5.tactus. p.70. malè transpósita sic repone: Typos Hebræo sermoni proprios Latinis præpo-ne, ut Turbonis illa: Non satis te intelligo: inter Hebræa & Græca sint interposita. pag.71.l.5. θελῆς .6. γλώσσας. l. 7. διδάξω. lin. penult.loquereris. p.72.l.8. Ha! l.12. Morjo. l. 20. Rukh. pag. 73.l. 2.tot. p.75. l.10. peu. l.14. ami. p. 76. l. 6. hodiè. p.77. l.23. repositus. p.79.l 22. mihi. p.84. l.1. de-le, sunt. l. penult. domi.p.86 l.9. dele, ut.l.11. do-mum.p.89. l.antepen.Sinonis.p.91.l.4.concursu. l.12. quoties.p.93.l.6. decebit.l.13. sive.l.ult. inte-grum hominem p.94.lin.20 fraudibus. l penult.

Con-

Confirmaturus.p.97.l.16. Cafulam.lin.21. prò T. pone L. p.98.l.5. mecum.p.99.l.9. abjecimus.l.11. abſumſimus.l.23.princeps. p.111.l.2. nebulo. l.4. non.l.22.animadverteres. p.114.l.13. dejicias.l.17. veniſſent. p.117.l.1. ſe ſalutatam.p.119 l.4. malam p.126.l.7. intellectu. p.131.l.1.vitra.l.12 denigrari.l.22.in.p.133.l.1. volunt. p.137.l.21. quid p.141. l.5.ingeaium.p.142.l.20. theſaurum. p 144.l.20. obſecro. p.148.l.13.nunquámne. p.149.l.12.litteratus.l.ult.cænare.p.151.l.11.addit. p.160.l.16. alter.p.167.l.12. iiq; p.169.l.15.diſcuſsâ. p.172.l. 24.caſſis.p.174.l.penult.tortor. p.176.l.1. interime.l.11.cùm. l.16.mihi.p.179.l.17.impoſturam. l.19.fures.p.184.l.14.ſuccurrit.p.187.l.5.ſis.